

แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ
ของกรมส่งเสริมการเกษตร

นางสาวกรกัญญา อักษรเนียม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2562

Guidelines for Extension of Sufficiency Economy in Communities

Model of Department of Agricultural Extension

Miss Kornkanya Aksornniam

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร

ผู้วิจัย นางสาวกรกัญญา อักษรเนียม รหัสนักศึกษา 2619000678 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน
(2) รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ความรู้และแหล่งความรู้ของสมาชิก 2) ความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิก 3) การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิก 4) ความเข้มแข็งของกลุ่ม การสร้างเครือข่ายและความพร้อมของการเป็นกลุ่มต้นแบบ 5) ศักยภาพการพึ่งพาตนเองของสมาชิก 6) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

ประชากรในการวิจัยคือ สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ 5 ชุมชน จำนวน 328 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์โย ยามาเน่ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 180 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และทำการสนทนากลุ่ม ชุมชนละ 10 ราย โดยแยกดำเนินการชุมชนละ 1 ครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจอยู่ในระดับมากและแหล่งความรู้ที่ได้รับอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะจากสื่อกลุ่ม 2) สมาชิกมีความพึงพอใจการส่งเสริมในระดับมาก ในด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วม โครงการ 3) สมาชิกใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตในระดับมาก โดยเฉพาะด้านคุณธรรม 4) ความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นกลุ่มต้นแบบ พบว่า สมาชิกมีความพร้อมในระดับมาก โดยกลุ่มมีสถานที่เรียนรู้ จุดสาธิต และการฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงครบถ้วน และกรรมการกลุ่มมีความเข้มแข็ง 6) ศักยภาพการพึ่งพาตนเอง พบว่า สมาชิกพึ่งพาตนเองในระดับมาก โดยเฉพาะด้านจิตใจ 7) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ พบว่า ปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะผลการส่งเสริม/เข้าร่วม โครงการ สำหรับข้อเสนอแนะที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ควรสนับสนุนงบประมาณให้ต่อเนื่อง รองลงมาคือหน่วยงานควรมีแผนการส่งเสริมและพัฒนาที่ชัดเจนทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และผู้ส่งเสริมควรช่วยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น สำหรับแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจ ได้แก่ ส่งเสริมการสร้างเอกลักษณ์ของชุมชน ส่งเสริมการเชื่อมโยงความรู้ภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ และ ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนพอเพียง

คำสำคัญ แนวทางการส่งเสริม เศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนต้นแบบ

Thesis title: Guidelines for Extension of Sufficiency Economy in Communities
Model of Department of Agricultural Extension

Researcher: Miss Kornkanya Aksornniam; **ID:** 261900678;

Degree: Master of Agricultural (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Bumpen Keowan, Associate Professor;

(2) Benchamas Yooprasert, Associate Professor, **Academic year:** 2019

Abstract

The objectives of this research were to study 1) knowledge and knowledge resource 2) the satisfaction regarding the extension in sufficiency economy 3) living life according to sufficiency economy philosophy 4) group strength, network creation, and readiness of model group 5) potential in self-reliance 6) problems and suggestion in the extension of sufficiency economy.

The population in this research was 328 members of sufficiency economy in 5 model community groups. The sample size of 180 people was determined by using simple random sampling method. Data was collected through conducting interview and focus group and was analyzed by using descriptive statistics and content analysis.

The results of the research revealed that 1) members had knowledge about sufficiency economy at the high level and the knowledge resource received was at the moderate level. 2) Members' satisfaction regarding the extension was at the high level. 3) Members adopted sufficiency economy in living their lives at the highest level. 4) The readiness of the group as the model group showed that members were ready at the highest level. 5) Potential in self-reliance was at the highest level. 6) Problems about the extension of sufficiency economy were at the moderate level. The highest level of suggestion was on the constant support in term of funding. Extension guidelines were such as the extension on the identity creation of the community and the wisdom knowledge connection from generation to generation.

Keywords: Extension Guideline, Sufficiency Economy , Model Community

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูง จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทงค์ จุลเอียด ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขวิทยานิพนธ์ จนแล้วเสร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอดเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จ

ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชาที่ให้กำลังใจมาโดยตลอด และเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่คอย สนับสนุน ช่วยเหลือ รวมทั้งทุกคนในครอบครัว เกษตรกรสมาชิกกลุ่ม โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนในพื้นที่ 24 จังหวัด โดยเฉพาะสมาชิกกลุ่มต้นแบบทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพนสูง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย จังหวัด สุรินทร์ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ จังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาผาง จังหวัดอำนาจเจริญ และกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร จังหวัดระนอง ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ส่งผลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้บรรลุผลสำเร็จ

ในส่วนที่เป็นคุณค่า และคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกอันประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่ครอบครัว คุณพ่อคุณแม่ ตลอดจนคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ทางด้านวิชาการตั้งแต่อดีตจนสำเร็จการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

นางสาวกรกัญญา อักษรเนียม

ตุลาคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ และแหล่งความรู้	6
แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ	9
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	10
แนวคิดและทฤษฎีการพึ่งตนเอง	14
แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	16
โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของกรมส่งเสริมการเกษตร	19
แนวคิดกลุ่มและการพัฒนากลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	29
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
การวิเคราะห์ข้อมูล	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิก	37
ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ของสมาชิก	46
ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของสมาชิกเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง	53
ตอนที่ 4 การดำรงชีวิตของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ	58
ตอนที่ 5 ความคิดเห็นด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม การสร้างเครือข่าย ด้านความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ	79
ตอนที่ 6 ศักยภาพการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่ม	82
ตอนที่ 7 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง	85
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	92
สรุปการวิจัย	92
อภิปรายผล	98
ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	106
ภาคผนวก	112
แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	113
ประวัติผู้วิจัย	128

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง.....	30
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิก.....	38
ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิก.....	40
ตารางที่ 4.3 สภาพทางสังคมของสมาชิก.....	45
ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.....	46
ตารางที่ 4.5 จำนวนข้อความรู้ที่สมาชิกตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.....	48
ตารางที่ 4.6 ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ.....	49
ตารางที่ 4.7 สรุประดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ.....	52
ตารางที่ 4.8 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง.....	53
ตารางที่ 4.9 สรุปความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ.....	57
ตารางที่ 4.10 การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิก.....	58
ตารางที่ 4.11 สรุปการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิก.....	60
ตารางที่ 4.12 ความคิดเห็นด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นกลุ่มต้นแบบ.....	79
ตารางที่ 4.13 สรุปความคิดเห็นด้านความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่ของกลุ่ม การสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ.....	82
ตารางที่ 4.14 การพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน.....	82
ตารางที่ 4.15 สรุปศักยภาพการพึ่งพาตนเองของสมาชิก.....	84
ตารางที่ 4.16 ระดับความเป็นปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง.....	85
ตารางที่ 4.17 สรุประดับปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง.....	88
ตารางที่ 4.18 ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง.....	89

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 สรุปลักษณ์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	17
ภาพที่ 4.1 สรุประดับแหล่งความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ของสมาชิก	53
ภาพที่ 4.2 สรุประดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ.....	57
ภาพที่ 4.3 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพนสูงต้อนรับคณะฯ.....	61
ภาพที่ 4.4 นายอรุณ ชันโคกสูง ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้าน โพนสูง.....	62
ภาพที่ 4.5 ผลิตภัณฑ์ส่วนหนึ่งของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้าน โพนสูง.....	63
ภาพที่ 4.6 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร จังหวัดระนอง.....	65
ภาพที่ 4.7 นายกฤษฎา สุขทอง ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร.....	65
ภาพที่ 4.8 (ซ้าย) ลูกก๊อไบเหียง และ (ขวา) น้ำสมุนไพรพร้อมดื่ม.....	66
ภาพที่ 4.9 สมาชิกบ้านบางไทร หัวใจพอเพียง.....	67
ภาพที่ 4.10 (จากซ้าย) นางกัญญา อ่อนศรี ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย และสมาชิก กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์	68
ภาพที่ 4.11 (เรียงจากซ้าย) ข้าวพันธุ์พื้นบ้าน เครื่องหมายมาตรฐานที่ได้รับ PGS การเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วม และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวพื้นบ้าน.....	69
ภาพที่ 4.12 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทยส่วนหนึ่งกับความภาคภูมิใจส่งต่อความ ปลอดภัยให้ผู้บริโภค.....	70
ภาพที่ 4.13 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาผาง.....	72
ภาพที่ 4.14 ประธานกลุ่มต้อนรับและให้ข้อมูลการดำเนินงาน.....	73
ภาพที่ 4.15 กระบวนการผลิตวันเส้นจากถั่วเขียว.....	74
ภาพที่ 4.16 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ	75
ภาพที่ 4.17 สมาชิกต้องการผลิตผักปลอดภัยจำหน่ายให้ลูกค้าให้เพียงพอ.....	77
ภาพที่ 4.18 สมาชิกแม้มีอายุมากแต่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำกิจกรรมกลุ่มและมีความสุข	77
ภาพที่ 4.19 แสดงสรุประดับปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ.....	89

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นบทเรียนหนึ่งที่สะท้อนถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ช่วยรองรับผลกระทบที่คาดไม่ถึง ซึ่ง จิรายุ อิศรางกูร (2562, น.5) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการที่ใช้ในการวางแผนและตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้ก้าวหน้าได้อย่างสมดุลมั่นคงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง จากบทเรียนดังกล่าว ทำให้ระยะต่อมาหลายหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศตระหนักถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้หยิบยกไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว สามารถปรับตัว และยืนหยัดพัฒนาตนเองอยู่ได้ท่ามกลางกระแสโลกเปลี่ยนแปลงข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียานุช ธรรมปิยา (2562, น.8) ระบุว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิดและเข็มทิศนำทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของทุกภาคส่วนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลจนนำสู่ความเจริญของประเทศ และก้าวไปอย่างมั่นคงด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันให้คนมีความคิดและจิตสำนึกแห่งความพอเพียง

กรมส่งเสริมการเกษตรได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีชีวิตที่ดีขึ้นในหลายโครงการ รวมทั้งการดำเนิน โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ปี 2556 เพื่อให้กลุ่มประชาชนได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ให้สามารถพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คราวเรือนมีความมั่นคงทางอาหาร เกิดการแบ่งปันในชุมชน สร้างอาชีพ มีรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ มุ่งพัฒนาให้สมาชิกมีส่วนร่วม เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการกลุ่ม การทำบัญชี ตลอดจนความรู้ทางวิชาการ เช่น การผลิต การแปรรูป พัฒนาผลิตภัณฑ์ สนับสนุนกิจกรรมทางการตลาด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้สามารถแข่งขันได้ ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่สามารถเพิ่มศักยภาพการพึ่งตนเองในระดับครัวเรือน และเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งในระดับชุมชน

ปัจจุบันดำเนินการในพื้นที่ 24 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บึงกาฬ บุรีรัมย์ มุกดาหาร มหาสารคาม ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์

หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี อุบลราชธานี อำนาจเจริญ พังงา ระนอง กระบี่ และจังหวัดภูเก็ต จำนวน 114 กลุ่ม กรมส่งเสริมการเกษตรได้คัดเลือกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ โดยใช้หลักเกณฑ์ตามแผนพัฒนากลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พ.ศ.2561- 2564 ได้ต้นแบบจำนวน 5 ชุมชน ได้แก่ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพนสูง อ.เมืองนครราชสีมา กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ อ.เมืองหนองบัวลำภู กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาผาง อ.ปทุมราชวงศา จ.อำนาจเจริญ และกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร อ.กระบุรี จ.ระนอง

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันกรมส่งเสริมการเกษตรยังไม่มีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อนำผลจากการวิจัยชุมชนต้นแบบนี้ไปเป็นต้นแบบในการส่งเสริมในชุมชนอื่น ๆ และรวมถึงเป็นแนวทางทางในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของกรมส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษาความรู้และแหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

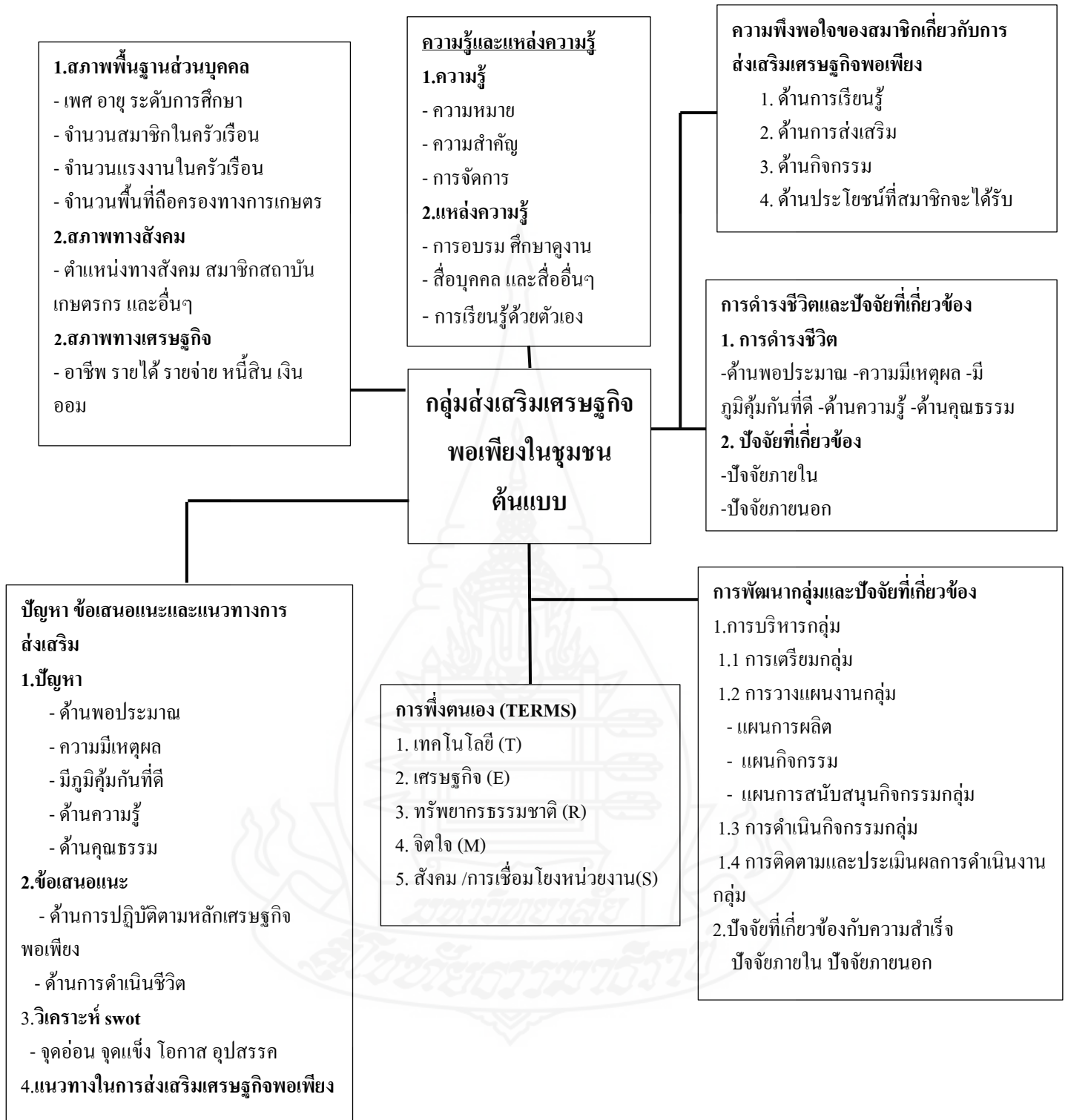
2.3 เพื่อศึกษาการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

2.4 เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของกลุ่ม การสร้างเครือข่ายและความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ

2.5 เพื่อศึกษาศักยภาพการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

2.6 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ ศึกษากลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโปนสูง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ และกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในภาคการเกษตร รายได้ครัวเรือนต่อปี รายจ่ายครัวเรือนต่อปี เงินออมครัวเรือนต่อปี หนี้สินครัวเรือน ที่ดินในความครอบครอง การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม ความรู้และแหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ ประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ระดับการได้รับความรู้จากสื่อแหล่งต่าง ๆ ความพึงพอใจในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งด้านกลุ่มและสมาชิก ผู้ส่งเสริม การส่งเสริม ด้านสื่อในการส่งเสริม ผลของการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการ ด้านปัจจัยสนับสนุน การดำรงชีวิตของสมาชิกตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ความรู้ และด้านคุณธรรม การพึ่งพาตนเองทั้งในด้านเทคโนโลยี การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

4.3 ขอบเขตด้านเวลา ทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน 2563

5. นิยามเฉพาะ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร มีนิยามเฉพาะที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

5.1 กลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ หมายถึงกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ไปส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยกรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกกลุ่มที่สามารถเป็นชุมชนต้นแบบได้จำนวน 5 กลุ่ม โดยยึดเป้าหมาย

ตามแผนพัฒนากลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พ.ศ.2560-2564

5.2 ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความหมาย และความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการนำหลักของความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ความรู้ และคุณธรรม มาปรับใช้ในการดำรงชีวิต

5.3 แหล่งความรู้ หมายถึง แหล่งความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่สมาชิกชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม มวลชน และสื่อออนไลน์

5.4 ความพึงพอใจของสมาชิก หมายถึง ความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ที่สมาชิกได้รับจากกรมส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานอื่น ๆ ในด้านการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริม ด้านกิจกรรม และด้านประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

5.5 การดำรงชีวิต หมายถึง การดำรงชีวิตของสมาชิกชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านความรู้ และด้านคุณธรรม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตทั้งปัจจัยภายในและภายนอก

5.6 การพึ่งพาตนเอง หมายถึง ความสามารถในการพึ่งพาตนเองในครัวเรือนและชุมชนของสมาชิกชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ และด้านสังคม/การเชื่อมโยงหน่วยงาน

5.7 ปัญหา หมายถึง ปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งด้านปัจจัยสนับสนุน (ทุน วัสดุอุปกรณ์) ด้านผู้ส่งเสริม ด้านสื่อในการส่งเสริม ด้านกระบวนการ/วิธีการส่งเสริม ด้านผลการส่งเสริม และด้านประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร มีประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนา ดังนี้

6.1 สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้กำหนดเป็นแนวทางและแผนในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6.2 กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูล แนวทางของชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการเป็นต้นแบบขยายผล ส่งเสริมสู่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อนำมาใช้กำหนดกรอบแนวคิด รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ และแหล่งความรู้
 2. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
 3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
 4. แนวคิดและทฤษฎีการพึ่งตนเอง
 5. แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 6. โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของกรมส่งเสริมการเกษตร
 7. แนวคิดกลุ่มและการพัฒนากลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ
 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้

ในที่นี้จะกล่าวถึง แนวคิด ความหมาย ประเภทของความรู้ การจัดการความรู้ และแหล่งความรู้ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวรายละเอียดไว้ดังนี้

1.1 ความหมายของความรู้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายว่าความรู้เป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษา ค้นคว้า หรือสั่งสมประสบการณ์ รวมทั้งทักษะ เช่น ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ เช่น ความรู้เรื่องสุขภาพ ความรู้เรื่องนิทานพื้นบ้าน หรือความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ หรือสิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน การฟัง การคิด การปฏิบัติ หรือองค์ความรู้ในแต่ละสาขาวิชา เช่น ความรู้ สาขาประวัติศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น (สำนักกราชบัณฑิตยสภา, ม.ป.ป.)

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554, น. 1-8) อธิบายว่าความรู้ เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด เชื่อมโยง และบูรณาการกับความรู้ ประสบการณ์เดิม ผสมกับความรู้อื่น หรือผสมผสานสถานการณ์ ค่านิยม ความรู้ จนเกิดเป็นความเข้าใจ เชื่อถือได้ และพัฒนาไปสู่การนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและ

ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งความรู้เหล่านี้เมื่อนำไปใช้จะไม่หมดหรือสึกหรอ แต่จะยิ่งงอกเงยยิ่งขึ้น

พรธิดา วิเชียรปัญญา (2547, น. 21) ให้ความหมายของความรู้ว่าเป็นกระบวนการจัดเกลาเลือกใช้ บูรณาการ และใช้สารสนเทศ นำมาผสมผสานกันจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นความรู้ที่มีคุณค่านำไปใช้ ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความรู้หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ ข้อมูลผ่านการมองเห็น ได้ยิน ผ่านภาษา เครื่องหมาย และสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ซึ่งเป็นขั้นตอนนำไปสู่ กระบวนการคิด เชื่อมโยง จนเกิดความเข้าใจ สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ประโยชน์ได้ในการสรุปหรือช่วยตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ

1.2 ประเภทของความรู้

พรธิดา วิเชียรปัญญา (2547, น. 32) ได้แบ่งประเภทของความรู้ มองได้ในหลายมิติ แต่มิติที่ได้รับคามนิยามมากที่สุด คือ มองในด้าน “รูปแบบที่มองเห็น” ซึ่งมี 2 ประเภท ดังนี้

1) **ความรู้โดยนัยหรือความรู้ที่มองเห็นไม่ชัดเจน (Tacit Knowledge)** จัดเป็นความรู้อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่มาจากประสบการณ์ ความเชื่อ หรือความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน

(1) **ความรู้ที่ชัดเจนหรือความรู้ที่เป็นทางการ (Explicit Knowledge)** เป็นความรู้ที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและใช้ร่วมกันในรูปแบบต่างๆ

(2) **ความรู้ที่เกิดจากวัฒนธรรม (Cultural Knowledge)** เป็นความรู้ที่เกิดจากศรัทธาหรือความเชื่อที่ทำให้กลายเป็นความจริง ซึ่งจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ การเฝ้าสังเกต และการสะท้อนผลกลับของตัวความรู้และของสภาพแวดล้อม องค์การที่พัฒนามาเป็นระยะเวลาที่ต่อเนื่องกันอย่างยาวนาน จะพัฒนาความเชื่อร่วมกันในเรื่องที่เกี่ยวกับธรรมชาติของธุรกิจ ความสามารถหลักขององค์กรการตลาดและคู่แข่ง

2) **ความรู้ที่แฝงอยู่ในองค์กร (Emvedded Knowledge)** เป็นความรู้ที่อยู่ในวิธีการทำงานคู่มือการทำงาน วัฒนธรรมองค์การ กฎระเบียบ กระบวนการผลิต เป็นต้น

บุญดี บุญญากิจ และคณะ (2547, น.16) ได้จำแนกประเภทความรู้ตามลักษณะการปรากฏของความรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) **ความรู้ชัดแจ้ง** คือ ความรู้ที่ปรากฏหรือมีลักษณะเด่นชัด บุคคลสร้างขึ้นและแสดงออกผ่านการพูด การบันทึกเป็นสารสนเทศรูปแบบต่างๆ บางครั้งเรียกว่าความรู้แบบรูปธรรม

(2) **ความรู้ฝังลึก** คือ ความรู้ฝังเร้น หรือความรู้โดยนัย เป็นความรู้ที่ไม่ได้อยู่ในตำรา แต่เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่ฝังอยู่ในตัวเองซึ่งได้จากการสั่งสมประสบการณ์

1.3 การจัดการความรู้

วิจารณ์ พานิช (2549, น.3-5) ให้ความหมายของ การจัดการความรู้ว่าเป็นการยกระดับความรู้ เพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน การพัฒนาคน การพัฒนาองค์กรเป็น องค์กรเรียนรู้ และบรรลุความเป็นชุมชนหรือหมู่คณะ ซึ่งความหมายของการจัดการความรู้รวมถึงการ รวบรวม จัดระบบ จัดเก็บ การเข้าถึงข้อมูล เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันความรู้ โดยผู้รู้ตีความและนำไปปรับใช้ การจัดการความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่อกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร การเสาะหาความรู้ คัดแปลง หรือ สร้างความรู้บางส่วน ให้เหมาะกับการใช้งานของตน การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน การนำ ประสบการณ์การประยุกต์ใช้ความรู้ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการบันทึกไว้ใช้งาน และปรับปรุงเป็นชุดความรู้ เชื่อมโยง เหมาะต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น

พรทิพย์ อุดมสิน และคณะ (น.108-110) อ้างใน บำเพ็ญ เขียวหวาน (2562, น.2-23) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการความรู้ชุมชน สามารถดำเนินการ โดยการวิเคราะห์ความต้องการความรู้ของสมาชิกใน กลุ่มหรือชุมชน การร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การสำรวจความรู้เดิมที่มีอยู่ การสำรวจแหล่ง ความรู้และรวบรวมเพื่อเพิ่มเติมส่วนที่ขาด โดยการสำรวจทั้งในและนอกชุมชน การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยน ความรู้ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ การจัดเก็บความรู้ การสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติ และการคัดเลือก ความรู้ที่ดีที่เหมาะสมกับคนในชุมชนเก็บไว้

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความรู้ในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนจึงหมายถึง ข้อมูลที่ใช้ใน การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ซึ่งได้ผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ โดยอาศัยการเชื่อมโยงระหว่าง ข้อมูลหรือความรู้ของบุคคลในพื้นที่ร่วมกับการผสานความรู้ โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้

ใน

ที่นี้ขอกล่าวถึง ความหมายของแหล่งความรู้ และประเภทของแหล่งความรู้

1.4.1 ความหมายแหล่งความรู้

กรมสามัญศึกษา (2544, น. 6) ได้ให้ความหมายของแหล่งความรู้ ว่าเป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ ที่สนับสนุนให้ผู้เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาและเรียนรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อ เสริมสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แหล่งเรียนรู้ตามมาตรา 25 ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งอื่น ๆ

1.4.2 ประเภทของแหล่งความรู้ จากการศึกษาพบว่า ได้มีการแบ่งกลุ่มหรือประเภทแหล่ง การเรียนรู้ไว้หลายลักษณะ ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546, น.8-9) ได้จำแนก ประเภทของแหล่งการเรียนรู้ไว้ 2 แบบ คือ

1) จัดตามลักษณะของแหล่งการเรียนรู้

(1) แหล่งการเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งที่ผู้เรียนจะหาความรู้ได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ป่าไม้ ลำธาร ทราย หิน ดิน ทราย เป็นต้น

(2) แหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรม เทคโนโลยี

เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน หอสมุด สถาบันการศึกษา บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ เป็นต้น

(3) บุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ถ่ายทอดความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น

2) จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งการเรียนรู้

(1) แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน มีแหล่งเรียนรู้ เช่น ครู อาจารย์ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ภาษา คอมพิวเตอร์ จริยธรรม ศิลปะ ตลอดจนอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ห้องอาหาร สนาม ห้องน้ำ สวนสมุนไพร แปลงผัก ในโรงเรียน เป็นต้น

(2) แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ทั้งสถานที่และบุคคล ซึ่งอยู่ในท้องถิ่นใกล้โรงเรียน ท้องถิ่นที่ครูนำผู้เรียนไปเรียนรู้ เช่น แม่น้ำ ภูเขา สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ทุ่งนา สวนผัก วัด ตลาด ร้านอาหาร สถานีอนามัย คนตรีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง เทคโนโลยีชาวบ้าน แหล่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ สุวิทย มุลคำ (2545, น. 19) จำแนกแหล่งการเรียนรู้ไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคลหรือประชาชนชาวบ้าน ประกอบด้วยบุคคลทั้งในและนอกสถานศึกษา มีความเชี่ยวชาญหลากหลายสาขาอาชีพ เช่น ประชาชนชาวบ้าน อดีตข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ผู้นำทางศาสนา และบุคลากรในสถานศึกษาเอง ก็มีทั้งความชำนาญ ความรู้ อาทิ ผู้บริหาร ครู ภารโรง ตลอดจนผู้เรียน รุ่นพี่หรือผู้เรียนชั้นที่โตกว่า ซึ่งสามารถนำมาเชื่อมโยง บูรณาการในการศึกษาได้

2) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ เป็นแหล่งที่มีอยู่แล้วทั้งในสถานศึกษาและท้องถิ่น เป็นสถานที่ค้นคว้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งอาจเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติแล้วหรือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า แหล่งความรู้ที่สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบได้รับเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพจนทำให้มีความสุข สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นต้นแบบให้กับเพื่อนบ้าน

2. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ในที่นี้จะกล่าวถึง ความหมายและความสำคัญของความพึงพอใจ โดยมีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

2.1 ความหมายของความพึงพอใจ

สมยศ นาวิการ (2546, น. 39) กล่าวว่าความพึงพอใจ คือ ระดับความต้องการเพื่อผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นไปได้ทั้งด้านบวกและลบ สำหรับความพึงพอใจในการทำงานจะนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ โดยมีแรงจูงใจ รวมถึงความคาดหวังที่จะได้รับสิ่งตอบแทนที่ยุติธรรม

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้น หากมีสิ่งจูงใจ แรงบันดาลใจ ที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งความต้องการของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามวัดระดับความพึงพอใจของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ทำให้ทราบว่ามีความพึงพอใจต่อเรื่องนั้น ๆ อย่างไร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ระดับความพึงพอใจที่สมาชิกได้รับจากการส่งเสริมสนับสนุนทั้งในเรื่องความรู้ วัสดุ อุปกรณ์ ปัจจัยต่าง ๆ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

ในที่นี้จะกล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายการส่งเสริมการเกษตร ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร และวิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายการส่งเสริมการเกษตร

บุญธรรม จิตอนันต์ (2543, น.72) ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร ว่าการนำความรู้ วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือเทคโนโลยีการเกษตรไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่เกษตรกร ติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือในการปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2543, น. 167) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นการถ่ายทอดเผยแพร่ให้บริการความรู้ ให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเกษตรกับเกษตรกร ให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้ ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากเกษตรกรด้วย

จินดา ขลิบทอง (2561, น. 9) สรุปว่าการส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension) คือ การขยายความรู้สู่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะเกษตรกรให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพและประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

บุญทวี จำปา (2548, น.7) ได้สรุปไว้ว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นการให้การศึกษา และให้บริการแก่บุคคลและชุมชนเป้าหมาย ให้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือกระทำด้วยตนเองและร่วมมือกันทำ เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า ทั้งด้านการผลิต คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม บุคคลและชุมชนเข้มแข็งมีขีดความสามารถในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพิ่มขึ้น โดยการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ วิธีการ และการใช้เทคโนโลยี ในการถ่ายทอดความรู้ แก่เกษตรกร ให้เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ จนสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ เพื่อให้เกษตรกรเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าทางการ

เกษตร มีผลผลิตทางการเกษตรที่ใช้ในการบริโภคในครัวเรือน ก่อเกิดเป็นอาชีพสร้างรายได้ จนทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

3.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น. 4 -15) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรมาก การถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกร ก่อให้เกิดการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้ สามารถสร้างรายได้ ทำให้สภาพเศรษฐกิจ สังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสถานะที่ดีขึ้น ดังนั้น ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร จะสามารถวิเคราะห์ถึงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้

1) การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรโลก ปัจจุบันประชากรของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น โลกจำเป็นต้องอาศัยความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) และต้องมีการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสมและคุ้มค่า

2) การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจในการผลิตจากผลการพัฒนาความรู้ผสมผสานกับภูมิปัญญา และมีความสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและต้นทุนของการผลิต ซึ่งจะสามารถผลิตที่บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้

3) การพัฒนารายได้ และสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกรและครอบครัวตลอดจนชุมชนชนบทและประเทศไทยผลของการส่งเสริมการเกษตรย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

4) การพัฒนาชีวิตเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญ เนื่องจากเกษตรกรและครอบครัวจะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาในชนบท การส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานะชีวิต ความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้อยู่ในสถานะที่ดีได้อันเป็นผลต่อการพัฒนาสังคมชนบทที่ดีได้ในที่สุด

5) การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการเกษตรที่ดี ย่อมต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด เหมาะสมและคุ้มค่า

6) การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย จำเป็นต้องอาศัยการเกษตรเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ ประเทศไทยเป็นเมืองเกษตรกรรมประชากรร้อยละ 65 อยู่ในครอบครัวเกษตร ทั้งเพื่อยังชีพและเป็นรายได้หลัก

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศไทย

3.3 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 25-27) อธิบายว่าการส่งเสริมการเกษตรมีวิธีการที่หลากหลาย ซึ่ง FAO ได้รวบรวมรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรในประเทศต่าง ๆ ได้ประมวลเป็นรูปแบบสำคัญ ๆ ประมาณ 4 รูปแบบ แต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสังคมเกษตรที่แตกต่างกัน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

3.3.1 การถ่ายทอดเทคโนโลยี มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และให้บริการด้านการเกษตร มีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร เพิ่มคุณภาพชีวิตเกษตรกร มีวัตถุประสงค์เพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน ซึ่งอาจมีรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรโดยภาครัฐ การส่งเสริมโดยภาคเอกชน หรือการฝึกอบรมและเยี่ยมชม

3.3.2 การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม คือ การส่งเสริมที่เอื้อให้เกษตรกรหรือคนในชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการส่งเสริม เช่น มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน วิเคราะห์ ตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์

3.3.3 การส่งเสริมแบบตลาดนำการผลิต มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตร มีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของเกษตรกร มีวัตถุประสงค์เพื่อความมั่นคงทางอาหารและเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน รูปแบบดังกล่าว เช่น การส่งเสริมรายสินค้าเกษตร การส่งเสริมโดยใช้นวัตกรรมและการตลาดนำการผลิต การให้บริการ/คำแนะนำแก่เกษตรกรก้าวหน้า โดยภาคเอกชน ความร่วมมือภาครัฐและเอกชน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน เกษตรกร

3.3.4 การส่งเสริมการศึกษานอกระบบ มีที่มาจากแนวคิดด้านการศึกษานอกระบบ และการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท และปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระบบและเอื้ออำนวยให้เกษตรกรสร้างทันทางสังคม และฝึกอบรมเกษตรกรให้สามารถจัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน รูปแบบดังกล่าวนี้อาจมี เช่น โรงเรียนเกษตรกร ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ทั้งนี้ รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร ที่สำคัญมี 4 รูปแบบ ได้แก่ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมแบบตลาดนำการผลิต และการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ซึ่งนักส่งเสริมการเกษตรสามารถนำรูปแบบต่างๆ เหล่านี้มาปรับใช้ในรูปแบบที่ใช้ในการทำงานส่งเสริมการเกษตรของตนเอง เพื่อให้การทำงานส่งเสริมการเกษตรสามารถบรรลุเป้าหมาย และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2545, น. 223 – 232) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension Methods) เป็นกระบวนการของการนำความรู้ วิชาการและเทคโนโลยี ไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอนหรือฝึกอบรม วัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกร สามารถสร้างความสนใจความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีการส่งเสริมการเกษตร มีดังนี้

3.4.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์

1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) ให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ เช่น การเยี่ยมไร่นาและบ้านของเกษตรกร เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (Office Calls) การติดต่อทางโทรศัพท์ (Telephone Calls) การติดต่อทางจดหมายส่วนตัว (Personal Letter) เขียนจดหมายเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบ หรือเพื่อแจ้งข่าวสาร ติดตามผลการส่งเสริม การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ (Informal Contract) ได้พบเกษตรกรโดยบังเอิญ เพื่อพูดคุยซักถามปัญหา

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (Group Methods) เช่น การประชุมกลุ่ม (Group Meeting) ถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่างๆ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีโอกาสร่วมปรึกษาหารือ การฝึกอบรม (Training) การสาธิต (Demonstration) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip Study Tour) การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) โดยสื่อสารมวลชนจะช่วยให้การส่งเสริมเผยแพร่แพร่พันธุ์กรรม ใ้กับคนจำนวนมาก ๆ

3.4.2 วิธีการส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์

1) การส่งเสริมที่เลือกเรื่องการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว ทำให้เกิดความมุ่งเป้าไปในทิศทางเดียว โดยมีข้อสมมติว่าถ้าผู้รับการเปลี่ยนแปลงพบว่าตนเองปฏิบัติได้ผล จะเป็นการง่ายที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่น ๆ ภายหลัง

2) การส่งเสริมหลาย ๆ เรื่องพร้อมกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน ส่งเสริมให้ผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการปรับปรุงปัจจัยการผลิตหลายๆอย่างตามความจำเป็น

3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน โดยรวมฟาร์มและบ้านเรือนให้เป็นเรื่องเดียวกัน และคำนึงว่าทำอะไร จึงจะทำให้เป้าหมายการจัดการมีรายได้สุทธิสูง

4) การส่งเสริมโดยการเลือกพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเป้าหมาย โดยการส่งเสริมเน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิต และการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่นั้น

3.4.3 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์

1) การใช้ Change agent ที่มีความรู้แบบกว้าง โดยถ่ายทอดแบบทั่วไป ไม่เป็นรายวิชาหรือเฉพาะอย่าง

2) การใช้ทีมนักวิชาการ (Team approach) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เข้าไปในหมู่บ้าน

3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย (Interagency หรือ Cooperative approach) บูรณาการทำงานร่วมกัน

4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน (Change Agent as Mass Media Approach) โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่าง ๆ มาเป็นช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิดของเกษตรกร

3.4.4 วิธีการส่งเสริมโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Oriented)

วิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ จะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอด และเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

3.4.5 วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ (Community Oriented)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นการผสมผสานตามความต้องการ และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่าศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยจัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป เป็นลักษณะการพัฒนาเกษตรกรรมแบบครบวงจรในชุมชนนั้น ๆ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2560, น.3) ได้ใช้ระบบการฝึกอบรมและการเยี่ยมชมเกษตรกร (Training and Visit System : T & V System) มาใช้เป็นระบบส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย มาตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมา ซึ่งในระบบดังกล่าวได้เน้นการฝึกอบรมและการเยี่ยมชมเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ (Training) การเยี่ยมชม (Visiting) การสนับสนุน (Supporting) การนิเทศงาน (Supervision) และการจัดการข้อมูล (Data management)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร เป็นวิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร ซึ่งจะสามารถเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีแบบผสมผสาน ตลอดจนเลือกใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เพิ่มทักษะสมรรถภาพ และประสิทธิภาพในการผลิตของเกษตรกร สนับสนุนช่วยเหลือผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรม ให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน

4. แนวคิดและทฤษฎีการพึ่งตนเอง

ในที่นี้จะกล่าวถึง แนวคิด ความหมาย และทฤษฎีการพึ่งตนเอง มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 แนวคิดการพึ่งตนเอง

อำพน กิตติอำพล (2550, น.25 - 26) กล่าวถึง ความหมายของการพึ่งตนเอง ว่าไม่ได้หมายความว่าทุกอย่างจะต้องทำด้วยตนเองตลอด แต่พยายามพัฒนาในการพึ่งตนเอง โดยสิ่งสำคัญที่จะช่วยในการพึ่งตนเองที่ดีที่สุด คือ ความรู้ โดยมีการพิจารณาวิเคราะห์ตนเองว่ามีความรู้แค่ไหน สิ่งที่ต้องดำเนินการนั้นมีความรู้มากน้อยแค่ไหน ถ้ายังไม่มีต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะนำมาใช้ได้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543, น.69 -72) ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเอง หมายถึงความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์ การพึ่งตนเองได้ทั้งระดับบุคคล และชุมชน ซึ่งจะทำให้สามารถตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ ได้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549, น.16) ได้อธิบายความหมายการพึ่งตนเองที่เกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ว่าในขั้นแรก ต้องพยายามพึ่งตนเองให้ได้ก่อน เช่น การพึ่งพาในระดับปัจเจกบุคคลหรือครอบครัว ทุกครอบครัวควรทำบัญชีครัวเรือน เพื่อจะช่วยลดรายจ่าย การอยู่ได้อย่างพอเพียง นั้นหมายถึง

การดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลางให้อยู่ได้อย่างสมดุล คือ มีความสุขที่แท้ ไม่ให้รู้สึกขาดแคลนจนต้องเบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น หรือสิ่งแวดล้อม การพึ่งพาตนเองระดับชุมชน คือ มีระบบการจัดการให้เกิดความสัมพันธ์ของทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งทุนทรัพย์ ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรในชุมชน เพื่อเอื้อให้กิจกรรมที่เป็นการสร้างงานสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายให้กับคนในชุมชนอย่างยั่งยืนยาวนานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การมีภูมิคุ้มกันทางความคิดของคนไม่ให้หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยม ใช้ชีวิตทางสายกลาง ไม่หย่อนหรือตึงเกินไป เมื่อคนส่วนมากมีวิถีคิด วิถีปฏิบัติพึ่งพาตนเองทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชนแล้วจะก่อให้เกิดกระบวนการนำความรู้ไปใช้ในการจัดการแก้ไขปัญหาของชุมชน ใช้ความรู้ภายในชุมชนผสมผสานความรู้ภายนอกชุมชน

4.2 ทฤษฎีการพึ่งตนเอง

ทฤษฎีเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง (Self-sufficiency Economic) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวัดความสามารถในการพึ่งตนเองได้ในชนบท ผู้วิจัยนำมาเป็นหลักในการศึกษาซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 5 ด้านหรือ TERMS ซึ่งประกอบด้วย Technology Economic Resource Mental and Socio – Cultural หรือด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ ทางจิตใจ และด้านสังคม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542, น. 67-74) ได้ กล่าวถึงทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบทสรุปดังนี้ ทฤษฎีเรื่องการพึ่งพาตนเองของชุมชนชนบท สืบเนื่องจากงานวิจัยกำหนดหัวข้อ (Commission Research) ที่สภาวิจัยมอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดำเนินการในปี 2529 โดยใช้ชื่อโครงการว่า การพึ่งพาตนเองทาง เศรษฐกิจในชนบท เริ่มจากการหาตัวแบบ (Model) จากการศึกษาเอกสารและการศึกษาชุมชนแบบ กว้าง แล้วเสนอรายงานในปี 2553 ซึ่งเป็นผลจากการนำตัวแบบไปทดลองปฏิบัติกับชุมชนชนบท 5 ชุมชนทั่วประเทศไทย และได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ทฤษฎีนี้เป็นตัวอย่างของการสร้างทฤษฎีประเภทวิจัย แล้วสร้างทฤษฎี (Research – then-theory) และได้ข้อสรุปว่า การที่ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้จะต้องมีการพึ่งพาตนเองใน 5 ด้านด้วยกัน คือ

4.2.1 พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (Technology Self-reliance: T) หมายถึง การมีปริมาณและคุณภาพของเทคโนโลยีทางวัตถุ เช่น อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีทางสังคม การรู้จักใช้อย่างมีศักยภาพ มีการบำรุงรักษาให้คงสภาพดีอยู่เสมอ รวมถึงของสมัยใหม่ และภูมิปัญญาชาวบ้าน จะทำให้ชุมชนสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการทำนา ทำไร่ อุตสาหกรรมในครัวเรือน การค้าขาย หรือการประกอบอาชีพด้านการบริการ การซ่อมแซมเครื่องจักร เครื่องมือช่วยในการสื่อสาร ติดต่อกับภายนอกชุมชน ทำให้ได้ข่าวสารที่ดี ทันทต่อเหตุการณ์ รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีทางสังคม การเป็นผู้นำชุมชนที่ดี การรู้จักบริหารจัดการโครงการ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

4.2.2 พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (Economic Self-reliance: E) หมายถึง ความสามารถในการทำมาหาเลี้ยงชีพที่มีความมั่นคงสมบูรณ์ พอควร คนในชุมชนเลี้ยงตนเองได้ มีรายได้พอเพียงสามารถซื้อหาอาหารหรือปัจจัย 4 ได้ ซื้อหาอุปกรณ์การศึกษาเล่าเรียนให้ลูกหลานได้ เป็นต้น

4.2.3 พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ การส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้คนในท้องถิ่นสามารถแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ หรือวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างดียิ่ง

4.2.4 พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (Mental Self-reliance: M) หมายถึง สภาพจิตใจที่กล้าแกร่งในการที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในการหาเลี้ยงชีพ การพัฒนาชีวิตให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น มีความกล้าป้องกันกิเลสตัณหา ไมโลภ โกรธ หลง หรืออยากได้อะไรก็มี จนเกินความสามารถของตน โดยต้องเป็นคนเข้มแข็ง มั่นใจว่าจะช่วยตนเองได้ พึ่งตนเอง และยังเป็นคนรู้จักพอ

4.2.5 พึ่งตนเองได้ทางสังคม (Social-Culture Self-reliance: S) หมายถึง ภาวะการณ์ที่คนกลุ่มหนึ่งๆ มีความเป็นปึกแผ่น มีผู้นำที่มีศักยภาพสามารถนำพากลุ่มคนเหล่านี้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจขอความช่วยเหลือจากภายนอกด้วยก็ได้

โดยสรุปการพึ่งพาตนเอง หมายถึง ความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้ด้วยความสามารถของตนเองและชุมชน โดยใช้ความรู้ สติปัญญา ทั้งจากภูมิปัญญา ประสบการณ์ ร่วมกับเทคโนโลยี ได้เป็นข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ให้สามารถนำไปใช้ได้ในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตได้อย่างดี

5. แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในที่นี้จะกล่าวถึงความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง องค์ประกอบ และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้

5.1 ความหมายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2550, น.3) ระบุว่าเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 35 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ หรือภัยสึนามิ ปี 2547 และอุทกภัยในปี 2554 ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ปรียานุช ธรรมปิยา (2562, น.8) ให้ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นหลักคิดและเข็มทิศนำทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของทุกภาคส่วนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลจนนำไปสู่ความเจริญของประเทศ และก้าวไปอย่างมั่นคง ด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันให้คนมีความคิดและจิตสำนึกแห่งความพอเพียง

ซึ่งสอดคล้องกับ จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2562, น.5) ให้ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการในการบริหารจัดการที่นำไปสู่ความสำเร็จและการพัฒนาที่ยั่งยืน ใช้ 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ คุณธรรม ใช้ 3 ห่วง คือ ความพอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เป็นหลักการวางแผน

และตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้ก้าวหน้าได้อย่างสมดุลมั่นคง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

5.2 องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปในทางสายกลาง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับคนทุกระดับ มีคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้

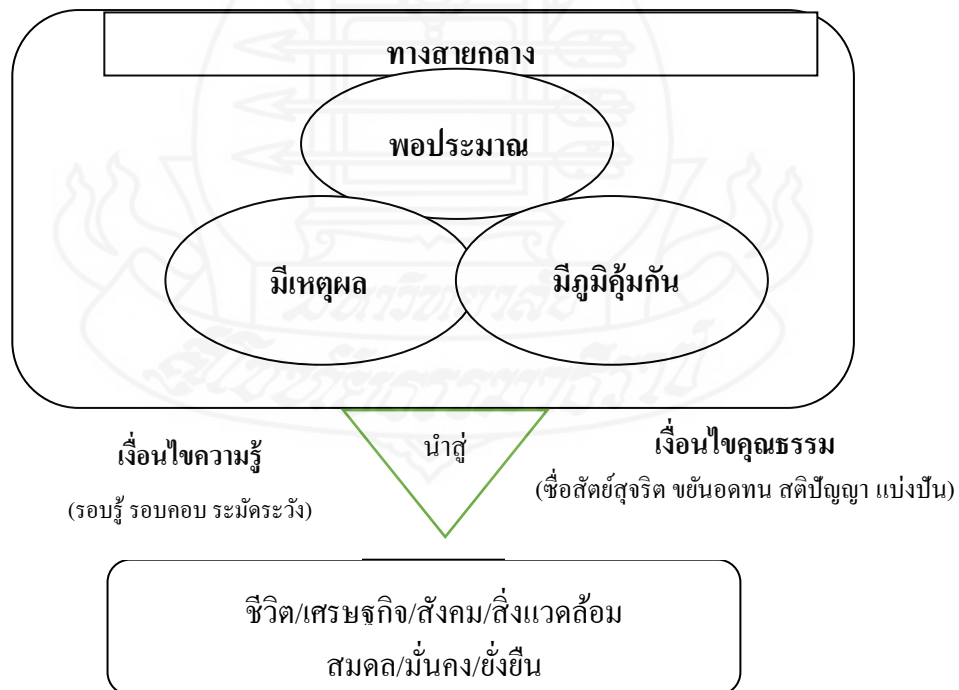
1) **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมของท้องถิ่น ไม่มากหรือน้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

2) **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม คิดถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถี่ถ้วน โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3) **ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้

เงื่อนไขความรู้ คือ ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ภาพที่ 2.1 สรุปหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ : สำนักงาน กปร. น.31)

5.3 การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สมช.) (2550, น.18-22) ได้กล่าวว่าทุกคนในสังคมสามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ในทุกระดับ ไม่เฉพาะเกษตรกร โดยต้องเริ่มจากการระเบิดจากข้างใน หรือเกิดจิตสำนึก ความศรัทธาเชื่อมั่นนำไปปฏิบัติด้วยตนเอง ขยายไปสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

(1) ความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว มุ่งเน้นให้บุคคลและครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งทางกายและทางใจ พึ่งพาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ไม่ทำอะไรเกินตัว ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งใฝ่รู้และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อความมั่นคงในอนาคต เช่น ประกอบสัมมาชีพเพื่อหาปัจจัย 4 มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว รู้รายรับ-รายจ่าย ลด-ละ-เลิก อบายมุข สอนให้เด็กรู้จักคุณค่า รู้จักใช้และรู้จักออมเงิน ดูแลรักษาสุขภาพ มีการแบ่งปันภายในครอบครัว ชุมชน และสังคมรอบข้าง รวมถึงการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีและการอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

(2) ความพอเพียงระดับชุมชน คนในชุมชนรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนภายใต้ความรู้รักสามัคคี เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในและนอกชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มอาชีพ องค์กรการเงินสวัสดิการชุมชน การช่วยดูแลรักษาความสงบ ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาสร้างประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความเป็นอยู่ที่พอเพียง

(3) ความพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน เริ่มจากความมุ่งมั่นในการดำเนินธุรกิจที่หวังผลประโยชน์หรือกำไรในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น แสวงหาผลตอบแทนบนพื้นฐานของการแบ่งปัน มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมทั้งลูกค้า คู่ค้า ผู้ถือหุ้น และพนักงานด้านการขยายธุรกิจต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปรวมทั้งต้องมีความรู้และเข้าใจธุรกิจของตนเอง รู้จักลูกค้า ศึกษาคู่แข่ง และเรียนรู้การตลาด ผลิตในสิ่งที่ถนัดและทำตามกำลัง สร้างเอกลักษณ์ที่แตกต่างและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง มีการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น มีความซื่อสัตย์รับผิดชอบต่อสังคม และป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญต้องสร้างเสริมความรู้และจัดสวัสดิการให้แก่พนักงานอย่างเหมาะสม

(4) ความพอเพียงระดับประเทศ เป็นการบริหารจัดการประเทศ โดยเริ่มจากการวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมีพอกินและพึ่งตนเองได้ มีความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต มีการรวมกลุ่มของชุมชนหลายๆ แห่งเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้สืบทอดภูมิปัญญา และร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างรู้รักสามัคคีเสริมสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนให้เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด

โดยสรุปแล้วหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ หลักคิด หลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งคนในสังคมทุก เพศทุกวัย ทุกอาชีพ ทุกระดับทั้งครอบครัว ชุมชน สังคม ไทยและสังคมโลก สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพได้เพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่มีความสุข

6. โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของกรมส่งเสริมการเกษตร

ในที่นี้ขอกล่าวถึงการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของกรมส่งเสริมการเกษตร วัตถุประสงค์และเป้าหมายตามแผนพัฒนากลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ตามพระราชดำริฯ พ.ศ.2561-2564 และการขับเคลื่อนโครงการ

6.1 การดำเนินงานโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของกรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตรได้สนองพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดำเนินโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ตามพระราชดำริฯ มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2556 ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต สร้างความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ในระดับครอบครัว และชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมเป็นกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ สร้างเครือข่ายในชุมชน และขยายผลระหว่างชุมชนต่อไป โดยปัจจุบันดำเนินการในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด และภาคใต้ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกระบี่ พังงา ภูเก็ต และจังหวัดระนอง รวมทั้งสิ้นจำนวน 24 จังหวัด 114 กลุ่ม

6.2 วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

1) วัตถุประสงค์ เพื่อให้กลุ่มประชาชนในถิ่นทุรกันดารได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำเนินชีวิต ให้สามารถพึ่งตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ครัวเรือนมีความมั่นคงทางอาหาร มีรายได้ มีอาชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนมีความเข้มแข็งยั่งยืน สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ เพิ่มศักยภาพการพึ่งตนเองในระดับครัวเรือน

2) เป้าหมายของการดำเนินงาน

(1) เพื่อเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งในระดับครัวเรือน ทั้งความมั่นคงทางด้านอาหาร ที่อยู่ อาศัย สถานะทางการเงิน ด้านการศึกษาและครอบครัวเป็นสุข

(2) เพื่อเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งในระดับชุมชน ทั้งด้านการบริหารจัดการและกระบวนการกลุ่ม ด้านการผลิตของกลุ่ม ด้านการเงิน การบัญชี ด้านการตลาด และด้านการช่วยเหลือสังคม

6.3 การขับเคลื่อนโครงการฯ

โดยอาศัยความร่วมมือ การสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกร ควรมีการขับเคลื่อนโครงการ ดังนี้

- 1) มีการจัดทำแผนการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละชุมชน ทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน ซึ่งจะทำการพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
- 2) ประชุม ชี้แจง ทำความเข้าใจ แนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนากลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ตามพระราชดำริฯ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและสมาชิกโครงการ
- 3) สนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อให้ครัวเรือนสามารถพึ่งพาตนเอง เกิดความมั่นคงทางอาหาร รวมทั้งในระดับชุมชน เพื่อให้กลุ่มมีศักยภาพในการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ
- 4) ส่งเสริมให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ การศึกษาดูงาน เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การผลิตสินค้าและบริการ รวมทั้งการบริหารจัดการกลุ่ม
- 5) ส่งเสริมให้สมาชิกทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับการตลาด การจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรและการเข้าถึงแหล่งทุน
- 6) สนับสนุนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน ทั้งในระดับท้องถิ่นและส่วนกลาง
- 7) ส่งเสริมให้มินวัตกรรมการของชุมชน
- 8) เก็บรวบรวมข้อมูล มีการติดตามและประเมินผลการดำเนิน โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ตามพระราชดำริฯ อย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน
- 9) ให้มีการเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสมาชิกจะได้ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

7. แนวคิดกลุ่มและการพัฒนากลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

ในที่นี้จะกล่าวถึง แนวคิด ความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

7.1 แนวคิดของกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

กลุ่มและองค์กรในชุมชนมักถูกกล่าวถึงในลักษณะวิธีการทำงานที่จะส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพราะการทำงานเป็นกลุ่มหรือองค์กรชุมชนเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้คนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน ได้ค้นพบและพัฒนาความรู้ความสามารถ พร้อมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น และเป็นการระดมพลังของชุมชนเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ของชุมชนไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ร่วมกัน

7.2 ความหมายของกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

กลุ่มในงานพัฒนา มีความหมายที่สำคัญเช่นเดียวกับกลุ่มในชุมชน ที่เกิดจากการต้องการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของมนุษย์ ที่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยและสร้างวัฒนธรรมทางสังคมร่วมกัน ดังนั้นกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน จึงหมายถึง การที่คนตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปมารวมกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน มีการกระทำร่วมกันเพื่อไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาในสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อ ทั้งนี้กลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้

- 1) การรวมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จำนวนอย่างน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับความเหมาะสมพอดีของวัตถุประสงค์และความมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันภายในกลุ่ม
- 2) มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสมาชิกต้องอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน
- 3) สมาชิกมีการกระทำร่วมกัน มีความสัมพันธ์ และมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน
- 4) มีแนวปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ สมาชิกรับรู้ความเป็นกลุ่มและการเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยมีแนวปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ให้ถือปฏิบัติตามฐานะที่ถูกกำหนดภายในกลุ่ม
- 5) มีกิจกรรมในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง โดยให้สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

7.3 ความสำคัญของกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

กลุ่มมีความสำคัญต่องานส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน กลุ่มจะช่วยนำพาให้สมาชิกและชุมชนไปสู่จุดหมายที่วางไว้ ถ้ากลุ่มเข้มแข็ง พลังของกลุ่มจะช่วยบรรเทาความทุกข์หรือสภาพปัญหาที่แต่ละคนมีอยู่ ซึ่งบางครั้งอาจไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตัวเองแต่จะสามารถแก้ไขได้ด้วยพลังกลุ่ม จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มมีความสำคัญต่องานพัฒนา ดังนี้

- (1) สร้างกระบวนทัศน์หรือเปิดมุมมองใหม่ ๆ ของสมาชิก เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะ การทำงาน และสร้างความคิดที่ดี สมาชิกแต่ละคนที่มีมารวมกลุ่มกันจะมีประสบการณ์ที่หลากหลายแตกต่างกัน เมื่อมารวมกลุ่มจะเกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และเติมเต็มซึ่งกันและกัน ทำให้เกษตรกรอยู่ร่วมกันอย่างสันติมากขึ้น
- (2) เกิดพลังอำนาจในการคิดริเริ่มและต่อรอง การรวมกลุ่มทำให้เกิดพลังอำนาจในการคิดริเริ่ม และต่อรอง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกทางอ้อม เพราะเมื่อมีการรวมกลุ่มจะทำให้คนอื่น ๆ ที่อยู่นอกกลุ่มเกิดความเกรงใจ ไม่กล้าที่จะเอาใจเอาเปรียบ
- (3) เป็นศูนย์กลางของการส่งเสริมพัฒนาแก่สมาชิก เป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี
- (4) ช่วยรวบรวมและประสานความสามารถ กลุ่มสามารถประสานให้ผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะในแต่ละด้านมารวมกันเพื่อสร้างความสำเร็จในงานต่างๆ ให้เกิดขึ้น สมาชิกสามารถ

เสริมจุดแข็งและชดเชยจุดอ่อนซึ่งกันและกัน จนกลายเป็นความสามารถรอบด้านที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม

(5) สร้างการตัดสินใจร่วม กลุ่มสามารถเป็นแหล่งกลางที่เอื้อให้เกิดความเห็นที่หลากหลาย สามารถใช้กลุ่มเป็นที่ยุติการตัดสินใจของทุกฝ่าย หรือเป็นการตัดสินใจร่วมกัน ผลของการตัดสินใจของกลุ่มจะได้ผลดีและเป็นที่ยอมรับมากกว่าการตัดสินใจโดยลำพัง และทำให้การตัดสินใจมีคุณค่าในการปฏิบัติมาก เพราะเป็นการตัดสินใจที่สมาชิกมีส่วนร่วม

(6) เพิ่มโอกาสการแก้ปัญหาแก่สมาชิก การที่สมาชิกได้มีโอกาสพบปะกัน ทำให้ทราบถึงความสามารถของกันและกัน ทั้งในด้านความรู้และปัจจัยของกลุ่ม เช่น เงินทุนของกลุ่ม สมาชิกบางรายมีความจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อการลงทุน แต่ยังคงขาดปัจจัยด้านทุน สมาชิกก็สามารถกู้เงินจากกลุ่มได้ เมื่อชำระเงินคืนเข้ากลุ่มพร้อมดอกเบี้ย ทำให้ทุนนั้นไม่สูญหายแต่อกงาย พร้อมทั้งจะเปิดโอกาสให้สมาชิกคนอื่น ๆ ได้ใช้ประโยชน์ในภายหลัง

(7) ส่งเสริมการพัฒนาสมาชิกให้มีความรู้ ความสามารถมากขึ้น ทั้งจากการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ระหว่างกันและกัน และการได้ทำงานร่วมกัน ความรู้ที่วันนี้อาจมาจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งที่มาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในการประชุมกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มยังช่วยกระตุ้นให้สมาชิกตื่นตัว ในการพัฒนาตัวเอง ได้ข้อมูลที่จะเรียนรู้ด้วยตัวเองและเปรียบเทียบกับมาตรฐานหรือสมาชิกคนอื่น

7.4 องค์ประกอบของกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

องค์ประกอบสำคัญของกลุ่มในงานพัฒนา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

(1) เป้าหมายของกลุ่มหรือความสนใจร่วมกัน การรวมตัวของบุคคลมีพื้นฐานมาจากการที่สมาชิกหรือคนชุมชนมีปัญหาหรือความต้องการบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน เมื่อมารวมกันเป็นกลุ่ม จึงมีการกำหนดเป้าหมายและการดำเนินการบางอย่างร่วมกัน ซึ่งมักจะแสดงออกจากวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

(2) สมาชิก ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป จนถึงขนาดเท่าใดก็ได้ แล้วแต่ความจำเป็นในการรวมกลุ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาที่คล้ายคลึงกัน สมาชิกภายในกลุ่มจะต้องมีความสัมพันธ์กัน และมีปฏิริยาโต้ตอบซึ่งกันและกัน มีความเชื่อใจกัน ให้ความสำคัญต่อสมาชิกนั้น ๆ ตามบทบาทและฐานะที่จะประสานการทำกิจกรรมร่วมกันให้เกิดพลังในการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม

(3) คณะกรรมการกลุ่ม เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นตัวแทนของสมาชิกที่อาจมาจากการเสนอตัวเองหรือการเลือกของสมาชิกให้เข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่มหรือทำหน้าที่บางอย่างแทนสมาชิก คณะกรรมการกลุ่มมักจะประกอบไปด้วย ประธานกลุ่ม กรรมการ เภรัญญิกและเลขานุการกลุ่ม ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกันไป

(4) กฎระเบียบกลุ่ม การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม ย่อมต้องมีการกำหนดกฎระเบียบ เพื่อเป็นแนวในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิก อันจะทำให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างราบรื่น บรรลุเป้าหมายตามที่กลุ่มได้กำหนดไว้ ซึ่งกฎระเบียบที่ดีควรมาจากความเห็นชอบของสมาชิกและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม

(5) กิจกรรมกลุ่ม สมาชิกภายในกลุ่มนั้นจะต้องมีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแปรรูปการเกษตร สมาชิกภายในกลุ่มจะมีการออมทรัพย์และทำกิจกรรมแปรรูปผลผลิตร่วมกัน

(6) เงินทุนกลุ่ม ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกลุ่มเช่นกัน เพราะกลุ่มจำเป็นต้องมีเงินทุน ไว้ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งอาจได้จากการระดมหุ้นจากสมาชิก กลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบางศูนย์ได้ดำเนินการระดมทุนจากสมาชิก โดยกำหนดให้ฝากเงินทุน คนละ 100 บาท การฝากเงินกองทุนจะฝาก 1 ครั้งในระยะแรกของการดำเนินงานกองทุนศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังได้การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กองทุนพระราชทานจากสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กองทุนกลุ่มละ 20,000 บาท ซึ่งกลุ่มมีการตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่ดูแลและบริหารจัดการกองทุน

ตามแผนพัฒนากลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ตามพระราชดำริฯ พ.ศ. 2561 -2564 ในการพัฒนา ทรงให้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนา เพื่อให้ประชาชนดำรงชีวิตโดยทางสายกลาง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม เช่น

- 1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต
- 2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันในทางการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง
- 4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาหนทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวาย ใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ

5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาการเกษตรในชุมชน เพื่อนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเองดำเนินการเป็นขั้นตอนใน 3 ระดับ คือ

- 1) **ระดับจิตสำนึก** สมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตระหนักถึงความสุขและความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอดี มีความพอเพียง คือ ดำเนินชีวิตอย่างสมถะ ประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้อย่างถูกต้อง ไม่โลภและไม่เบียดเบียนผู้อื่น

2) **ระดับปฏิบัติ** เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

- (1) การอยู่อย่างพึ่งตนเอง โดยเริ่มจากครอบครัว ต้องบริหารจัดการอย่างพอดี ประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย ช่วยตนเองได้ รู้จักใช้ความสามารถของตน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

- (2) การอยู่อย่างพอเพียง ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลางอยู่อย่างมีความสุขโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่มีหนี้สินที่เกินฐานะ ทำเกษตรที่ปลูกพืชที่กิน ให้พอมิ พอกิน พออยู่ เพื่อลดค่าใช้จ่าย หากเหลือจึงขาย รวมทั้งการช่วยเหลือแลกเปลี่ยนแทนการใช้เครื่องจักรทุนแรงขนาดใหญ่

(3) การอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร มีความคิดที่จะแบ่งปันผู้อื่น ลดความเห็นแก่ตัว และสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในจิตใจเป็นพื้นฐานทำให้เกิดการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายทางสังคม

3) **ระดับปฏิภนหรือผลที่ดีจากการปฏิบัติ** คนในชุมชนพัฒนาชีวิตและจิตใจของตนเองให้ดีขึ้น มีการรวมกลุ่มทำประโยชน์ เสียสละเพื่อส่วนรวม เริ่มจากการพัฒนาจิตใจ มีคุณธรรมให้เกิดความพอเพียงในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม

การจัดระดับเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับการดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ

1) เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลทั่วไป เป็นความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลตามกระแสวัตถุนิยม ทำกิจกรรมลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ สามารถพึ่งพาตนเองได้

2) เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจเพื่อการเกษตรที่เน้นการพึ่งพาตนเอง เกษตรกรจะใช้ความรู้ความสามารถในการจัดการที่ดิน โดยเฉพาะแหล่งน้ำ และกิจกรรมการเกษตร โดยการใช้หลักทฤษฎีใหม่ ได้แก่ การจัดการพื้นที่การผลิตและทรัพยากรธรรมชาติบนฐานความพอเพียงในไร่นา ให้มีความหลากหลายของกิจกรรมได้แก่ ปลูกข้าว พืชผัก ไม้ผล บ่อปลา สัตว์ปีก มีกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกัน กิจกรรมเสริมรายได้ ใช้แรงงานในครอบครัวก่อน ลดต้นทุนการผลิต จนถึงการแปรรูป

เมื่อครัวเรือนมีความมั่นคง มีสุขภาพชีวิตที่ดีแล้ว จะขยายผลไปสู่การรวมพลังในรูปกลุ่ม เพื่อดำเนินการผลิต หาดตลาดร่วมกัน เพื่อส่งสินค้าให้ขายได้ราคาดี และเป็นการลดค่าใช้จ่าย และเมื่อกลุ่มมีความเข้มแข็ง จะเป็นฐานในการส่งเสริมให้ชุมชน หรือเครือข่าย สร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในวงกว้างต่อไป

สรุปแล้ว เศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้ผู้ผลิต หรือผู้บริโภค พยายามเริ่มต้นผลิต หรือบริโภคภายใต้ขอบเขต สามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจได้

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิด และงานวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

8.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล (เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร สภาพทางสังคม (ตำแหน่งทางสังคม เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร และอื่นๆ) สภาพทางเศรษฐกิจ (อาชีพ รายได้ รายจ่าย หนี้สิน เงินออม แหล่งเงินทุน)

1) เพศ

ภคมนพรรณ ชุมพาง (2560, น.47) ผลการวิจัยเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ร้อยละ 67.9 เป็นเพศหญิง ซึ่งมีความอดทนอดกลั้น มีความเอื้อเฟื้อ ไม่ประมาทในการใช้ชีวิต และมีการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่มาก

กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์ (2553, น.49) ผลการวิจัยพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาหญิงมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่านักศึกษาชาย สรุปแล้วเพศที่ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2) อายุ

สัจจา บรรจงศิริ บำเพ็ญ เขียวหวาน บุญญฤทธิ์ มุ่งจงกลาง (2552, น. 47) งานวิจัยเรื่องการพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.9 ปี

3) ระดับการศึกษา

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และคณะ (2561, น.42) วิจัยเรื่องการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยพบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 50.6) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา 4 หรือ 6

8.2 ความรู้และแหล่งความรู้

ณดา จันทร์สม และอดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555, น.25) วิจัยเรื่องการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คนทั่วไปได้ยินและรู้จักคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง รับรู้ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข แต่ยังตีความในด้านแคบ นึกถึงด้านการประหยัดเป็นส่วนใหญ่ ความสนใจเรื่องของภูมิคุ้มกันและคุณธรรมยังน้อย

8.3 ความพึงพอใจของสมาชิกเกี่ยวกับการส่งเสริม

เกษณี ไกยเกษ (2559, น.102) วิจัยเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ ตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ผลประโยชน์ที่ได้รับของเกษตรกรพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ การได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิก รองลงมา คือ การได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ

ศรัณยา ชูรัตน์ (2556, น. 83 - 84) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดสำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.48) และใน 5 ประเด็น ได้แก่ ความภูมิใจต่อองค์กรที่สร้างประโยชน์ต่อสังคม สภาพแวดล้อมในการทำงาน งานในความรับผิดชอบ ภาวะผู้นำ

และวัฒนธรรมในองค์กร และการสื่อสารในองค์กร (ค่าเฉลี่ย 3.76 3.64 3.62 3.61 และ 3.44) ตามลำดับ และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางใน 3 ประเด็น ได้แก่ โอกาสและความก้าวหน้าทางอาชีพในองค์กร การรักษาคุณภาพระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว และค่าตอบแทนและสวัสดิการ (ค่าเฉลี่ย 3.38 3.34 และ 3.04) ตามลำดับ

อดิศรณี ลากพระแก้ว (2557, น.56) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ตามประเด็นความพึงพอใจใน 8 ด้าน คือ 1) ลักษณะงาน 2) ความก้าวหน้า 3) การบังคับบัญชา 4) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 5) สภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน 6) สวัสดิการและค่าตอบแทน 7) ความมั่นคงในงาน และ 8) การรักษาคุณภาพระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว

8.4 การดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

รายงานของโครงการพัฒนามนุษย์ขององค์การสหประชาชาติ UNDP (2007, น.52) ได้สรุปว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่ระบบเศรษฐกิจและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ แต่เป็นแนวทางในการชี้นำชีวิตเพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม เน้นการเดินทางสายกลาง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน โครงการ ธุรกิจ ประเทศ และในระดับโลก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นกรอบความคิดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสมดุลระหว่างประสิทธิภาพ การเติบโตทางเศรษฐกิจกับความมั่นคงอย่างยั่งยืน

ศศิธร แปลงไชยสง (2558, น.30) พบว่า เกษตรกรมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในระดับที่แตกต่างกัน โดยมีการนำปรัชญาเงื่อนไขการมีคุณธรรมไปปฏิบัติในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความมีเหตุผล เงื่อนไขการมีความรู้ และมีการนำไปปฏิบัติน้อยที่สุดในด้านความพอประมาณ

8.5 การบริหารจัดการกลุ่ม

วิชัย อุดสาหิจิต (2559, น.162) งานวิจัยเรื่องภาวะผู้นำตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปว่า คุณลักษณะของผู้นำตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย 5 หัวข้อหลัก ได้แก่ 1.ทัศนคติ (Attitude) มีคุณธรรม ความดี กตัญญู ในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรมในการธุรกิจ มีทัศนคติทางบวกและพลังขับเคลื่อน 2.ความสามารถด้านความคิดความเข้าใจ (Cognitive Ability) 3.ความรู้ (Knowledge) 4.การลงมือปฏิบัติ (Action) และ 5.บริบทแวดล้อมและปัจจัยสนับสนุน (Social Surroundings)

แพรวดาว พุพานิชย์พฤกษ์ (2562, น.17) ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชุมชน พบว่า การพัฒนาและการบริหารจัดการกลุ่ม จัดการชุมชนบนหลักธรรมาภิบาล ที่ตั้งอยู่บนหลักของความเป็นธรรม เป็นการสร้างความเข้มแข็งมั่นคงให้กับชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มุ่งสู่เป้าหมายของความยั่งยืน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหัวใจสำคัญให้ผู้ยึดถือปฏิบัติพัฒนาและบริหารจัดการชุมชนของตนบนหลักการของธรรมาภิบาล การเสริมสร้างความรู้

พัฒนาจิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม ให้กับคนในชุมชน เป็นแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนที่ยั่งยืน

8.6 การพึ่งตนเอง

อัญชัญ อยู่สบาย (2556, น.90) วิจัยเรื่องการปฏิบัติปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งพาตนเองของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มไม้ ตำบลท่ากระชาย อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 75.4 มีการพึ่งพาตนเองในระดับมากที่สุด ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ และพึ่งพาตนเองด้านสังคม

ภกมนพรรณ ชุมผาง (2560, น.19) พบว่า การพึ่งพาตนเอง คือการลงมือทำด้วยตนเอง มีความพยายามพัฒนาตน แสวงหาความรู้ สามารถช่วยเหลือตนเองอันจะนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ ทางจิตใจ และด้านสังคม

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2562, น.19) ศึกษาการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการท่องเที่ยวบนฐานของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และพบว่า เนื่องจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เติบโตและขยายตัวออกไปค่อนข้างมาก มีหลายชุมชนที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างกว้างขวาง จากปัญหาดังกล่าวทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อทำให้เกิดผลเชิงบวกต่อชุมชนและนักท่องเที่ยวไปพร้อมๆ กัน โดยนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สมดุลและยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาที่สมดุลทั้ง 3 มิติไปพร้อมๆ กัน คือ มิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่วนแนวคิดความยั่งยืนประกอบด้วย มิติการพึ่งตนเอง การสร้างภูมิคุ้มกัน และการปรับตัว/ฟื้นตัวได้รวดเร็ว การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการดำเนินธุรกิจของชุมชน เช่น การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เน้นแบ่งปันของคนในชุมชน ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นก่อนดำเนินชีวิตโดยยึดหลักพอเพียง ดูแลสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม วางแผนพัฒนาอย่างรอบคอบ ทำงานเป็นทีมโดยการมีส่วนร่วม ความระมัดระวัง ความโปร่งใส รับผิดชอบ เคารพกติกา ไม่กู้เงินมากเกินไปและมีการบริหารจัดการความเสี่ยง มีการร่วมมือกับเครือข่ายภายนอก นอกจากนี้ ควรเสริมสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ สมาชิกในชุมชนยึดมั่นคุณธรรม เสียสละ ท่วมเท และมีจัดตั้งกองทุนสวัสดิการให้แก่สมาชิก เป็นต้น

จุฑารัตน์ ชมพันธุ์ (2562, น.21) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวทางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ทั้งด้านสังคม เน้นการพัฒนาคนและสังคมเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนให้ดีขึ้น โดยใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาสร้างรายได้ ด้านเศรษฐกิจ มีการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น การปลูกพืชสมุนไพรเพื่อบริโภคและจำหน่าย และส่งเสริมอาชีพเสริมของกลุ่มแม่บ้าน เช่น การทอผ้า การจักสานโดยรวมกลุ่มผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากต้นกกเป็นลายไทย การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องคัม เกิดเป็นรายได้ แก้ปัญหาว่างงาน และด้านสิ่งแวดล้อม มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เช่น การปลูกป่าตามพระราชดำริ กิจกรรมการอนุรักษ์ป่า โครงการหมอดันไม้ การบวชป่า มีการเปลี่ยนวิธีการเดินทางเป็นปั่น

จักรยาน กิจกรรมลดการใช้ น้ำ มีการจัดการขยะอย่างครบวงจร โดยทุกกิจกรรมคนในสังคมทุกเพศทุกวัยมีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชน โนนดินแดงประสบความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นไปตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน และสามารถส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการให้เหมาะสม ทำให้ชุมชนน่าอยู่และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพในทุกมิติครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงร่างกายและจิตใจ ภายใต้สภาพแวดล้อมในชุมชนที่ดีและปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะเห็นได้ว่า มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อการเป็นกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งแต่ละปัจจัยล้วนมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ทั้งในด้านความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่สมาชิกได้รับ การส่งเสริมด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่สมาชิกในชุมชนได้รับจากทั้งกรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานอื่น ๆ วิธีการดำรงชีวิตของสมาชิกในชุมชนที่ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้รวมทั้ง กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มที่ต้องเอื้อให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ทั้งในระดับครัวเรือน และชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวแปรในกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วยการศึกษาความรู้และแหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ศึกษาความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่ม ศึกษาการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่ม ศึกษาความเข้มแข็งของกลุ่ม การสร้างเครือข่ายและความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ ศึกษาศักยภาพการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มและศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ผู้วิจัยได้ทำตามขั้นตอนของระเบียบวิธีการวิจัย ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (population) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ จำนวน 5 ชุมชน ได้แก่ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพนสูง อ.เมืองนครราชสีมา จำนวน 47 ราย กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ จำนวน 30 ราย กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ อ.เมืองหนองบัวลำภู จำนวน 20 ราย กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาผาง อ.ปทุมราชวงศา จ.อำนาจเจริญ จำนวน 201 ราย และกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร อ.กระบุรี จ.ระนอง จำนวน 30 ราย รวมจำนวน 328 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์โดยใช้สูตรการประมาณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ราย)

N = จำนวนหน่วยประชากร (ราย)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{328}{1+328 \times (0.05)^2} \\ &= 180.22 \text{ ราย} \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สัมภาษณ์ คือ จำนวน 180 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.88 ของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบทั้งหมด

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงผู้แทนกลุ่ม ได้แก่ ผู้นำ ผู้มีบทบาทในกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม กลุ่มละ 10 ราย รวม 50 ราย

1.3 การสุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนสมาชิกกลุ่มต้นแบบทั้ง 5 ชุมชน คือ กลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ จำนวน 12 ราย กลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาผาง 110 ราย กลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจบ้านโพนสูง จำนวน 26 ราย กลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจบ้านทัพไทย 16 ราย และกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจบ้านบางไทร 16 ราย รวม 180 ราย ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ที่	กลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน	จำนวนสมาชิก (ราย)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)
1	บ้านโพธิ์ศรีสำราญ จ.หนองบัวลำภู	20	12
2	บ้านนาผาง จ.อำนาจเจริญ	201	110
3	บ้านโพนสูง จ.นครราชสีมา	47	26
4	บ้านทัพไทย จ.สุรินทร์	30	16
5	บ้านบางไทร จ.ระนอง	30	16
	รวม	328	180

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 แบบ คือ แบบสัมภาษณ์ และประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus group) มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามแบบปลายปิด (closed-ended question) และคำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) ประกอบด้วยคำถาม 7 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของสมาชิกกลุ่มชุมชนต้นแบบ

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา
2. สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงาน รายได้ รายจ่าย เงินออม หนี้สิน ที่ดินในความครอบครอง ลักษณะการใช้ที่ดิน
3. สภาพทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม และสมาชิกกลุ่มอาชีพ

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

2.1 ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง คำถามเป็นแบบเลือกตอบถูกและผิด ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ เป็นข้อที่ถูกจำนวน 6 ข้อ ผิดจำนวน 9 ข้อ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ตอบถูก มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

ตอบผิด มีค่าเท่ากับ 0 คะแนน

วิเคราะห์ข้อมูลระดับความรู้ โดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีเกณฑ์แปลความหมายระดับความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1 – 3 หมายถึง ระดับความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงน้อยที่สุด

4 – 6	น้อย
7 – 9	ปานกลาง
10 – 12	มาก
13 – 15	มากที่สุด

2.2 แหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ได้แก่ แหล่งความรู้จากบุคคล กลุ่ม มวลชน และสื่อออนไลน์ เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ด้านกลุ่มและสมาชิก ด้านผู้ส่งเสริมและการส่งเสริม ด้านสื่อในการส่งเสริม ด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการ และด้านปัจจัยสนับสนุน เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ โดยจะให้คะแนนในแต่ละข้อคำถามดังนี้

พึงพอใจที่ได้รับน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน
น้อย		2	คะแนน
ปานกลาง		3	คะแนน
มาก		4	คะแนน
มากที่สุด		5	คะแนน

แบบประเมินความพึงพอใจของสมาชิกเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีเกณฑ์แปลความหมาย ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= \frac{4}{5} = 0.80
 \end{aligned}$$

ดังนั้น ระดับความพึงพอใจในการส่งเสริมเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง นำคะแนนรวมของแต่ละคนมาจัดระดับความพึงพอใจตามเกณฑ์ ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ฟังพอใจในระดับน้อยที่สุด

1.81 – 2.60	น้อย
2.61 – 3.40	ปานกลาง
3.41 – 4.20	มาก
4.21 – 5.00	มากที่สุด

ตอนที่ 4 แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

4.1 การดำรงชีวิตของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านความรู้ และด้านคุณธรรม เป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ ข้อคำถามให้เลือก ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ รวมจำนวน 20 ข้อคำถาม โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ตอบปฏิบัติ มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

ตอบไม่ปฏิบัติ มีค่าเท่ากับ 0 คะแนน

แปลผลระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1- 4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงน้อยที่สุด

5 - 8	น้อย
9 -12	ปานกลาง
13 -16	มาก
17 – 20	มากที่สุด

4.2 การดำรงชีวิตของสมาชิก เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในภายนอก ข้อมูลการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 5 ด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม การสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ ได้แก่ ด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม ด้านการสร้างเครือข่าย ด้านความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ โดยเป็นข้อคำถามให้เลือก มี หรือไม่มี รวมจำนวน 20 ข้อคำถาม เกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ตอบมี มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

ตอบไม่มี มีค่าเท่ากับ 0 คะแนน

การแปลความหมายของระดับความเห็นเกี่ยวกับด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม ด้านการสร้างเครือข่าย ด้านความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 การตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงเครื่องมือ

2.2.1 **สร้างแบบสัมภาษณ์** ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยการศึกษาจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย สร้างเป็นข้อคำถาม

2.2.2 **การหาความตรง (Validity)** โดยนำเสนอแบบสัมภาษณ์กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา (content validity) เพื่อให้ข้อคำถามเหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหาสาระและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด นำแบบสัมภาษณ์ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2.3 **การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability)** เพื่อให้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องและสมบูรณ์ และต้องการหาข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำนวน 30 ราย แล้วนำผลการวิเคราะห์มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability)

2.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.3.1 **ค่าความตรง (Validity)** ของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item – Objective Congruence) เสนอ ภิรมจิตร์พอง (2545, น. 220) การหาค่าความแม่นยำเชิงเนื้อหา ตรวจสอบโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ด้วยวิธีของ Rovinelli และ Hembelton โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ มีค่าระหว่าง +1 ถึง -1

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

นำค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

ถ้า $IOC > 0.50$ ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ถ้า $IOC \leq 0.50$ ถือว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

$$\text{ค่า IOC} = \frac{172.68}{175} = 0.986$$

สรุปผลการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า $IOC = 0.986$ เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหา นั่นแสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้

2.3.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบกับเกษตรกรจำนวน 30 ราย นำผลการสัมภาษณ์ ไปหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

- 1) ความรู้และแหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.865
- 2) ความพึงพอใจของสมาชิกเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.968
- 3) การดำรงชีวิตของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.907
- 4) ด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม การสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นศูนย์กลางต้นแบบ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.871
- 5) ศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.895
- 6) ปัญหาและข้อเสนอแนะของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.897

สรุป ผลการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) มีค่าสูงกว่า 0.70 ทุกตอน ซึ่ง จินดา ขลิบทอง (2561, น. 51) แสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นที่สามารถใช้เก็บข้อมูลได้ ผู้วิจัยจึงนำแบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยคำชี้แจง เนื้อหาคำถาม และนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

2.2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus group) ใช้กับผู้แทนของชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ทั้ง 5 ชุมชน ๆ ละ 10 ราย รวม 50 ราย ประกอบด้วย ผู้นำ สมาชิกที่มีบทบาท ในประเด็น การบริหารจัดการระบบตลาด ระบบกลุ่ม เครือข่าย แนวทางการพัฒนากลุ่ม/ชุมชน ใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของชุมชน เพื่อนำไปสู่แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของกรมส่งเสริมการเกษตรต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การบริหารจัดการกลุ่ม มีประเด็นคำถามดังนี้

- 1) การเตรียมกลุ่ม (การเข้าร่วมโครงการ โครงสร้างกลุ่ม กฎ กติกา สมาชิกกลุ่ม ผู้นำ)
- 2) การวางแผนงานกลุ่ม ได้แก่ แผนการผลิต (เพื่อการบริโภคในครัวเรือน เพื่อการจำหน่าย เพื่อการแปรรูป ปฏิทินการผลิต) แผนกิจกรรม (มีอะไรบ้าง กิจกรรมเอือกันอย่างไร กิจกรรมมีความต่อเนื่อง แผนการต่อยอด)
- 3) การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ กิจกรรมลดรายจ่าย กิจกรรมเพิ่มรายได้ กิจกรรมดูแลรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม กิจกรรมด้านสุข กิจกรรมด้านการตลาด เช่น กลุ่มให้ความรู้สมาชิกด้าน

การตลาด การเชื่อมโยงการผลิตและการตลาด การเปิดช่องทางตลาดเพิ่ม กิจกรรมด้านการออมและสวัสดิการ กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม กิจกรรมพัฒนาชุมชน แผนการสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มมีอะไรบ้าง การเชื่อมโยงของกิจกรรม ที่ปรึกษากลุ่ม การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ความเข้มแข็งของผู้นำ/กรรมการ ทูนและทรัพยากรกลุ่ม มีการมีส่วนร่วมของสมาชิก

4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน/ให้กำลังใจกลุ่ม (โดยสมาชิกในกลุ่ม และบุคคลภายนอก)

2.2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ ได้แก่ 1) ปัจจัยภายใน (ผู้นำ/สมาชิก ทรัพยากร การบริหารจัดการ 2) ปัจจัยภายนอก (การได้รับการสนับสนุน ด้านความรู้ เงินทุน เครือข่าย)

2.2.3 ด้านปัญหาและทิศทางของกลุ่ม 1) ปัญหาสำคัญ 2) ทิศทางของกลุ่ม

2.2.4 แนวทางการพัฒนาและการขยายผล 1) แนวทางในการพัฒนา ด้านการบริหารจัดการ คน องค์กร ทรัพยากร การสร้างองค์กร เครือข่าย ด้านศักยภาพของพื้นที่และสิ่งแวดล้อม 2) แนวทางการขยายเครือข่าย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ขอความร่วมมือจากผู้นำกลุ่ม นัดหมาย วัน เวลา เพื่อสัมภาษณ์สมาชิก

3.2 จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ โดยเริ่มจากการแนะนำ ชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์โดยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT) การจัดหมวดหมู่ข้อมูลและเรียงลำดับความสำคัญ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยคำถาม 8 ตอน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของสมาชิกเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 4 การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 5 การดำเนินงานของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

ตอนที่ 6 ด้านความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่ของกลุ่ม การสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ

ตอนที่ 7 ศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

ตอนที่ 8 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ จำนวน 5 ชุมชน ได้แก่ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพนสูง อำเภอเมืองนครราชสีมา กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ และกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มีสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด รายได้ รายจ่าย สภาพหนี้สิน เงินออม การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ซึ่งการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วน

บุคคล สังคม และเศรษฐกิจ ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลตามตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.3 ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

n=180		
สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	62	34.4
หญิง	118	65.6
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 31	1	0.6
31 - 40	12	6.7
41 - 50	37	20.6
51 - 60	66	36.7
61 - 70	50	27.8
71 - 80	11	6.1
มากกว่า 80	3	1.7
ต่ำสุด = 25 ปี	สูงสุด = 82 ปี	
ค่าเฉลี่ย = 58.72 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.092	
3. สถานภาพการสมรส		
โสด	12	6.7
สมรส	132	73.3
หย่า	19	10.6
หม้าย	17	9.4

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n=180

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	2	1.1
ประถมศึกษาปีที่ 4	59	32.8
ประถมศึกษาปีที่ 6	49	27.2
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	26	14.4
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	36	20.0
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	3	1.7
ปริญญาตรี	5	2.8

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เพศ พบว่า สมาชิกร้อยละ 65.6 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 34.4 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า สมาชิกร้อยละ 36.7 มีอายุระหว่าง 51- 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.8 มีอายุมากกว่า 61-70 ปี ร้อยละ 20.6 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 6.7 มีอายุระหว่าง 31- 40 ปี ร้อยละ 6.1 มีอายุระหว่าง 71-80 ปี ร้อยละ 1.7 มีอายุมากกว่า 80 ปี และร้อยละ 0.6 มีอายุน้อยกว่า 31 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุน้อยสุด 25 ปี สูงสุด 82 ปี และมีอายุเฉลี่ย 58.72 ปี

สถานภาพสมรส พบว่า สมาชิกร้อยละ 73.3 มีสถานภาพสมรส รองลงมา ร้อยละ 10.6 มีสถานภาพหย่าร้าง ร้อยละ 9.4 มีสถานภาพหม้าย และร้อยละ 6.7 มีสถานภาพโสด

ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิกร้อยละ 32.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมา ร้อยละ 27.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 20.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ร้อยละ 14.4 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 2.8 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 1.7 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และร้อยละ 1.1 ไม่ได้รับการศึกษา

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

ตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในภาคการเกษตร รายได้ครัวเรือนต่อปี รายจ่ายครัวเรือนต่อปี เงินออมครัวเรือนต่อปี หนี้สินครัวเรือน ที่ดินในความครอบครอง

n = 180		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่า 2	11	6.1
2 - 3	57	31.7
4 - 5	83	46.1
6 - 7	21	11.7
มากกว่า 7	8	4.4
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 10 คน		
ค่าเฉลี่ย = 4.01 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.780		
2. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร (คน)		
น้อยกว่า 2	19	10.6
2 - 3	127	70.6
4 - 5	30	16.6
มากกว่า 5	4	2.2
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 7 คน		
ค่าเฉลี่ย = 2.57 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.134		
3. รายได้ครัวเรือนต่อปี (บาท)		
น้อยกว่า 100,001 บาท	66	36.7
100,001 - 150,000 บาท	40	22.2
150,001 - 200,000 บาท	38	21.1
200,001 - 250,000 บาท	15	8.3
มากกว่า 250,000 บาท	21	11.7
ต่ำสุด = 45,000 บาทต่อปี สูงสุด = 280,000 บาทต่อปี		
ค่าเฉลี่ย = 153,433.33 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.395		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. รายจ่ายครัวเรือนต่อปี (บาท)		
น้อยกว่า 100,001	111	61.7
100,001 - 150,000	38	21.1
150,001 - 200,000	19	10.6
200,001 - 250,000	3	1.7
มากกว่า 250,000	9	4.9
ต่ำสุด = 45,000 บาทต่อปี สูงสุด = 255,000 บาทต่อปี		
ค่าเฉลี่ย = 102,750.00 บาทต่อปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.087		
5. เงินออมครัวเรือนต่อปี (บาท)		
น้อยกว่า 20,001 บาท	10	5.6
20,001- 40,000 บาท	148	82.2
40,001 - 60,000 บาท	10	5.6
60,001 – 80,000 บาท	6	3.3
มากกว่า 80,000 บาท	6	3.3
ต่ำสุด = 6,000 บาท สูงสุด = 125,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 39,361.1 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.978		
6. หนี้สินครัวเรือน (บาท)		
ไม่มีหนี้สิน	23	12.8
มี	157	87.2
1 - 50,001 บาท	28	17.8
50,001 - 100,000 บาท	13	8.3
100,001 - 150,000 บาท	25	15.9
150,001 – 200,000 บาท	60	38.2
มากกว่า 200,000 บาท	31	19.7
ต่ำสุด = 0 บาท สูงสุด = 220,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 115,305.6 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.907		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 180

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7. ที่ดินในความครอบครอง (ไร่)		
น้อยกว่า 6	6	3.7
6 - 10	32	20.0
11 - 15	45	27.9
16 - 20	28	17.4
มากกว่า 20	50	31.0
ต่ำสุด = 2 ไร่ สูงสุด = 53 ไร่		
ค่าเฉลี่ย = 17.2 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.587		
8. เช่าพื้นที่ (ไร่)		
น้อยกว่า 6	5	17.9
6 - 10	13	46.4
11 - 15	4	14.3
มากกว่า 15	6	21.4
ต่ำสุด = 2 ไร่ สูงสุด = 22 ไร่		
ค่าเฉลี่ย = 1.6 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.957		
9. ลักษณะการใช้ที่ดิน (ไร่) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำกิจกรรมเดียว (คน)	41	22.8
ทำหลายกิจกรรมเกษตร	139	77.2
ทำนา	148	82.2
ทำไร่	26	14.4
ทำสวน (พืชผัก ไม้ผล สมุนไพร)	77	42.8
การเลี้ยงสัตว์	92	51.2
การทำประมง	61	33.9
ค้าขาย	3	1.7

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 180

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10. แหล่งน้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
แหล่งน้ำธรรมชาติตลอดปี	69	38.3
ชลประทานตลอดปี	29	16.1
มีสระน้ำ บ่อขุดในพื้นที่ของชุมชน	36	20.0
มีสระน้ำ บ่อขุดในพื้นที่ของตนเองเพียงพอ	94	52.2
มีสระน้ำแต่ไม่เพียงพอ	4	2.2
น้ำบาดาล	7	3.9
11. ปัญหาสภาพดินทำการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ดินเปรี้ยว	71	39.4
ดินกรวด/ลูกรัง	29	16.1
ดินเหนียว	2	1.1
ดินทราย	2	1.1

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ มีรายละเอียด ดังนี้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่าสมาชิก ร้อยละ 46.1 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 – 5 คน รองลงมา ร้อยละ 31.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 6 -7 คน ร้อยละ 11.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2 - 3 คน ร้อยละ 6.1 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน น้อยกว่า 2 คน และร้อยละ 4.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มากกว่า 7 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.01 คน

จำนวนแรงงานในภาคเกษตร พบว่า สมาชิกร้อยละ 70.6 มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตร 2 - 3 คน รองลงมา ร้อยละ 16.6 มีจำนวนแรงงานของครัวเรือนในภาคการเกษตร 4 - 5 คน ร้อยละ 10.6 มีจำนวนแรงงานของครัวเรือนในภาคการเกษตรน้อยกว่า 2 คน และร้อยละ 2.3 มีจำนวนแรงงานของครัวเรือนในภาคการเกษตรมากกว่า 6 คน โดยมีแรงงานของครัวเรือนเฉลี่ย 2.57 คน

รายได้ครัวเรือนต่อปี พบว่าสมาชิกร้อยละ 36.7 มีรายได้ต่อครัวเรือนน้อยกว่า 100,001 บาท รองลงมา ร้อยละ 22.2 มีรายได้ต่อครัวเรือน 100,001-150,000 บาท ร้อยละ 21.1 มีรายได้ต่อครัวเรือน

150,001-200,000 บาท ร้อยละ 8.3 มีรายได้ต่อครัวเรือน 200,001 – 250,000 บาท และร้อยละ 11.7 มีรายได้ต่อครัวเรือนมากกว่า 250,000 บาท โดยมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี 153,433.3 บาท

รายจ่ายครัวเรือนต่อปี พบว่าสมาชิกร้อยละ 61.7 มีรายจ่ายต่อครัวเรือนน้อยกว่า 100,000 บาท รองลงมาร้อยละ 21.1 มีรายจ่ายต่อครัวเรือน 100,001-150,000 บาท ร้อยละ 10.6 มีรายจ่ายต่อครัวเรือน 150,001-200,000 บาท ร้อยละ 4.9 มีรายจ่ายต่อครัวเรือนมากกว่า 250,000 บาท และร้อยละ 1.7 มีรายจ่ายต่อครัวเรือน 200,001-250,000 บาท โดยมีรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี 102,750.0 บาท

เงินออมครัวเรือนต่อปี (บาท) พบว่าสมาชิกร้อยละ 82.2 มีเงินออมครัวเรือน 20,001 - 40,000 บาท รองลงมาร้อยละ 5.6 มีเงินออมครัวเรือนน้อยกว่า 20,000 บาท ร้อยละ 5.6 มีเงินออมครัวเรือน 40,001-60,000 บาท และร้อยละ 3.3 มีเงินออมครัวเรือน 60,001 – 80,000 บาท ร้อยละ 3.3 มีเงินออมครัวเรือนมากกว่า 80,000 บาท โดยมีเงินออมครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี 39,361.1 บาท

หนี้สินครัวเรือน (บาท) พบว่าสมาชิกร้อยละ 38.2 มีหนี้สินครัวเรือน 150,001 – 200,000 บาท รองลงมาร้อยละ 19.7 มีหนี้สินครัวเรือนมากกว่า 200,000 บาท ร้อยละ 17.8 มีหนี้สินครัวเรือน 1- 50,001 บาท ร้อยละ 15.9 มีหนี้สินครัวเรือน 100,001-150,000 บาท ร้อยละ 12.8 ไม่มีหนี้สิน และร้อยละ 8.3 มีหนี้สินครัวเรือน 50,001-100,000 บาท โดยมีหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 115,305.6 บาท

ที่ดินในความครอบครอง พบว่าสมาชิกร้อยละ 27.8 มีที่ดินในความครอบครองมากกว่า 20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 25.0 มีที่ดินในความครอบครอง 11 -15 ไร่ ร้อยละ 17.8 มีที่ดินในความครอบครอง 5 - 10 ไร่ ร้อยละ 15.6 ไม่มีที่ดินในความครอบครอง 16-20 ไร่ และร้อยละ 3.3 มีที่ดินในความครอบครองน้อยกว่า 6 ไร่ โดยมีที่ดินน้อยที่สุด 2 ไร่ มากที่สุด 53 ไร่ และมีที่ดินเฉลี่ย 17.2 ไร่

การเช่าที่ดิน พบว่าสมาชิกร้อยละ 84.4 ไม่เช่าที่ดิน โดยสมาชิกร้อยละ 15.6 มีการเช่าที่ดิน โดยร้อยละ 7.2 เช่าที่ดิน 6 – 10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 3.3 เช่าที่ดินมากกว่า 15 ไร่ ร้อยละ 2.8 เช่าที่ดิน 11 – 15 ไร่ โดยเช่าที่ดินเฉลี่ย 1.6 ไร่

ลักษณะการใช้ที่ดิน (ไร่) พบว่าสมาชิกร้อยละ 77.2 ใช้ที่ดินทำการเกษตรหลายประเภท โดยร้อยละ 82.2 ทำนา รองลงมา 51.2 การเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 42.8 ทำสวน (พืชผัก ไม้ผล สมุนไพร) ร้อยละ 33.9 ทำประมง ร้อยละ 14.4 ทำไร่ และร้อยละ 1.7 ค้าขาย

แหล่งน้ำทำการเกษตร พบว่าสมาชิกร้อยละ 83.9 อาศัยน้ำฝน รองลงมาร้อยละ 52.2 มีสระน้ำ บ่อขุดในพื้นที่ของตนเองเพียงพอ ร้อยละ 38.3 แหล่งน้ำธรรมชาติตลอดปี ร้อยละ 20.0 มีสระน้ำ บ่อขุดในพื้นที่ของชุมชน ร้อยละ 16.1 มีชลประทาน ร้อยละ 3.9 ใช้น้ำบาดาล และร้อยละ 2.2 มีสระน้ำของตนเองแต่ไม่เพียงพอ

ปัญหาสภาพดินทำการเกษตร พบว่าสมาชิกร้อยละ 39.4 ดินเปรี้ยว ร้อยละ 17.2 ดินเค็ม ร้อยละ 16.1 ดินกรวด/ลูกรัง และร้อยละ 1.1 ดินเหนียว และดินทราย ตามลำดับ

1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ
ตารางที่ 4. 3 สภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิก

n = 180		
สถานภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มีตำแหน่ง	121	67.2
มีตำแหน่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	59	32.8
กำนัน	1	0.6
ผู้ใหญ่บ้าน	10	5.6
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	8	4.4
สมาชิก อบต./สต	3	1.7
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	12	6.7
อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.)	35	19.4
กรรมการหมู่บ้าน	8	4.4
2. การเป็นสมาชิกกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เป็นสมาชิกกลุ่ม	180	100.0
กลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ	180	100.0
กลุ่มสหกรณ์	47	26.1
วิสาหกิจชุมชน	89	49.4
กลุ่มอาชีพเกษตร	27	15.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	18	10.0
กลุ่มลูกค้า ธกส.	112	62.2
กลุ่มทอผ้า	18	10.0

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ รายละเอียดดังนี้

ตำแหน่งทางสังคม พบว่า สมาชิกร้อยละ 32.8 มีตำแหน่งทางสังคม โดยมีตำแหน่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ร้อยละ 19.4 รองลงมา มีตำแหน่งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ร้อยละ 6.7 มีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านร้อยละ 5.6 มีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และตำแหน่งกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 4.4 สมาชิก อบต./เทศบาล ร้อยละ 1.7 และมีตำแหน่งเป็นกำนัน ร้อยละ 0.6 ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า สมาชิกร้อยละ 100.0 โดยเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 100 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ชกส. ร้อยละ 62.2 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 49.4 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ ร้อยละ 26.1 และเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตร ร้อยละ 15.0 และเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 10.0 เป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้า ร้อยละ 10.0

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

ความรู้และแหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ ประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี การวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.4 และตารางที่ 4.5 ดังนี้

2.1 ความรู้ของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 4.4 ความรู้ของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	เฉลย	จำนวนผู้ตอบถูก		อันดับ ที่ถูก
			จำนวน	ร้อยละ	
1	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกรเท่านั้น (เฉลย: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของทุกคนทุกอาชีพ)	ผิด	142	78.9	12
2	เกษตรกรผลิตอาหารเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน คือ ความพอเพียงขั้นต้น	ถูก	176	97.8	2
3	เมื่อผลิตอาหารเพียงพอบริโภคในครัวเรือนแล้วเกิดการรวมกลุ่มเป็นความพอเพียงขั้นที่สอง	ถูก	175	97.2	4
4	เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้ผลิตเพื่อบริโภคเองเท่านั้น แต่ไม่ส่งเสริมการผลิตเพื่อการค้าขาย(เฉลย:เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้ผลิตเพื่อบริโภคก่อนเมื่อมีบริโภคเพียงพอแล้วสามารถผลิตจำหน่ายเป็นการค้าได้)	ผิด	159	88.3	8

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n= 180

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	เฉลี่ย	จำนวน		อันดับที่ถูกต้อง
			ผู้ตอบถูก	ร้อยละ	
5	การแปรรูปผลิตภัณฑ์มุ่งเป้าเพื่อค้าขายให้ได้รายได้ไม่ใช่หลักของเศรษฐกิจพอเพียง(เฉลี่ย:การแปรรูปผลิตภัณฑ์มุ่งเป้าเพื่อค้าขายให้ได้รายได้เป็นเศรษฐกิจพอเพียงขั้นที่สองและสาม)	ผิด	146	81.1	10
6	กิจกรรมที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือ การทำกิจกรรมที่เกี่ยวคู่กัน การทำกิจกรรมเกษตรแบบพอเพียงควรพึ่งพาปัจจัยภายในชุมชนเท่านั้น	ถูก	176	97.8	2
7	(เฉลี่ย:การทำกิจกรรมเกษตรแบบพอเพียงควรพึ่งพาปัจจัยภายในชุมชนก่อนเป็นลำดับแรก หากไม่มีหรือมีไม่เพียงพอสามารถจัดหาจากภายนอกชุมชนได้บนฐานของความพอดี)	ผิด	143	79.4	11
8	การทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่สนใจการทำเกษตรแบบสมัยใหม่ (เฉลี่ย:การทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญกับการทำเกษตรแบบสมัยใหม่บนฐานความพอดี เหมาะสมกับกิจกรรมตามกำลังของตนเอง)	ผิด	160	88.9	7
9	ทำการเกษตรตามกำลังทุน แรงงานในครอบครัว เป็นหลักความพอประมาณ	ถูก	175	97.2	4
10	การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันเป็นเส้นทางที่ถูกต้อง	ถูก	180	100	1
11	การมีรายได้หลายทางเป็นการสร้างความคุ้มกันที่ดี	ถูก	169	93.9	6
12	หน่วยงานภาครัฐเท่านั้นที่จะเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนได้ (เฉลี่ย:ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนสามารถเป็นผู้ร่วมผลักดันให้เกิดการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน)	ผิด	148	82.2	9
13	การทำเกษตร โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่คำนึงถึงความร่ำรวย (เฉลี่ย:การทำเกษตร โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นขั้นต้นของการเดินไปสู่ความร่ำรวย)	ผิด	19	10.6	15
14	การดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียงต้องอยู่โดยไม่พึ่งพาภายนอกและอยู่ด้วยตนเอง (เฉลี่ย:การดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียงไม่จำเป็นต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม และคนเราไม่สามารถสร้างปัจจัยสี่ได้เองครบโดยที่ไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอก)	ผิด	92	51.1	13
15	เศรษฐกิจพอเพียงไม่ควรสะสมทรัพย์สินและใช้จ่ายเกินตัว(เฉลี่ย:เศรษฐกิจพอเพียงสามารถสะสมทรัพย์สินและใช้จ่ายได้ตามกำลังฐานะของตนเอง)	ผิด	52	28.9	14

จากตารางที่ 4.4 ความรู้ของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าร้อยละ 100 มีความรู้ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รองลงมา ร้อยละ 97.8 เข้าใจดีว่าการผลิตอาหารเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน คือ ความพอเพียงขั้นต้น และร้อยละ 97.8 กิจกรรมที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือ การทำกิจกรรมที่เกื้อกูลกัน ตามลำดับ

สำหรับความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผู้ตอบมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ร้อยละ 51.1 เข้าใจว่าการดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียงต้องอยู่โดยไม่พึ่งพาภายนอกและอยู่ด้วยตนเอง (เฉลย: การดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียงไม่จำเป็นต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม และคนเราไม่สามารถสร้างปัจจัยสี่ได้เองครบโดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอก) รองลงมา ร้อยละ 28.9 เข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ควรสะสมทรัพย์สินและใช้จ่ายเกินตัว (เฉลย : เศรษฐกิจพอเพียงสามารถสะสมทรัพย์สินและใช้จ่ายได้ตามกำลังฐานะของตนเอง) และร้อยละ 10.6 เข้าใจว่าการทำเกษตรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่คำนึงถึงความร่ำรวย (เฉลย: การทำเกษตรโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นขั้นต้นของการเดินไปสู่ความร่ำรวย) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ระดับความรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

n = 180			
จำนวนข้อความรู้ที่เกษตรกรตอบ ได้ถูกต้อง (ข้อ)	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1-3	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
4-6	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อย
7-9	6	3.3	มีความรู้ในระดับปานกลาง
10-12	67	37.2	มีความรู้ในระดับมาก
13-15	107	59.5	มีความรู้ในระดับมากที่สุด
ค่าต่ำสุด 8 ข้อ ค่าสูงสุด 15 ข้อ			
ค่าเฉลี่ย 12.54 ข้อ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.359		

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.5 พบว่า สมาชิกร้อยละ 59.5 มีความรู้ระดับมากที่สุด ตอบถูกต้อง 13 - 15 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 37.3 ตอบได้ถูกต้อง 10-12 ข้อ และร้อยละ 3.3 ตอบได้ถูกต้อง 7-9 ข้อ ตามลำดับ โดยความรู้เฉลี่ยรวมสมาชิกมีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก ตอบได้ถูกต้องค่าเฉลี่ย 12.54 ข้อ

2.2 ระดับการได้รับความรู้ในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งพาตนเอง
จากแหล่งต่าง ๆ

ตารางที่ 4.6 ระดับความรู้ที่สมาชิกได้รับจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ

n= 180

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ระดับความรู้ที่ได้รับ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x}	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)	S.D.		
บุคคล						3.53	มาก	2
						(0.569)		
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	0 (0.0)	5 (2.8)	60 (33.3)	63 (35.0)	52 (28.9)	3.90 (0.853)	มาก	2
2. เจ้าหน้าที่จาก หน่วยงานอื่น	1 (0.6)	11 (6.1)	99 (55.0)	60 (33.3)	9 (5.0)	3.36 (0.699)	ปานกลาง	6
3. เจ้าหน้าที่จาก หน่วยงานปกครอง ส่วนท้องถิ่น	4 (2.2)	26 (14.4)	84 (46.7)	57 (31.7)	9 (5.0)	3.23 (0.838)	ปานกลาง	9
4. ผู้นำชุมชน/ปราชญ์ ชาวบ้าน	0 (0.0)	2 (1.1)	34 (18.9)	93 (51.7)	51 (28.3)	4.07 (0.717)	มาก	1
5. ญาติพี่น้อง	2 (1.1)	12 (6.7)	102 (56.7)	38 (21.1)	26 (14.4)	3.41 (0.857)	มาก	5
6. เกษตรกรในเครือข่าย	1 (0.6)	6 (3.3)	91 (50.6)	52 (28.9)	30 (16.7)	3.58 (0.825)	มาก	3
7. อาสาสมัครเกษตร	3 (1.7)	18 (10.0)	72 (40.0)	46 (25.6)	41 (22.8)	3.58 (1.003)	มาก	3
8. เพื่อนบ้าน	2 (1.1)	13 (7.2)	104 (57.8)	40 (22.2)	21 (11.7)	3.36 (0.824)	ปานกลาง	6

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)									
9.	คณาจารย์ สถาบันการศึกษา	4 (2.2)	24 (13.3)	87 (48.3)	49 (27.2)	16 (8.9)	3.27 (0.883)	ปานกลาง	8
กลุ่ม							3.55 (0.639)	มาก	1
10.	การประชุม	0 (0.0)	5 (2.8)	51 (28.3)	99 (55.0)	25 (13.9)	3.80 (0.704)	มาก	1
11.	การฝึกอบรม	0 (0.0)	6 (3.3)	64 (35.6)	76 (42.2)	34 (18.9)	3.77 (0.792)	มาก	2
12.	การสัมมนา	0 (0.0)	13 (7.2)	89 (49.4)	63 (35.0)	15 (8.3)	3.44 (0.749)	มาก	3
13.	การศึกษาดูงาน	2 (1.1)	19 (10.6)	75 (41.7)	70 (38.9)	14 (7.8)	3.42 (0.825)	มาก	4
14.	การจัดเวทีชุมชน	3 (1.7)	19 (10.6)	89 (49.4)	57 (31.7)	12 (6.7)	3.31 (0.814)	ปานกลาง	5
หมวดชน							2.28 (0.588)	น้อย	4
15.	หนังสือพิมพ์	40 (22.2)	64 (35.6)	67 (37.2)	7 (3.9)	2 (1.1)	2.26 (0.887)	น้อย	7
16.	วารสาร/นิตยสาร	39 (21.7)	61 (33.9)	70 (38.9)	9 (5.0)	1 (0.6)	2.29 (0.881)	น้อย	6
17.	วิทยุกระจายเสียง	19 (10.6)	44 (24.4)	94 (52.2)	17 (9.4)	6 (3.3)	2.71 (0.901)	ปานกลาง	5
18.	วิทยุชุมชน	11 (6.1)	37 (20.6)	97 (53.9)	31 (17.2)	4 (2.2)	2.89 (0.838)	ปานกลาง	4
19.	หอกระจายข่าว	3 (1.7)	16 (8.9)	72 (40.0)	61 (33.9)	28 (15.6)	3.53 (0.918)	มาก	1
20.	โทรทัศน์	5 (2.8)	13 (7.2)	77 (42.8)	57 (31.7)	28 (15.6)	3.50 (0.937)	มาก	2

21.	วิดีโอทัศน์ (เช่น จาก มสธ. และอื่นๆ)	8 (4.4)	51 (28.3)	63 (35.0)	54 (30.0)	4 (2.2)	2.97 (0.924)	ปานกลาง	3
ออนไลน์							2.98 (1.035)	ปานกลาง	3
22.	ยูทูบ	17 (9.4)	31 (17.2)	47 (26.1)	52 (28.9)	33 (18.3)	3.29 (1.222)	ปานกลาง	1
23.	เฟซบุ๊ก	19 (10.6)	47 (26.1)	52 (28.9)	45 (25.0)	17 (9.4)	2.97 (1.148)	ปานกลาง	2
24.	เว็บไซต์	29 (16.1)	47 (26.1)	48 (26.7)	41 (22.8)	15 (8.3)	2.81 (1.200)	ปานกลาง	4
25.	ไลน์	26 (14.4)	45 (25.0)	57 (31.7)	35 (19.4)	17 (9.4)	2.84 (1.176)	ปานกลาง	3
รวมเฉลี่ย							3.32 (0.521)	ปานกลาง	

จากตาราง 4.6 พบว่า ผลการศึกษาระดับความรู้ของสมาชิกกลุ่มที่ได้รับจากสื่อแหล่งต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.32) จากสื่อกลุ่มมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.55) รองลงมา คือ สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.53) สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.98) และสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.28) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นแหล่งความรู้ที่ได้จากแต่ละสื่อ พบว่า

1. สื่อบุคคล

สื่อบุคคลของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับเกี่ยวกับความรู้ที่นำไปปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งพาตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) โดยได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด จากผู้นำชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้าน มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.07) รองลงมาจากเจ้าหน้าที่จากส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.90) เกษตรกรในเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.58) อาสาสมัครเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.58) ญาติพี่น้อง (ค่าเฉลี่ย 3.58) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น (ค่าเฉลี่ย 3.36) เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.36) คณาจารย์จากสถาบันการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.27) และ เจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.23) ตามลำดับ

2. สื่อกลุ่ม

สื่อกลุ่มของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับเกี่ยวกับความรู้ที่นำไปปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งพาตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) โดยได้รับความรู้

ในระดับมากที่สุด จากการประชุม มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.80) รองลงมา คือ การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.77) การสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 3.44) การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.42) และ การจัดเวทีชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.31) ตามลำดับ

3. สื่อมวลชน

สื่อมวลชนของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับเกี่ยวกับความรู้ที่นำไปปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งพาตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.28) โดยได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด จากหอกระจายข่าว (ค่าเฉลี่ย 3.53) รองลงมาจากโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.50) วิทยุทัศน์ (เช่น จาก มสช. และอื่นๆ) (ค่าเฉลี่ย 2.97) วิทยุชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.89) วิทยุกระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 2.71) วารสาร/นิตยสาร (ค่าเฉลี่ย 2.29) และ หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.26) ตามลำดับ

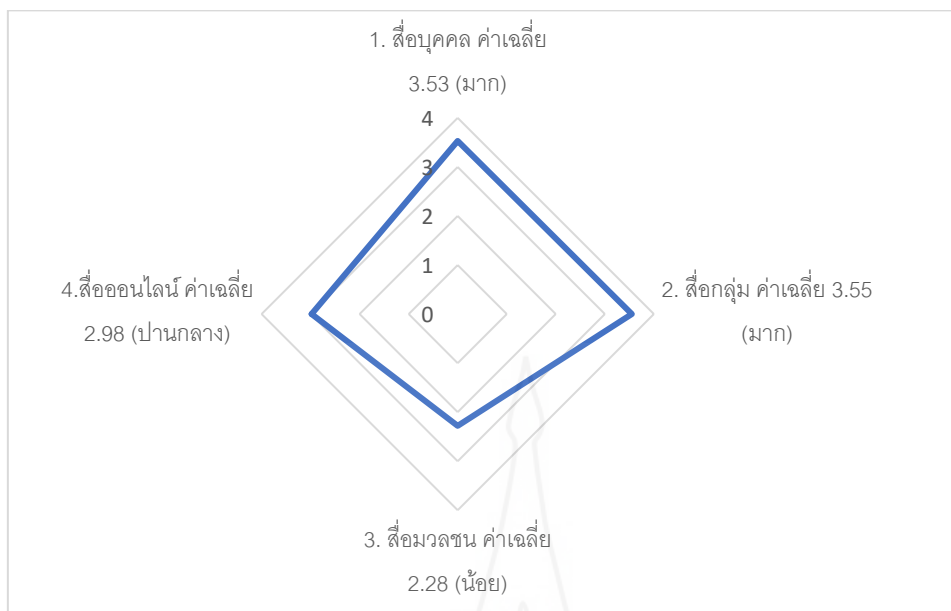
4. สื่อออนไลน์

สื่อออนไลน์ของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับเกี่ยวกับความรู้ที่นำไปปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งพาตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.98) จากยูทูปมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.29) รองลงมาจากเฟซบุ๊ก (ค่าเฉลี่ย 2.97) ไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.84) และเว็บไซต์ (ค่าเฉลี่ย 2.81) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ตารางสรุประดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งต่าง ๆ

n = 180					
ด้าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ	
1. สื่อบุคคล	3.53	0.569	มาก	2	
2. สื่อกลุ่ม	3.55	0.639	มาก	1	
3. สื่อมวลชน	2.28	0.588	น้อย	4	
4. สื่อออนไลน์	2.98	1.035	ปานกลาง	3	
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.32	0.521	ปานกลาง		

จากตารางที่ 4.7 พบว่าสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบได้รับความรู้จากสื่อกลุ่มมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อบุคคล สื่อออนไลน์ และสื่อมวลชน ตามลำดับ

ภาพที่ 4.1 สรุประดับความรู้ที่สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบได้รับจากแหล่งความรู้จากสื่อต่าง ๆ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของสมาชิกเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 4.8 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

n= 180								
ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย(2)	ปานกลาง(3)	มาก(4)	มากที่สุด (5)			
1. ด้านกลุ่มและสมาชิก						3.81	มาก	2
						(0.759)		
1. ผู้นำกลุ่มและกรรมการ	0	4	37	103	36	3.95	มาก	1
	(0.0)	(2.2)	(20.6)	(57.2)	(20.0)	(0.703)		
2. สมาชิกกลุ่ม	0	3	69	84	24	3.72	มาก	8
	(0.0)	(1.7)	(38.3)	(46.7)	(13.3)	(0.711)		
3. เครือข่ายกลุ่ม	1	2	68	82	27	3.73	มาก	7
	(0.6)	(1.1)	(37.8)	(45.6)	(15.0)	(0.744)		

4.	สภาพแวดล้อมของ ชุมชน	0 (0.0)	5 (2.8)	68 (37.8)	79 (43.9)	28 (15.6)	3.72 (0.755)	มาก	8
5.	พัฒนาการของกลุ่ม	0 (0.0)	3 (1.7)	47 (26.1)	101 (56.1)	29 (16.1)	3.87 (0.688)	มาก	2
6.	กิจกรรมกลุ่ม	0 (0.0)	3 (1.7)	49 (27.2)	106 (58.9)	22 (12.2)	3.82 (0.656)	มาก	3
7.	วัตถุประสงค์และ เป้าหมายของกลุ่ม	0 (0.0)	4 (2.2)	48 (26.7)	105 (58.3)	23 (12.8)	3.82 (0.672)	มาก	3
8.	ระเบียบ กฎ กติกา กลุ่ม	1 (0.6)	5 (2.8)	53 (29.4)	87 (48.3)	34 (18.9)	3.82 (0.785)	มาก	3
9.	ผลการดำเนินงานกลุ่ม	0 (0.0)	2 (1.1)	57 (31.7)	95 (52.8)	26 (14.4)	3.81 (0.686)	มาก	6
2. ด้านผู้ส่งเสริมและการส่งเสริม							3.64	มาก	3
							(0.710)		
1.	เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริม การเกษตร	0 (0.0)	7 (3.9)	70 (38.9)	59 (32.8)	44 (24.4)	3.78 (0.862)	มาก	1
2.	เจ้าหน้าที่หน่วยงาน สนับสนุนต่าง ๆ	0 (0.0)	7 (3.9)	63 (35.0)	73 (40.6)	37 (20.8)	3.78 (0.816)	มาก	1
3.	คณาจารย์ สถาบันการศึกษา (เช่น มสธ. และสถาบันอื่น ๆ)	3 (1.7)	13 (7.2)	82 (45.8)	68 (37.8)	14 (7.8)	3.43 (0.805)	มาก	4
4.	กระบวนการ/วิธีการ ส่งเสริม	2 (1.1)	6 (2.2)	75 (41.7)	83 (46.1)	14 (7.8)	3.56 (0.734)	มาก	3
3. ด้านสื่อในการส่งเสริม							3.62	มาก	4
							(0.684)		
1.	ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ	0 (0.0)	1 (0.8)	70 (38.9)	84 (46.7)	25 (13.9)	3.74 (0.696)	มาก	1

2. ปัจจัยที่ได้รับ	2	3	96	60	19	3.51		2
	(1.1)	(1.7)	(53.3)	(33.3)	(10.6)	(0.751)		
4.ด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการ						3.95	มาก	1
						(0.579)		
1. ความภาคภูมิใจ	0	11	21	97	51	4.04	มาก	3
	(0.0)	(6.1)	(11.7)	(53.9)	(28.3)	(0.804)		
2. กองทุนพระราชทาน	5	15	28	74	58	3.92	มาก	4
	(2.8)	(8.3)	(15.6)	(41.1)	(32.2)	(1.030)		
3. การมีความสุข	0	1	19	92	68	4.26	มากที่สุด	1
	(0.0)	(0.6)	(10.6)	(51.1)	(37.8)	(0.663)		
4. การมีอาหารปลอดภัย บริโภคเพียงพอ	1	2	28	83	66	4.17	มาก	2
	(0.6)	(1.1)	(15.6)	(46.1)	(36.7)	(0.768)		
5. เครือข่ายที่ได้รับ	1	7	42	99	31	3.84	มาก	6
	(0.6)	(3.9)	(23.3)	(55.0)	(17.2)	(0.768)		
6. ตลาดที่ได้รับ	1	11	73	77	18	3.56	มาก	7
	(0.6)	(6.1)	(40.6)	(42.8)	(10.0)	(0.778)		
7. ด้านประโยชน์โดยรวม ที่สมาชิกได้รับ	1	4	45	98	32	3.87	มาก	5
	(0.6)	(2.2)	(25.0)	(54.4)	(17.8)	(0.743)		
5. ด้านปัจจัยสนับสนุน						3.21	ปานกลาง	5
						(0.977)		
1. ทุน	15	29	57	65	14	3.19	ปานกลาง	2
	(8.3)	(16.1)	(31.7)	(36.1)	(7.8)	(1.066)		
2. วัสดุ/อุปกรณ์	6	33	66	63	12	3.23	ปานกลาง	1
	(3.3)	(18.3)	(36.7)	(35.0)	(6.7)	(0.940)		
รวมเฉลี่ย						3.47	มาก	
						(0.547)		

จากตารางที่ 4.8 พบว่า โดยภาพรวมระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.47) แต่เมื่อพิจารณาความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละประเด็นหลักแล้ว พบว่า ระดับความพึงพอใจเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความพึงพอใจด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการ (ค่าเฉลี่ย 3.95) ด้านกลุ่มและสมาชิกเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงผู้ส่งเสริมและการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.81) ด้านผู้ส่งเสริมและการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.64) ด้านสื่อในการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.62) และความพึงพอใจด้านปัจจัยสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.21) ตามลำดับรายละเอียดแต่ละประเด็น ดังนี้

ความพึงพอใจด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) เป็นระดับความพึงพอใจอันดับหนึ่งของประเด็นความพึงพอใจทั้งหมด โดยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ประเด็นย่อย เรียงตามลำดับ ดังนี้ การมีความสุข (ค่าเฉลี่ย 4.26) การมีอาหารปลอดภัยบริโภคเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 4.17) ความภาคภูมิใจ (ค่าเฉลี่ย 4.04) กองทุนพระราชทาน (ค่าเฉลี่ย 3.92) ด้านประโยชน์โดยรวมที่สมาชิกได้รับ (ค่าเฉลี่ย 3.87) เครือข่ายที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 3.84) และความพึงพอใจด้านตลาดที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 3.56) ตามลำดับ

ความพึงพอใจในด้านกลุ่มและสมาชิกของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81) และถือว่าเป็นระดับความคิดเห็นอันดับสองของประเด็นความพึงพอใจทั้งหมด โดยแยกความพึงพอใจย่อยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 9 ประเด็น เรียงตามลำดับ ดังนี้ ผู้นำกลุ่มและกรรมการ (ค่าเฉลี่ย 3.95) พัฒนาการของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.87) กิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.82) วัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.82) ระเบียบ กฎ กติกา กลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.82) ผลการดำเนินงานกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.81) เครือข่ายกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.73) สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.72) สภาพแวดล้อมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.72) ตามลำดับ

ความพึงพอใจด้านผู้ส่งเสริมและการส่งเสริม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.64) เป็นระดับความพึงพอใจอันดับสามของประเด็นความพึงพอใจทั้งหมด โดยแยกความพึงพอใจย่อยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประเด็น เรียงตามลำดับ ดังนี้คือ เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.78) เจ้าหน้าที่หน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.78) กระบวนการ/วิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.56) และ คณาจารย์สถาบันการศึกษา (เช่น มสธ. และสถาบันอื่นๆ) (ค่าเฉลี่ย 3.43) ตามลำดับ

ความพึงพอใจด้านสื่อในการส่งเสริม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) เป็นระดับความพึงพอใจอันดับสี่ของประเด็นความพึงพอใจทั้งหมด โดยแยกความพึงพอใจย่อยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 3.74) และปัจจัยที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 3.51) ตามลำดับ

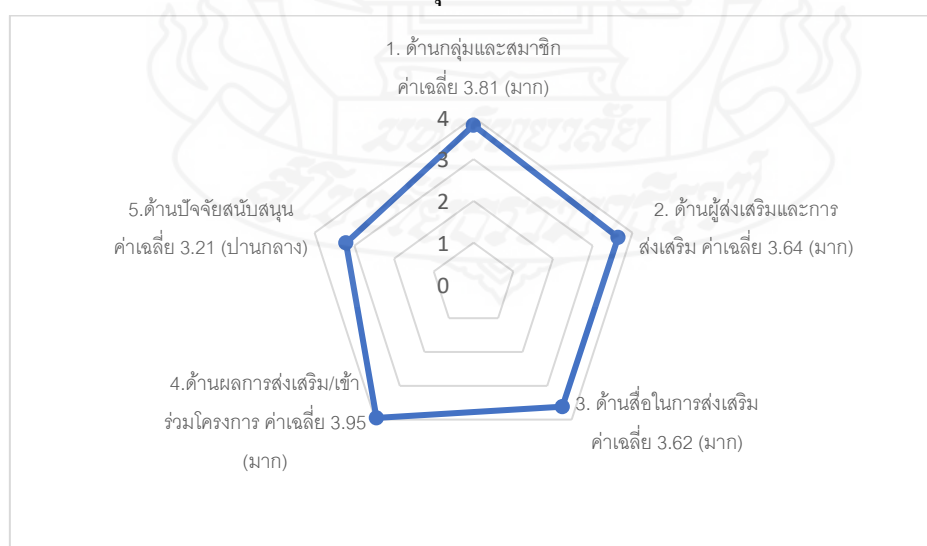
ความพึงพอใจด้านปัจจัยสนับสนุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.21) เป็นระดับความพึงพอใจอันดับห้าของประเด็นความพึงพอใจทั้งหมด โดยแยกความพึงพอใจย่อยอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 ประเด็น วัสดุ/อุปกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.23) และ ทุน (ค่าเฉลี่ย 3.19) ตามลำดับ

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าสมาชิกพึงพอใจด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการในแง่ที่ทำให้มีความสุข มีอาหารปลอดภัยบริโภคเพียงพอ และมีความภาคภูมิใจ มากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ตารางสรุปความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ

n = 180				
ด้าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านกลุ่มและสมาชิก	3.81	0.759	มาก	2
2. ด้านผู้ส่งเสริมและการส่งเสริม	3.64	0.710	มาก	3
3. ด้านสื่อในการส่งเสริม	3.62	0.684	มาก	4
4.ด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการ	3.95	0.579	มาก	1
5.ด้านปัจจัยสนับสนุน	3.21	0.977	ปานกลาง	5
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.47	0.547	มาก	

จากตารางที่ 4.9 พบว่าสมาชิกพึงพอใจการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุดทั้งด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการ ด้านกลุ่มและสมาชิก ด้านผู้ส่งเสริมและการส่งเสริม ด้านสื่อที่ใช้ในการส่งเสริม และพึงพอใจระดับปานกลางในด้านปัจจัยสนับสนุน

ภาพที่ 4.2 สรุประดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ

ตอนที่ 4 การดำรงชีวิตของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

4.1 การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของสมาชิก จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ พบข้อมูลดังตารางที่ 4.10 ตารางที่ 4.10 การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง โดยพิจารณาจากการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ

การดำรงชีวิต	ปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
n = 180			
1. ความพอประมาณ			
1.1 มีการผลิตพืชผักปรีโภคเพียงพอในครัวเรือนเหลือจำหน่าย	173	96.1	2
1.2 ทำการเกษตรตามกำลังทุน แรงงานในครอบครัว	170	94.4	3
1.3 ใช้ทรัพยากรในครัวเรือน/ชุมชนในการผลิตทางการเกษตร	178	98.9	1
2. ความมีเหตุผล			
2.1 ทำบัญชีครัวเรือนเพื่อตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น	159	88.3	3
2.2 ทำกิจกรรมลดรายจ่าย /ลดต้นทุนการผลิต เช่น ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ไร่บริโภคในครัวเรือน ผลิตปุ๋ยหมัก สารชีวภัณฑ์ เก็บเมล็ดพันธุ์พืช	179	99.4	1
2.3 ทำกิจกรรมเพิ่มรายได้ เช่น แปรรูปเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ มีอาชีพเสริม	151	83.9	4
2.4 มีกิจกรรมที่เกื้อกูลกัน	175	97.2	2
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี			
3.1 มีการวางแผนดำเนินงานหลายกิจกรรมและทำปฏิทินผลิตช่วงขายได้ราคาดี	155	86.1	4
3.2 เงินออมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนหรืออื่นๆ	177	98.3	2
3.3 มีการช่วยเหลือและแบ่งปันในชุมชน	178	98.9	1
3.4 มีรายได้ในและนอกภาคการเกษตร	164	91.1	3
3.5 มีการรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต	155	86.1	4

การดำรงชีวิต	n= 180		
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	อันดับ
4. ด้านความรู้			
4.1 เข้าร่วมการอบรม ศึกษาดูงาน ตามที่หน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุน	176	97.8	3
4.2 การศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น บุคคล วิธีทัศนอย่างต่อเนื่อง	171	95	4
4.3 การนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ	180	100	1
4.4 การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกันอยู่เสมอ	177	98.3	2
5. ด้านคุณธรรม			
5.1 ปฏิบัติตามกฎ กติกา ของกลุ่ม/ชุมชน	179	99.4	3
5.2 ดำรงชีวิตตามหลักศาสนา ลด ละ เลิก อบายมุข	180	100	1
5.3 ประกอบอาชีพสุจริต มีความขยันหมั่นเพียร	180	100	1
5.4 มีจิตอาสา เสียสละ และเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชนเสมอ	179	99.4	3

จากตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร ในภาพรวมพบว่า สมาชิกร้อยละ 100.0 ใช้หลักปรัชญาเงื่อนไขด้านคุณธรรม รองลงมา ร้อยละ 98.0 ใช้เงื่อนไขด้านความรู้ ร้อยละ 96.5 ด้านความพอประมาณ ร้อยละ 92.5 ด้านความมีเหตุผล และร้อยละ 92.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามลำดับ แยกประเด็นย่อยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านความพอประมาณ พบว่า สมาชิกร้อยละ 98.9 ใช้ทรัพยากรในครัวเรือน/ชุมชนในการผลิตทางการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 96.1 มีการผลิตพืชผักบริโภคเพียงพอในครัวเรือนเหลือจำหน่าย และร้อยละ 94.4 ทำการเกษตรตามกำลังทุน แรงงานในครอบครัว ตามลำดับ

ด้านความมีเหตุผล พบว่า สมาชิกร้อยละ 99.4 ทำกิจกรรมลดรายจ่าย /ลดต้นทุนการผลิต เช่น ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ไร่บริโภคในครัวเรือน ผลิตปุ๋ยหมัก สารชีวภัณฑ์ เก็บเมล็ดพันธุ์พืช รองลงมา ร้อยละ 97.2 มีกิจกรรมที่เกื้อกูลกัน ร้อยละ 88.3 ทำบัญชีครัวเรือนเพื่อตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น และร้อยละ 83.9 ทำกิจกรรมเพิ่มรายได้ เช่น แปรรูปเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ มีอาชีพเสริม

การมีภูมิคุ้มกันที่ดี พบว่า สมาชิกร้อยละ 98.9 มีการช่วยเหลือและแบ่งปันในชุมชน ร้อยละ 98.3 มีเงินออมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนหรืออื่น ๆ ร้อยละ 91.1 มีรายได้ในและนอกภาคการเกษตร ร้อยละ 86.1 มีการรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิตหรือจำหน่ายผลผลิต และ ร้อยละ 86.1 มีการวางแผนดำเนินงานหลายกิจกรรมและทำปฏิทินผลิตช่วงขายได้ราคาดี ตามลำดับ

ด้านการมีความรู้ พบว่า สมาชิกร้อยละ 100 มีการนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ร้อยละ 98.3 มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกันอยู่เสมอ ร้อยละ 97.8 เข้าร่วมการอบรม ศึกษาดูงาน ตามที่หน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุน และ ร้อยละ 95.0 มีการศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น บุคคล วิทยุทัศน์อย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

ด้านการมีคุณธรรม พบว่า สมาชิกร้อยละ 100 ดำรงชีวิตตามหลักศาสนา ลด ละ เลิก อบายมุข ร้อยละ 100 ประกอบอาชีพสุจริต มีความขยันหมั่นเพียร ร้อยละ 99.4 ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา ของกลุ่ม/ชุมชน และร้อยละ 99.4 มีจิตอาสา เสียสละ และเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชนเสมอ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 สรุปการปฏิบัติการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง

n = 180

จำนวนข้อที่ปฏิบัติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1 - 4	0	0.00	น้อยที่สุด
5 - 8	0	0.00	น้อย
9 - 12	0	0.00	ปานกลาง
13 - 16	15	8.33	มาก
17 - 20	165	91.67	มากที่สุด
ค่าต่ำสุด = 13 ข้อ	ค่าสูงสุด = 20 ข้อ		
ค่าเฉลี่ย = 19.10 ข้อ	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.391		

จากตารางที่ 4.11 พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยร้อยละ 91.67 ปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 8.33 ระดับมาก ทั้งนี้ สมาชิกที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ น้อยที่สุด คือ 13 ข้อ ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 19.10 ข้อ จาก 20 ข้อ

ตอนที่ 4.2 การดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำ ผู้มีบทบาทของกลุ่มต้นแบบทั้ง 5 กลุ่ม จำนวน 10 คน ต่อกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพนสูง หมู่ 4 ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 4.3 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพนสูงต้อนรับคณะจากโครงการส่วนพระองค์ฯ

1) **ข้อมูลทั่วไป** ประธานกลุ่ม คือ นายอรุณ ชันโคกสูง สมาชิกเริ่มต้น 30 คน ปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็น 47 คน บ้านโพนสูงถือเป็นชายขอบเมืองนครราชสีมา พื้นที่ทำการเกษตรจึงค่อยๆ ถูกแปรเปลี่ยนเป็นเมืองบ้านจัดสรร ผู้นำหมู่บ้านบ้านโพนสูง จึงพยายามรักษาพื้นที่ไว้ ต้องอนุรักษ์ให้โพนสูงเป็นพื้นที่สีเขียว โดยมีกุศโลบาย ให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าที่ดิน ซึ่งได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากหลายหน่วยงาน ดำเนินงานภายใต้หลักคิดพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด มีความตั้งใจพร้อมพัฒนาอาชีพของคนในชุมชนให้มีความมั่นคง เมื่อหน่วยงานต่าง ๆ เห็นความตั้งใจความพร้อมของคนในชุมชนก็จะเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มเอง สนใจและมีความพร้อมที่จะแก้ปัญหาค่าที่ดินและพัฒนาอาชีพของตนเอง เข้าสู่โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ตามพระราชดำริฯ จากนั้น โครงการส่วนพระองค์ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และกรมส่งเสริมการเกษตร ได้นำสมาชิกบางส่วนไปศึกษาดูการทำเกษตรในสวนจิตรลดา ทำให้เห็นแนวคิดการทำเกษตรอย่างเป็นระบบที่นำมาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้จากหลายหน่วยงาน ทั้ง กรมส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช งบประมาณจากกรมการปกครอง มูลนิธิธนาкарทหารไทย ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากทหารของศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกที่ 2 ประจำพื้นที่ภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยในพื้นที่ เป็นต้น ภายใต้หลักคิดพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด มีความตั้งใจ
พร้อมพัฒนาอาชีพของคนในชุมชนให้มีความมั่นคง เมื่อหน่วยงานต่าง ๆ เห็นความตั้งใจความพร้อมของ
คนในชุมชนก็จะเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มเอง

ภาพที่ 4.4 นายอรุณ ชัน โลกสูง ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพนสูง

โดยนายอรุณ ได้รับโอกาสจากกรมส่งเสริมการเกษตร ไปศึกษาดูงานที่ประเทศญี่ปุ่น เห็นการพัฒนาหมู่บ้านชนบทในญี่ปุ่นให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงนำแนวคิดกลับมาช่วยกันวางแผนพัฒนา
ชุมชนตนเองด้วยการดึงจุดเด่นของหมู่บ้านขอบเมืองโคราชที่ยังคงเป็นพื้นที่ทำการเกษตรมาต่อยอดเป็น
แหล่งท่องเที่ยว โดยมีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล คอยให้
คำแนะนำ รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ การทำเส้นทางปั่นจักรยานกินลมชมแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตร ในหมู่บ้าน ประกอบด้วย ศูนย์การเรียนรู้โครงการตามพระราชดำริบ้านโพนสูง “โพนสูง นิเวศ
เกษตรขอบเมือง” บ้านขนมไทย ผักไฮโดรโปนิคส์ สะพานนาบัว การทำนาแปลงรวม เลี้ยงจิ้งหรีด ปลูก
ฝรั่งแปลงรวม การทำฝายชะลอน้ำ การแปรรูปน้ำมัลเบอร์รี่ น้ำมะนาว เป็นต้น แต่ละจุดนั้นเกิดขึ้นจากการ
ต่อยอดกิจกรรมเดิม ก่อเกิดเป็นอาชีพที่สร้างรายได้เพิ่มให้สมาชิก

กลุ่มได้พัฒนากิจกรรมการเกษตรในชุมชนและเชื่อมโยงทุกกิจกรรมผ่านเรื่องราวในชุมชนก่อเกิด
เป็นแหล่งท่องเที่ยว “โพนสูง นิเวศ เกษตรขอบเมือง” เช่น การทำนาบัว สวนมะพร้าว พิพิธภัณฑ์เกษตร
โบราณเพื่ออนุรักษ์ของเก่า “เรื่องเก่าเล่าในอดีต” เป็นการเชื่อมวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ของบ้านโพนสูง

ผลที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ ทำให้รู้จักจากการวางแผนการผลิต มีรายได้จากการทำการเกษตร
แบบผสมผสาน มีเครือข่ายในชุมชน สร้างรายได้ สร้างอาชีพให้กับชุมชน มีชาวไทย และชาวต่างชาติมา

ศึกษาดูงาน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ระหว่างชุมชนอื่น เกษตรกรได้อยู่ในพื้นที่ ไม่มีการอพยพแรงงานในพื้นที่อื่น ก่อให้เกิดการพัฒนาในชุมชนที่ยั่งยืน โดยเน้นให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น ทุกวันอาทิตย์สมาชิกทุกคนต้องมาดูแลแปลงฝรั่ง ตัดหญ้า ห่อผล มีอะไรก็คุยปรึกษาหารือกันได้ตลอด ทุกวันนี้ขายฝรั่ง กิโลกรัมละ 25-30 บาท

ภาพที่ 4.5 ผลิตภัณฑ์ส่วนหนึ่งของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโปนสูง

2) กิจกรรมเด่นหรือองค์ความรู้ที่สามารถเป็นต้นแบบขยายผลสู่เกษตรกรรายอื่น สมาชิกร่วมทำกิจกรรมลดรายจ่ายในครัวเรือน ร่วมทำนาแปลงรวมร่วมกับสมาพันธ์เกษตรกรอินทรีย์ไทยนำข้าวทูลเกล้าถวายสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีตั้งแต่ปี 2558 - ปัจจุบัน โดยเลือกปลูกข้าวพันธุ์ที่ขายได้ราคาดี เช่น พันธุ์ทับทิมชุมแพ แบ่งไว้สำหรับขายเป็นพันธุ์ข้าวส่วนหนึ่ง และสีเป็นข้าวสารจำหน่ายเอง ในช่วงสถานการณ์ระบาดของโควิด-19 ทางกลุ่มได้บรรจุข้าวสารแจกจ่ายให้กับสมาชิกในชุมชนทุกหลังคาเรือน มีการเลี้ยงจิ้งหรีด การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรจากแปลง เช่น การทำน้ำมะนาว น้ำมัลเบอร์รี่ กล้วยตากเสียบไม้ในถุงบรรจุสุญญากาศ

3) ความสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ผลที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการนอกจากทำให้สมาชิกมีความสุข ได้ร่วมกันทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องภายใต้กุล โศบายการมาร่วมดูแลแปลงฝรั่งทุกวันอาทิตย์ สมาชิกรายใดไม่มาต้องจ่ายค่าปรับทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกได้มาร่วมกิจกรรม แลกเปลี่ยน ทำให้สมาชิกรู้จักจากการวางแผนการผลิต มีรายได้จากการทำการเกษตรแบบผสมผสาน มีเครือข่ายเกษตรกรในชุมชน อีกทั้งยังมีการสร้างรายได้ สร้างอาชีพให้กับชุมชนที่หลากหลาย มีชาวไทย และต่างชาติเข้ามาศึกษาดูงานในพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ระหว่างชุมชนอื่น เกษตรกรได้อยู่ในพื้นที่ ไม่มีการอพยพแรงงานในพื้นที่อื่น ก่อให้เกิดการพัฒนาในชุมชนที่ยั่งยืน

4) การเชื่อมโยงงานด้านการขยายผล กิจกรรมที่ดำเนินงานดังกล่าวได้มีหน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุนเพื่อพัฒนาต่อยอดสินค้าที่มีอยู่ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุน หรือการสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งได้เชื่อมโยงกิจกรรมทางการเกษตร วิถีชีวิต และวัฒนธรรม

- 1) จากการทำกล้วยตากธรรมชาติ เป็นกล้วยตากเสียบไม้บรรจุภัณฑ์สุญญากาศ ฉลากสวยงาม
- 2) จากการมีกิจกรรมที่หลากหลายในชุมชน ทำให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการพัฒนาชุมชน มูลนิธิธนาคารทหารไทย
- 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีสถาบันการศึกษาสนับสนุนงานวิชาการ ทำให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปลักษณ์และรสชาติถูกใจลูกค้า รวมทั้งใช้นวัตกรรมงานวิจัยมาต่อยอดผลิตภัณฑ์ได้ในอย่างดีในอนาคต เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผงจิ้งหรีด น้ำมะนาวผงพร้อมดื่ม น้ำมัลเบอร์รี่ผงพร้อมดื่ม ไม่เพียงแต่ตนเองกลุ่มตนเองอยู่ได้เท่านั้น แต่สมาชิกกลุ่มนี้ยังต้องการให้ชุมชนอยู่ได้ โดยการสร้างอาชีพที่เกื้อหนุนภายในชุมชน

6) ข้อคิดในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของคนต้นแบบ วิถีเศรษฐกิจพอเพียงที่สมาชิกใช้ทั้งความพอประมาณ มีเหตุผลในการตัดสินใจ บนพื้นฐานความรู้และคุณธรรม ทำให้สมาชิกสามารถอยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น และยังสามารถเผื่อแผ่ไปให้กับผู้คนรอบข้างได้โดยไม่ได้เดือนร้อน และมีการอดออม มีความขยันอดทน ทำอาชีพที่สุจริต และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองและครอบครัว เมื่อมีเหตุที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นก็สามารถอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน

7) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT) ของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพนสูง

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1) ผู้นำกลุ่มมีวิสัยทัศน์ดีมาก	1) สมาชิกอายุมาก
2) สมาชิกมีส่วนร่วม	2) สมาชิกมีภารกิจหลายอย่าง
3) กลุ่มมีแผนต่อยอดกิจกรรมชัดเจน	3) ผู้นำกลุ่มมีหลายบทบาท
4) สมาชิกเชื่อมั่นผู้นำ	
5) ชุมชนมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมโบราณ	
โอกาส	อุปสรรค
1) หน่วยงานให้การสนับสนุน	1) มูลค่าที่ดินสูงขึ้นทำเกษตรขายผลผลิตอาจไม่คุ้ม ใกล้เคียงเมือง เสี่ยงถูกเมืองกลืน
2) ชุมชนใกล้เคียง	
3) ชุมชนใกล้สถาบันการศึกษา	2) ปัญหาน้ำ (ทำเกษตร ธุรกิจอื่น)
4) เป็นชุมชนเกษตรขอบเมืองหนึ่งเดียว	

4.2.2 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร หมู่ที่ 8 ตำบลมะมุ อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

ภาพที่ 4.6 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร จังหวัดระนอง

1) ข้อมูลทั่วไป นายกฤษฎา สุขทอง เป็นประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร สมาชิก 30 คน ทั้งหมดมีอาชีพทำการเกษตร ได้แก่ ทำสวนยางพารา ทำสวน ปศุสัตว์ ประมง โดยสมาชิกทั้งหมดมีการปลูกพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ โดยการเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก จากแรงงานงานสมาชิกในครัวเรือน เพื่อบริโภคในครัวเรือนเสมือนมีผู้ยื่นรอบบ้าน

ภาพที่ 4.7 นายกฤษฎา สุขทอง ประธานกลุ่ม

2) กิจกรรมเด่นหรือองค์ความรู้ที่สามารถเป็นต้นแบบขยายผลสู่เกษตรกรรายอื่น มีการปลูกพืชผักสวนครัวและผักพื้นบ้านบริโภคเอง เช่น เหลียง พริก มะนาว มะเขือ ตะไคร้ ขมิ้น กระชาย การปลูกผักปลอดภัยมาตรฐาน GAP โดยปลูกในโรงเรือน ซึ่งจังหวัดระนองฝนตกหนักทำให้การผลิตผักได้ไม่

ต่อเนื่อง แก้ปัญหาโดยการปลูกผักในโรงเรือน ทำให้สามารถผลิตผักปลอดภัยจำหน่ายได้ต่อเนื่อง ตลาดรองรับหลักคือ ในชุมชน ส่งผลให้คนในชุมชนบริโภคผักที่ปลอดภัย มีการเลี้ยงหมูหลุมในสวนปาล์ม น้ำมัน ได้เนื้อได้ปุ๋ยที่ช่วยลดค่าซื้อปุ๋ยในการปลูกผัก ไม้ผล และต่อยอดทำปุ๋ยหมักจำหน่าย การทำดินพร้อมปลูกทั้งสูตรสำหรับผัก และ ไม้ผล โดยใช้วัสดุในชุมชน เช่น ก้อนเห็ดที่เปิดดอกแล้ว มีการแปรรูปสินค้าเกษตร เช่น การทำไข่เค็ม เครื่องแกงปักษ์ใต้ ลูกก๊วยเหียง ข้าวเกรียบใบเหียง น้ำสมุนไพรพร้อมดื่ม

ภาพที่ 4.8 (ซ้าย) ลูกก๊วยเหียง และ (ขวา) น้ำสมุนไพรพร้อมดื่ม

3) ความสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ หลังจากสมาชิกเข้าร่วมโครงการฯ ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน พบว่า มีความมั่นคงทางอาหารมีการรวมกลุ่ม เกษตรผสมผสาน การผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ โดยมีการทำการเกษตรผลผลิตได้รับมาตรฐานความปลอดภัย เช่น GAP และเครื่องหมาย Q ทุกบ้านจะมีผักสวนครัวและเนื้อสัตว์ไว้บริโภคเอง มีเหลือสำหรับจำหน่ายซึ่งมีตลาดรองรับ เป็น โรงเรียน และ โรงพยาบาล มีการเลี้ยงปลาทั้งในส่วนของบ่อดิน และบ่อซีเมนต์ รวมจำนวน 4 บ่อ โดยมีการเลี้ยงปลาดุก ปลาตะกั้ง ปลานิล หอยขม ผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารที่น่าสนใจ คือ ข้าวเกรียบใบเหียง ซึ่งเป็นผักพื้นบ้านปักษ์ใต้ที่ได้รับความนิยม นอกจากนี้ ที่อยู่อาศัยสะอาด มั่นคง ปลอดภัย ด้านการศึกษา มีการส่งเสริมให้ครอบครัวได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง ให้ลูกหลานศึกษาต่อให้สูงขึ้น ด้านครอบครัวเป็นสุข มีการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว สมาชิกประพฤติตนอยู่ศีลธรรม ไม่เล่นการพนัน ดื่มสุรา ยาเสพติด

ภาพที่ 4.9 สมาชิกบ้านบางไทร หัวใจพอเพียง

4) การเชื่อมโยงงานด้านการขยายผล มีการเชื่อมโยงการดำเนินงานกับภาครัฐทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและศูนย์เครือข่ายต่าง ๆ โดยเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง การผลิตผักปลอดภัย ผลิตดินพร้อมปลูก โดยมีผู้สนใจมาศึกษาดูงานจำนวนมาก ทั้งจาก หน่วยงานราชการ นักเรียน นักศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ ผู้มาศึกษาดูงานจะได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรในบริบทของพื้นที่ฝนตกชุก การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตตนเอง ครอบครัว และสังคม รวมทั้งได้หลักคิดไปใช้ในการประกอบอาชีพด้วย

5) แนวคิดต่อยอดกิจกรรมในอนาคต ขยายพื้นที่ปลูกพืชผักให้เต็มพื้นที่หรือจัดหาพื้นที่อื่นเพิ่มเติม เนื่องจากตลาดมีความต้องการผักปลอดภัยจำนวนมาก ประกอบกับสมาชิกมีองค์ความรู้ในการผลิตผักดี และได้รับมาตรฐานด้วย เพาะกล้าพืชผักจำหน่ายให้แก่เกษตรกรผู้สนใจ ด้วยมีวัสดุเพาะปลูก จึงจะต่อยอดด้วยการเพาะกล้าจำหน่าย ขยายตลาดไปยังต่างจังหวัด เชื่อมโยงการท่องเที่ยวศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่น ๆ “เที่ยวบางไทร หัวใจพอเพียง”

6) ข้อคิดในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของคนต้นแบบ สมาชิกกลุ่มได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ประมาณตนในการประกอบอาชีพ มีเหตุผลในการใช้ชีวิต ช่วยลดความเครียด ลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เริ่มต้นจากการปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคเองในครัวเรือนก่อน และเริ่มศึกษาการทำเกษตรแบบผสมผสาน ขีดหลัก ปลูกในสิ่งที่กิน กินในสิ่งที่ปลูก เหลือจากกินก็เก็บ เหลือจากเก็บจึงขาย โดยในช่วงนั้นเริ่มปลูกผักที่ครอบครัวชอบกิน ขยายชนิดและการผลิตเป็นระบบมากขึ้น

7) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT) ของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง บ้านบางไทร จ.ระนอง

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1) ผู้นำกลุ่มเข้มแข็ง	1) ผู้นำกลุ่มดำเนินกิจกรรมเองมากเกินไป
2) สมาชิกให้ความร่วมมือ	2) สมาชิกมีภารกิจของตัวเองมากจนเวลาทำกิจกรรมน้อย (ทำสวนยางพารา ปาล์มน้ำมัน)
3) กลุ่มมีการเชื่อมโยงกิจกรรมชัดเจน	
4) มีน้ำทำเกษตรเพียงพอ	
โอกาส	อุปสรรค
1) หน่วยงานให้การสนับสนุนดี	1) สภาพพื้นที่ฝนตกชุก
2) ตลาดให้การตอบรับผักปลอดภัยดี	2) ปัญหาโรคพืชผัก
3) คู่แข่งในตลาดน้อย	

4.2.3 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย หมู่ 10 ตำบลท่อม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

ภาพที่ 4.10 (จากซ้าย) นางกัญญา อ่อนศรี ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย และสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

1) ข้อมูลทั่วไป ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย คือ นางกัญญา อ่อนศรี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน และประธานสหกรณ์เกษตรอินทรีย์บ้านทัพไทย หลังจากเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ได้เรียนรู้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง การทำบัญชีครัวเรือน ทำให้สมาชิกได้หลักคิดในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น ลด ละ เลิก อบายมุข ส่งผลให้มีชีวิต มีรายได้ ความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2) กิจกรรมเด่นหรือองค์ความรู้ที่สามารถเป็นต้นแบบขยายผลสู่เกษตรกรรายอื่น การผลิตข้าวอินทรีย์ ได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มาตรฐาน PGS ดำเนินการในรูปแบบสหกรณ์ การเกษตรบ้านทัพไทย ทั้งนี้ มีการอนุรักษ์ข้าวพื้นบ้าน เช่น ข้าวปกออำป๋ล ข้าวหอมมะลิ องค์ความรู้/ทักษะที่สามารถเป็นต้นแบบได้ เช่น การทำเกษตรอินทรีย์ และปศุสัตว์อินทรีย์ การตลาดการค้าทั้งในประเทศ และต่างประเทศที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี เช่น การผลิต

ภาพที่ 4.11 (เรียงจากซ้าย) ข้าวพันธุ์พื้นบ้าน เครื่องหมายมาตรฐานที่ได้รับ PGS การเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวพื้นบ้าน

3) ความสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ สมาชิกในชุมชนมีการเปลี่ยนแนวคิดในการอยู่อย่างพอเพียงมากขึ้น โดยมีการทำบัญชีครัวเรือน ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก เพิ่มรายได้ เมื่อมีบัญชีครัวเรือน ทำให้รู้รายรับ รายจ่าย และหากมีรายจ่ายมากก็พยายามลดรายจ่ายลง ทำให้มีเงินใช้เพียงพอลดการเป็นหนี้ และลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออก เอาสิ่งที่ไม่ได้ทำไปทำเพิ่มมากขึ้น เช่น ปลูกกล้วย ปลูกพริก ซึ่งเดิมชุมชนไม่เคยทำ ก็เริ่มทำและสามารถทำได้ทำให้มีกำลังใจในการทำผลการเปลี่ยนแปลงต่อกลุ่ม/ การพึ่งพาตัวเอง การรวมกลุ่มกันได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กลุ่มมีความสุขมากขึ้น ทำให้มีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีการช่วยเหลือกันมากขึ้น มีอะไรก็มาเล่าสู่กันฟัง มีการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เหลือก็เอาไปขายที่ตลาด

ความพอประมาณ การปลูกผักกินเอง ปลูกมะเขือพันธุ์พระราชทานซึ่งลูกใหญ่มาก เหลือจากการบริโภคในครัวเรือนก็รวมกลุ่มกันนำผลผลิตไปขายที่ตลาดทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการกระจายหรือแบ่งกันทำงานในหมู่บ้านใครนัดทำเรื่องใดก็นำไป ทำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เลิกการใช้สารเคมีอย่างเป็นรูปธรรม โดยลดต้นทุนการซื้อปุ๋ย และสมาชิกทำปุ๋ยใช้เอง เมื่อเป็นเกษตรอินทรีย์สามารถกำหนดราคาขายได้ ทำให้อยู่อย่างพอประมาณ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความตระหนักนึกถึงการรักษาสິงแวดล้อมรวมไปถึงผู้บริโภคอื่นด้วย

ภาพที่ 4.12 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทยส่วนหนึ่งกับความภาคภูมิใจส่งต่อความปลอดภัยให้ผู้บริโภค

ความมีเหตุผล มีการรวมกลุ่มกัน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รู้จักการคิด วิเคราะห์ เพื่อนำไปจัดทำแผนชุมชนร่วมกันตั้งแต่การปลูก การเก็บเกี่ยวผลผลิต การขาย โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน และยึดหลักตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

มีภูมิคุ้มกันที่ดี มีการออมทรัพย์กองทุนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย โดยระดมทุนจากสมาชิกเดือนละ 100 บาท มีการกำหนด กฎ ระเบียบของกลุ่มออมทรัพย์ มีคณะกรรมการดูแล เพื่อให้ปฏิบัติตามระเบียบใช้เป็นเงินกู้ให้กับสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์ของการกู้คือกู้ไปเพื่อประกอบอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ห้ามนำไปให้กู้อื่น และถ้าสมาชิกไม่ชำระหนี้ไม่ว่ากรณีใด จะมีการหักเงินออมสมาชิกและระงับสิทธิในการกู้ครั้งต่อไป มีการจ่ายเงินปันผลจากเงินกำไร นอกจากนี้ยังนำกองทุนไปจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุและเด็กด้อยโอกาส โดยผู้สูงอายุจะเป็นผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยให้เป็นของใช้/เป็นเงิน สำหรับเด็กด้อยโอกาสให้ทุนเรียน ทุนละ 500 บาท ซึ่งการออมถือว่าเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับครอบครัว ชุมชน ในการรู้จักใช้จ่ายอย่างรู้คุณค่า คิดก่อนนำไปใช้จ่าย ลดการกู้ยืมนอกระบบ สร้างความรักสามัคคี และการมีส่วนร่วมในชุมชน

ความรู้ การเรียนรู้ของชุมชน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ทุกวันพุธจะมีการเรียนรู้ร่วมกัน เรียนรู้ด้วยสื่อ จะนำสื่อไปเลือกดูและมาเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มและชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านทัพไทย ผัดเปลี่ยนเข้ามาเรียนร่วมกันทุกวันพุธ เวลา 09.00 – 12.00 น. การเรียนรู้ด้วยสื่อมีการใช้วิทัศน์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ทั้งการลดค่าใช้จ่ายในครอบครัว โดยปลูกผักกินเอง มีการกระจายหรือแบ่งกันทำงานในหมู่บ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยพบกันที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านทัพไทยให้

สถานที่กับชาวบ้านในการไปเรียนรู้ และเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์จากการไปศึกษาดูงานอยู่เสมอ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งด้านการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีศักยภาพที่พึ่งพาตนเองได้ ไม่เดือดร้อนไม่ว่าจะเกิดภาวะวิกฤติใด ๆ ในอนาคต

ความมีคุณธรรมตามหลักศาสนา การสร้างจิตสำนึกในชุมชนให้รู้จักพอเพียง มีอาชีพ รายได้ ทำให้ลดอบายมุขลงไปได้หลายอย่างทำให้ ชุมชนดีขึ้น

4) การเชื่อมโยงงานด้านการขยายผล มีการรวมกลุ่มกันผลิตข้าวอินทรีย์จนได้รับรองมาตรฐานสามารถส่งขายทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ ภายใต้ชื่อสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ทัฟไทย มีการขยายเครือข่ายการผลิตข้าวอินทรีย์ พร้อมกันนี้ยังเปิดให้มีการเข้ามาศึกษาดูงานเพื่อแบ่งปันความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน และมีการเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ

การสร้างกลุ่ม/เครือข่าย ที่นี้มีหลายหน่วยงานเข้าไปให้ความรู้ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด/เกษตรอำเภอ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมประมง กรมปศุสัตว์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นต้น หน่วยงานองค์กรเอกชน เข้ามาช่วยกันในการขายและการตลาด ได้มีการดำเนินการตามมาตรฐาน PGS

5) **แนวคิดในการต่อยอดกิจกรรมในอนาคต** แม้ว่าปัจจุบันผลผลิตของบ้านทัฟไทยจะเป็นที่รู้จักของผู้บริโภคในวงกว้างขึ้น ทั้งในส่วนของจังหวัดสุรินทร์ โรงแรม ร้านอาหารชั้นนำหลายแห่ง รวมทั้งการส่งออกต่างประเทศ หรือการออกร้านจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามงานที่หน่วยงานภาครัฐจัดแล้ว ทางกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัฟไทยภายใต้การนำของประธานกลุ่ม และคณะกรรมการกลุ่ม ต่างไม่หยุดยั้งการพัฒนา เช่น เดิมขายข้าวอินทรีย์บรรจุถุง ต่อมาชูประเด็นอนุรักษ์ข้าวพันธุ์พื้นบ้าน มีการนำข้าวพันธุ์พื้นบ้านเหล่านี้แปรรูปเป็นเส้นหมี่ เส้นก๋วยเตี๋ยว ซึ่งมีความแปลกใหม่ทั้งด้านสี สัน รูปลักษณะผลิตภัณฑ์ และที่กล่าวมานี้ เป็นการพัฒนาการภายในระยะเวลาแค่ 3 ปี ที่สมาชิกปักธงร่วมกันว่าจะแปรรูปจากข้าวในท้องถิ่นตัวเอง วันนี้ฝันต่อที่จะมีโรงงานขนาดย่อมสำหรับการผลิตโจ๊กจากข้าวพันธุ์พื้นบ้านอาหารพื้นเมืองสุรินทร์ต่อไป

6) **ข้อคิดในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของคนต้นแบบ** นางกัญญา อ่อนศรี เป็นผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถในการนำพาสมาชิกพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ได้อย่างดี ในขณะที่เดียวกันสมาชิกได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต มีการใช้พื้นที่ทำการเกษตรอย่างคุ้มค่า หมอดูดูเก็บเกี่ยวข้าวครอบครัวก็ช่วยกันปลูกถั่วเขียว ถั่วฝักยาว ข้าวโพด นอกจากเพื่อบริโภคในครอบครัวแล้ว เหลือนำไปขาย เพิ่มรายได้ในอีกทางหนึ่ง ชุมชนมีการร่วมมือกัน พุดคุยกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล บนความพอดี มีการทำกิจกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลาย เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผล ซื่อสัตย์ สุจริต ขยันอดทนประหยัด นำเอาองค์ความรู้ต่าง ๆ มาใช้พัฒนา

โดยเฉพาะด้านเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้มีสุขภาพกายใจที่แข็งแรง โดยเฉพาะการมีคุณกัญญา อ่อนศรี ผู้นำกลุ่มที่มีความกระตือรือร้นในการช่วยชุมชน เสียสละ มีความคิดในการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งสมาชิกของชุมชนที่ให้ความร่วมมือและพร้อมใจกันในการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่บนพื้นฐานความพอเพียงได้เป็นอย่างดี

7) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT) ของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย จ.สุรินทร์

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1) ผู้นำกลุ่มเก่ง มีวิสัยทัศน์	1) สมาชิกอายุมาก
2) มีกิจกรรมหลากหลาย	2) ผู้นำกลุ่มดำเนินกิจกรรมเองมากเกินไป
3) กลุ่มเชี่ยวชาญการทำเกษตรอินทรีย์	3) สมาชิกส่วนใหญ่ยังค้าขาย/ทำตลาดไม่ได้
4) มีคนรุ่นใหม่เข้าร่วมกิจกรรม	
5) มีเครือข่ายการผลิตและตลาดหลายกลุ่ม	
โอกาส	อุปสรรค
1) หน่วยงานให้การสนับสนุน	1) ภัยแล้ง / การขาดแคลนน้ำ
2) มีตลาดรองรับดีทั้งในและต่างประเทศ	

4.2.4 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาผาง ตำบลห้วย อำเภอบุพผราวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ

ภาพที่ 4.13 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาผาง

1) **ข้อมูลทั่วไป** ประชาชน คือ นายวิทยา ลากมาก สมาชิกเริ่มต้นจำนวน 30 คน ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 201 คน สมาชิกมีอาชีพหลักทำนาโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก เดิมสมาชิกที่นี้ปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวหอมมะลิ 105 เป็นหลัก ต่อมาเมื่อได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนในปี 2556 สมาชิกมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของเศรษฐกิจพอเพียง มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมและไปดูงานในหลายแห่ง จนทำให้ทุกวันนี้กลุ่มนี้มีกิจกรรมและผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จัก

ภาพที่ 4.14 ประธานกลุ่มต้อนรับและให้ข้อมูลการดำเนินงาน

2) **กิจกรรมเด่นหรือองค์ความรู้ที่สามารถเป็นต้นแบบขยายผลสู่เกษตรกรรายอื่น** หลังจากเข้าร่วมโครงการฯ ทำให้เปลี่ยนจากเกษตรเชิงเดี่ยวทำนาอย่างเดียว เป็นทำเกษตรผสมผสาน มีการขุดสระเลี้ยงปลา ไข่ เป็ด กระบือ โค ทำให้มีความมั่นคงทางด้านอาหาร เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จปลูกถั่วเขียวพืชน้ำน้อย และช่วยบำรุงดิน นำเมล็ดถั่วเพาะเป็นถั่วงอกใช้บริโภคในครัวเรือน ต่อมาสำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญได้นำสมาชิกบางส่วนไปดูงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร เห็นวุ้นเส้นจากถั่วเขียว จึงกลับมาประชุมและร่วมกันวิเคราะห์ความเป็นได้ในการผลิตวุ้นเส้นของกลุ่ม ต่อมาได้รับความอนุเคราะห์จากนักวิชาการเกษตรของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ อบรมเรื่องการผลิตวุ้นเส้นจากถั่วเขียว สอน ให้คำแนะนำ ตลอดกระบวนการ จนสมาชิกสามารถผลิตวุ้นเส้นได้ ทำให้พืชหลังนาอย่างถั่วเขียวเป็นพืชมีค่า ที่สมาชิกแบ่งเมล็ดถั่วเขียวเข้ากลุ่มเพื่อมาแปรรูปเป็นวุ้นเส้น ภายใต้ชื่อ “วุ้นเส้นนาผาง” ปัจจุบันที่นี้จึงเป็นสถานที่ดูงานเรื่องการทำวุ้นเส้นและกิจกรรมการเกษตรอื่น ๆ

3) **ความสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ** ทำให้ลดรายจ่ายในครัวเรือน ประโยชน์ที่ได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการ ทำให้สมาชิกมีรายเพิ่มขึ้นเนื่องจากเมล็ดถั่วเขียวปกติจำหน่าย

กิโกรัมละ 30 บาท นำมาแปรรูปเป็นวุ้นเส้นจำหน่ายได้กิโกรัมละ 300 บาท ต้นทุนการผลิต 1 กิโกรัม 200 บาท หรือกำไรกิโกรัมละประมาณ 100 บาท

4) การเชื่อมโยงงานด้านการขยายผล การเชื่อมโยงงานด้านการขยายผลโครงการ สมาชิกมีความคิดเห็นว่า ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาวิชาการ โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ดังนั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ระหว่างชุมชน ความรู้แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน การจำหน่าย/แลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์สินค้าระหว่างชุมชน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน มีขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานโครงการ และการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ

ภาพที่ 4.15 กระบวนการผลิตวุ้นเส้นจากถั่วเขียว ซึ่งทางกลุ่มกำลังพัฒนาเพื่อให้ได้โรงงานผลิตที่สมัย พร้อมทั้งนำกากมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่อเนื่อง

5) แนวคิดในการต่อยอดกิจกรรมในอนาคต สมาชิกอยากพัฒนาให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น และขยายโรงงานผลิตวุ้นเส้นให้ทันสมัยกว่าเดิมและทันสมัย เนื่องจากปัจจุบันยังอาศัยเดดธรรมดาในการตากให้วุ้นเส้นแห้ง ทำให้ผลิตไม่ทันกับความต้องการของตลาด หากมีโรงงานที่ทันสมัยจะแก้ปัญหาได้ ทั้งยังต้องการนำกากถั่วเขียวที่เหลือจากกระบวนการทำวุ้นเส้น ไม่ว่าจะเป็นการแปรรูปเป็นเต้าเจี้ยว ปรับปรุงกากถั่วเขียวแปรรูปเป็นอาหารสัตว์

6) การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ สมาชิกมีการใช้พื้นที่ทำเกษตรได้อย่างคุ้มค่า ตามหลักวิชาการที่ดูแลสิ่งแวดล้อมด้วยการปลูกพืชตระกูลถั่วหลังนา ทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่มขึ้น ที่สำคัญทำให้สมาชิกสูงวัยมีกิจกรรมทำ และอยู่ร่วมกับลูกหลานอย่างมีความสุข

7) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1) ผู้นำกลุ่มเข้มแข็ง 2) สมาชิกให้ความร่วมมือ 3) กลุ่มมีกิจกรรมชัดเจน 4) กลุ่มเชื่อมโยงเครือข่าย ชาวอินทรีฯ แปลงใหญ่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตร	1) สมาชิกอายุมาก 2) มีรายได้น้อย
โอกาส	อุปสรรค
1) หน่วยงานให้การสนับสนุนดี 2) ตลาดให้การตอบรับผลิตภัณฑ์ดี 3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมคนเดิม	1) สภาพแวดล้อม/ฝนตก ทำให้ผลิตวันเสั้นไม่ได้ ไม่ได้

4.2.5 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ ตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 4.16 สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ

1) **ข้อมูลทั่วไป** นางประดับ สมณะ เป็นประธานกลุ่ม สมาชิกเริ่มต้นจำนวน 30 ราย ต่อมาสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 50 ราย ในภาพรวมสมาชิกกลุ่มนี้มีอายุค่อนข้างเยอะ โดยทางกลุ่มมีการประชุมพบปะกันบ่อยครั้ง ณ ที่ทำการกลุ่ม หมู่ 13 ตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู ซึ่งมีการทำเกษตรแปลงรวม แบ่งพื้นที่ให้สมาชิกปลูกพืชผักทั้งเพื่อบริโภคเอง และนำขาย ณ ที่ทำการ ต่อมาทางกลุ่มมีมติร่วมกันให้สมาชิกสมัครเข้าร่วมกิจกรรม และอภเขตสมาชิก ปี 2562 มีสมาชิกจำนวน 21 คน

2) **กิจกรรมเด่นหรือองค์ความรู้ที่สามารถเป็นต้นแบบขยายผลสู่เกษตรกรรายอื่นกิจกรรมเด่น ๆ** เช่น กลุ่มปลูกผักอินทรีย์ กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองด้วยกี่กระตุก กลุ่มปั้นเตาอั้งโล่ จุดเปลี่ยนของกลุ่มนี้คือ หลังจากรับเสด็จสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เมื่อปี 2558 กลับมาประชุมร่วมกันวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุจากรวมชาติมาข้อมผ้าแทนสีสังเคราะห์ ทดลองหาสีจากธรรมชาติ เช่น ใบลำไย ใบहुกวาง ผาง ปัจจุบันสมาชิกหันมาข้อมด้วยสีธรรมชาติจากชุมชนทั้งหมด และกลุ่มได้ให้ลูกหลานของสมาชิกเรียนรู้เรื่องการออกแบบลายผ้าทอเพื่อเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น มีการทำบัญชีสีธรรมชาติในชุมชน ทั้งนี้ กลุ่มได้จัดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ที่นี่มีกิจกรรมทางการเกษตรที่พร้อมให้ผู้สนใจมาศึกษาทั้งการปลูกพืชผัก การเพาะเห็ด การผลิตเตา การข้อมผ้า และที่สำคัญผู้สนใจจะได้รับแนวคิดในการพัฒนาจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้

3) **ความสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ** สมาชิกในชุมชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุ มีกิจกรรมดูแลแปลงผัก ตัดแต่งและขายผัก ซึ่งจะทำให้ครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งไม่เพียงความสุขที่ได้รับเท่านั้น แต่สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญยังมีอาหารปลอดภัยบริโภคเพียงพอ มีรายได้จากการขายสินค้าเกษตรปลอดภัย มีตลาดรองรับชัดเจนทั้งบริเวณที่ทำกร หรือการออกร้านจำหน่ายของหน่วยงานต่าง ๆ

4) **การเชื่อมโยงงานด้านการขยายผล** กลุ่มนี้มีความพร้อมในการพัฒนา ทั้งผู้นำกลุ่ม สมาชิก ร่วมกันดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีนักส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัดดูแลอย่างใกล้ชิด ประกอบกับที่ตั้งมีความพร้อมในหลายด้าน เช่น ใกล้เมือง หน่วยงานราชการ สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองหนองบัวลำภู สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู เทศบาลตำบลหัวนา พลังงานจังหวัดหนองบัวลำภู

5) **แนวคิดในการต่อยอดกิจกรรมในอนาคต** ทางกลุ่มมีความคิดในการพัฒนาต่อยอดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น เดิมมีปัญหาเรื่องแหล่งน้ำสำหรับแปลงผักไม่เพียงพอ ซึ่งสมาชิกพยายามแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทั้งเลือกปลูกผักที่ใช้น้ำน้อย ใช้น้ำอย่างประหยัด คิดตั้งระบบน้ำเพื่อให้การใช้น้ำอย่างมี

ประสิทธิภาพ และได้แจ้งปัญหานี้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ได้รับความอนุเคราะห์บ่อนาคาลจาก
พลังงานจังหวัดหนองบัวลำภู ทำให้มีน้ำผลิตผักได้

ภาพที่ 4.17 สมาชิกต้องการผลิตผักปลอดภัยจำหน่ายให้ลูกค้าให้เพียงพอ

6) การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ทุกวันนี้สมาชิกทางกลุ่มไม่หยุดพัฒนา
ยังคงวิเคราะห์ความต้องการของกลุ่ม เช่น มีการจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อหาความต้องการจากนั้น จะแจ้ง
ความต้องการนั้นกับนักส่งเสริมการเกษตร เพื่อร่วมกันหาหัวข้อหรือประเด็นเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความ
ต้องการและศักยภาพของกลุ่ม เช่น สมาชิกสนใจเรื่องการเพาะเห็ด แปรรูปเห็ด การแปรรูปข้าวแต่น้ำ
แดงโม นอกจากนี้ อาชีพหลักของสมาชิก คือ การทำนา โดยแบ่งข้าวไว้บริโภคในครัวเรือน ขายข้าวเปลือก
ให้พ่อค้า และแปรสภาพเป็นข้าวสารเพื่อจำหน่ายให้ผู้บริโภคโดยตรง แต่ปัจจุบันสมาชิกยังประสบปัญหา
เรื่องการแปรสภาพข้าว คือ ภายในหมู่บ้านไม่มีโรงสี สมาชิกและชาวบ้านต้องนำข้าวเปลือกไปจ้างโรงสี
นอกชุมชน ซึ่งอยู่ห่างไกล ทางกลุ่มจึงต้องการรับการสนับสนุนเครื่องสีข้าว เครื่องซีลสุญญากาศ เพื่อช่วย
ทำให้สมาชิกลดต้นทุนการผลิต ค่าขนส่ง ค่าจ้างโรงสีในชุมชนอื่นสีข้าว ทั้งหากสีข้าวเปลือกจะทำให้เศษ
วัสดุจากการสีข้าว เช่น แกลบ ไม้ใช้ในการปลูกผักของสมาชิกในกลุ่มเอง รวมไปถึงยังคงมีข้าวหัก หรือรำ
ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าให้กับสมาชิกได้อีกมาก

ภาพที่ 4.18 สมาชิกแม้อายุมากแต่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำกิจกรรมกลุ่มและมีความสุข

7) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1) ผู้นำกลุ่มเข้มแข็งมีวิสัยทัศน์ดี	1) สมาชิกอายุมาก
2) สมาชิกให้ความร่วมมือมีส่วนร่วม	2) มีทำดินทำเกษตรต่อรายน้อย
3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น/การทอผ้า	
4) ลูกหลานเข้ามาพัฒนากิจกรรมกลุ่ม	
โอกาส	อุปสรรค
1) หน่วยงาน/เทศบาล ให้การสนับสนุน	1) ขาดแคลนน้ำ
2) ชุมชนใกล้เคียง	2) ขาดแคลนงบประมาณต่อขออกกิจกรรม
3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมคนเดิม	

ตอนที่ 5 ด้านความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่ของกลุ่ม การสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ

ตารางที่ 4.12 ความคิดเห็นด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นกลุ่มต้นแบบ ปรากฏผลดังนี้

การดำรงชีวิต	n = 180		
	ปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1.ด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม			
1.1 กลุ่มมีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	177	98.3	3
1.2 กลุ่มมีการทำกิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างน้อย 6 ครั้งต่อปี และมีกิจกรรมเพิ่มขึ้นทุกปี	172	95.6	6
1.3 กรรมการกลุ่มเข้มแข็ง และมีการประชุมใหญ่ประจำปี เพื่อรายงานผลการดำเนินงานทุกปี	179	99.4	1
1.4 มีการบริหารเงินกองทุนพระราชทานตามวัตถุประสงค์ของกองทุน	171	95.0	7
1.5 มีการออมเงินและบริหารจัดการเงินออมเพื่อประโยชน์ของสมาชิกและต่อยอดกิจกรรมกลุ่ม	177	98.3	3
1.6 กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมของกิจกรรม (ร่วมคิด วางแผน ดำเนินงาน และร่วมประเมินและรับผลประโยชน์)	178	98.9	2
1.7 กลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพผู้นำกลุ่มด้วยการพาไปศึกษาดูงาน/จัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง	171	95.0	7
1.8 กลุ่มมีการสร้างเยาวชนเป็นผู้นำรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดกิจกรรมของกลุ่ม	177	98.3	3
1.9 กลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกด้วยการพาไปศึกษาดูงาน/จัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยน/เชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือหน่วยงาน มาให้ความรู้อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง	166	92.2	9

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

การดำรงชีวิต	n = 180		
	ปฏิบัติ	อันดับ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
2. ด้านการสร้างเครือข่าย			
2.1 กลุ่มมีการประสานงานและทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มพัฒนาต่าง ๆ	176	97.8	2
2.2 มีกลุ่มภายนอกชุมชนเข้ามาเชื่อมโยงกับกลุ่ม	178	98.9	1
2.3 กลุ่มมีการประสานงานและทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นทุกปี	176	97.8	2
3. ด้านความพร้อมของการเป็นกลุ่มต้นแบบ			
3.1 กลุ่มมีองค์ความรู้ที่สามารถเป็นต้นแบบให้กลุ่มอื่น ๆ มากกว่า 5 ด้าน เช่น การผลิตพืช การแปรรูป การจัดการดินและน้ำ การทำบัญชีครัวเรือน การจัดการสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวชุมชน การเชื่อมโยงภูมิปัญญา วัฒนธรรม และวิถีชีวิต การบริหารจัดการกลุ่ม เป็นต้น	171	95.0	6
3.2 กลุ่มมีวิทยากรผู้มีความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่น ได้มากกว่า 6 คน	169	93.9	8
3.3 กลุ่มมีสถานที่เรียนรู้ จุดสาธิต และการฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจพอเพียงครบถ้วน	179	99.4	1
3.4 กลุ่มมีสภาพแวดล้อม เช่น เส้นทางคมนาคม สาธารณูปโภค เอื้อต่อการเรียนรู้	179	99.4	1
3.5 กลุ่มตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความพร้อมในการสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น มีกลุ่มต่าง ๆ เข้มแข็ง ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่นพร้อมสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	179	99.4	1
3.6 จำนวนสมาชิกมากกว่าร้อยละ 80 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	178	98.9	4
3.7 กลุ่มมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมกลุ่มให้ภายนอกทราบอย่างต่อเนื่องตลอดปี	171	95.0	6
3.8 กลุ่มมีแผนการพัฒนาชุมชนที่เกิดจากสมาชิกอย่างชัดเจนและต่อเนื่องมาโดยตลอด	178	98.9	4

จากตารางที่ 4.12 ผลวิเคราะห์ความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นกลุ่มต้นแบบ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 98.5 มีความพร้อมของการเป็นกลุ่มต้นแบบ รองลงมา ร้อยละ 98.2 ด้านการสร้างเครือข่าย และ ร้อยละ 86.1 ด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สมาชิก ร้อยละ 99.4 กรรมการกลุ่มเข้มแข็งและมีการประชุมใหญ่ประจำปีเพื่อรายงานผลการดำเนินงานทุกปี รองลงมา ร้อยละ 98.9 กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมของกิจกรรม (ร่วมคิด วางแผน ดำเนินงาน และร่วมประเมินและรับผลประโยชน์) ร้อยละ 98.3 กลุ่มมีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ร้อยละ 98.3 มีการออมเงินและบริหารจัดการเงินออมเพื่อประโยชน์ของสมาชิกและต่อยอดกิจกรรมกลุ่ม ร้อยละ 98.3 กลุ่มมีการสร้างเยาวชนเป็นผู้นำรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดกิจกรรมของกลุ่ม ร้อยละ 95.6 กลุ่มมีการทำกิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างน้อย 6 ครั้งต่อปี และมีกิจกรรมเพิ่มขึ้นทุกปี ร้อยละ 95.0 มีการบริหารเงินกองทุนพระราชทานตามวัตถุประสงค์ของกองทุน ร้อยละ 95.0 กลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพผู้นำกลุ่มด้วยการพาไปศึกษาดูงาน/จัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง และร้อยละ 92.2 กลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกด้วยการพาไปศึกษาดูงาน/จัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยน/เชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือหน่วยงานมาให้ความรู้อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง ตามลำดับ

ด้านการสร้างเครือข่าย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สมาชิก ร้อยละ 98.9 มีกลุ่มภายนอกชุมชนเข้ามาเชื่อมโยงกับกลุ่ม ร้อยละ 97.8 กลุ่มมีการประสานงานและทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มพัฒนาต่าง ๆ และร้อยละ 97.8 กลุ่มมีการประสานงานและทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นทุกปี ตามลำดับ

ด้านความพร้อมของการเป็นกลุ่มต้นแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า สมาชิก ร้อยละ 99.4 กลุ่มมีสถานที่เรียนรู้ จุดสาธิต และการฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ด้าน เศรษฐกิจพอเพียงครบถ้วน ร้อยละ 99.4 กลุ่มมีสภาพแวดล้อม เช่น เส้นทางคมนาคม สาธารณูปโภค เอื้อต่อการเรียนรู้ ร้อยละ 98.9 กลุ่มตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความพร้อมในการสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น มีกลุ่มต่าง ๆ เข้มแข็ง ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่นพร้อมสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 98.9 จำนวนสมาชิกมากกว่าร้อยละ 80 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 98.9 กลุ่มมีแผนการพัฒนาที่เกิดจากสมาชิกอย่างชัดเจนและต่อเนื่องมาโดยตลอด ร้อยละ 95.0 กลุ่มมีองค์ความรู้ที่สามารถเป็นต้นแบบให้กลุ่มอื่น ๆ มากกว่า 5 ด้าน เช่น การผลิตพืช การแปรรูป การจัดการดินและน้ำ การทำบัญชีครัวเรือน การจัดการสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวชุมชน การเชื่อมโยงภูมิปัญญา วัฒนธรรมและวิถีชีวิต การบริหารจัดการกลุ่ม เป็นต้น ร้อยละ 95.0 กลุ่มมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมกลุ่มให้ภายนอกทราบอย่างต่อเนื่องตลอดปี และร้อยละ 93.9 กลุ่มมีวิทยากรผู้มีความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นได้มากกว่า 6 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 สรุปความคิดเห็นด้านความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่ของกลุ่ม การสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ

n = 180			
จำนวนข้อที่ปฏิบัติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1 - 4	0	0.00	น้อยที่สุด
5 - 8	0	0.00	น้อย
9 - 12	1	0.60	ปานกลาง
13 - 16	5	2.78	มาก
17 - 20	174	96.67	มากที่สุด
ค่าต่ำสุด = 10 ข้อ		ค่าสูงสุด = 20 ข้อ	
ค่าเฉลี่ย = 19.56 ข้อ		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.296	

จากตารางที่ 4.13 พบว่าสมาชิกมีความคิดเห็นด้านความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่ของกลุ่ม การสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ อยู่ในระดับมากที่สุดถึงร้อยละ 96.67 รองลงมา ระดับมาก ร้อยละ 2.78 และ ระดับปานกลาง 0.60 โดยมีค่าเฉลี่ย 19.56 ข้อ

ตอนที่ 6 ศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ
 ตารางที่ 4.14 การพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

การพึ่งพาตนเอง	ปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. ด้านเทคโนโลยี (T)			
1.1 มีการนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในการทำเกษตร	175	97.2	2
1.2 ใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรมของตนเอง	163	90.6	3
1.3 มีการแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยีระหว่างสมาชิก	179	99.4	1
2. ด้านเศรษฐกิจ (E)			
2.1 มีรายได้มากกว่า 180,000 บาทต่อปี	43	23.9	5
2.2 มีอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้	160	88.9	4

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 180

การพึ่งพาตนเอง	ปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
2.3 มีตลาดรองรับผลผลิตชัดเจน	163	90.6	3
2.4 มีการรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์	167	92.8	2
2.5 มีการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ	171	95.0	1
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (R)			
3.1 มีทรัพยากรในการผลิตทางการเกษตรเพียงพอ	172	95.6	2
3.2 มีกิจกรรมดูแลรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง	179	99.4	1
3.3 มีการจัดการของเสียจากการผลิต	171	95.0	3
4. ด้านจิตใจ (M)			
4.1 มีการปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด	180	100	1
4.2 มีการสืบทอดประเพณีในชุมชน	180	100	1
4.3 สมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข	180	100	1
5. ด้านสังคม/การเชื่อมโยงหน่วยงาน (S)			
5.1 เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเสมอ	176	97.8	3
5.2 เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเสมอ	178	98.9	1
5.3 มีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง	178	98.9	1

จากตารางที่ 4.14 ผลการศึกษาประเด็นการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร ในภาพรวมมีการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละด้านของการพึ่งพาตนเอง พบข้อมูลดังนี้

ด้านเทคโนโลยี พบว่าสมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยีระหว่างสมาชิก รองลงมา มีการนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในการทำเกษตร และใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรมของตนเอง ตามลำดับ

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกมีการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ รองลงมา มีการรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ มีตลาดรองรับผลผลิตชัดเจน มีอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ และมีรายได้มากกว่า 180,000 บาทต่อปี ตามลำดับ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ พบว่าสมาชิก มีการทำกิจกรรมดูแลรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง รองลงมา มีทรัพยากรในการผลิตทางการเกษตรเพียงพอ และมีการจัดการของเสียจากการผลิต ตามลำดับ

ด้านจิตใจ พบว่าสมาชิกมีการปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด มีการสืบทอดประเพณีในชุมชน และสมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

ด้านด้านสังคม/การเชื่อมโยงหน่วยงาน พบว่าสมาชิกร่วมกิจกรรมของชุมชนเสมอ มีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเสมอ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 สรุปศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

n = 180

จำนวนข้อที่ปฏิบัติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1 - 3	0	0.00	น้อยที่สุด
4 - 6	0	0.00	น้อย
7 - 11	7	4.00	ปานกลาง
12 - 14	15	8.30	มาก
15 - 17	158	87.70	มากที่สุด
ค่าต่ำสุด = 8	ค่าสูงสุด = 17		
ค่าเฉลี่ย = 15.66	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.525		

จากตารางที่ 4.15 พบว่า สมาชิกร้อยละ 87.70 มีการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงร้อยละ 8.3 ในระดับมาก และปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 15.66 ข้อ

ตอนที่ 7 ปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

8.1 ปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง
 ตารางที่ 4.16 ระดับปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง สมาชิกให้ข้อมูล ดังนี้

n=180

ปัญหา	ระดับความปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
1. ด้านปัจจัยสนับสนุน (ทุน วัสดุ/อุปกรณ์)						2.73 (0.686)	ปานกลาง	3
1. โครงการขาดการ สนับสนุนทุน	14 (7.8)	31 (17.2)	115 (63.9)	19 (10.6)	1 (0.6)	2.79 (0.755)	ปานกลาง	1
2. ทุน/วัสดุอุปกรณ์ ที่ ได้รับไม่ตรงตามที่ ต้องการ	15 (8.3)	43 (23.9)	106 (58.9)	16 (8.9)		2.68 (0.751)	ปานกลาง	3
3. การสนับสนุนปัจจัย ไม่ตรงช่วงเวลาที่ ต้องการ	18 (10.0)	38 (21.1)	102 (56.7)	21 (11.7)	1 (0.6)	2.72 (0.821)	ปานกลาง	2
2. ด้านผู้ส่งเสริม						2.67 (0.791)	ปานกลาง	4
1. เจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริม การเกษตรเปลี่ยน บ่อย	18 (10.0)	34 (18.9)	96 (53.3)	31 (17.2)	1 (0.6)	2.79 (0.863)	ปานกลาง	1
2. เจ้าหน้าที่ที่มีภารกิจ อื่นมากจนเป็น อุปสรรคต่อการ ปฏิบัติงาน	20 (11.1)	44 (24.4)	96 (53.3)	18 (10.0)	2 (1.1)	2.66 (0.848)	ปานกลาง	2

3. เจ้าหน้าที่ รับผิดชอบงานขาด ความรู้และทักษะ ด้านการส่งเสริม เศรษฐกิจพอเพียง	35 (19.4)	27 (15.0)	99 (55.0)	15 (8.3)	4 (2.2)	2.59 (0.968)	น้อย	4
4 การติดตามการ ดำเนินงานไม่ ต่อเนื่อง	24 (13.3)	42 (23.3)	86 (47.8)	28 (15.6)		2.66 (0.899)	ปานกลาง	3
3. ด้านสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้						1.73 (0.626)	น้อยที่สุด	6
1. สื่อการส่งเสริมไม่ ตรงความต้องการ	33 (18.3)	37 (20.6)	89 (49.4)	21 (11.7)		2.54 (0.923)	น้อย	
2. การไม่สามารถ เข้าถึงสื่อการ ส่งเสริม	30 (16.7)	35 (19.4)	93 (51.7)	12 (6.7)	10 (5.6)	2.65 (1.016)	ปานกลาง	
4. ด้านกระบวนการ/วิธีการส่งเสริม						2.56 (0.788)	น้อย	5
1. วิธีการ/ระยะเวลาการส่งเสริม ไม่สอดคล้องกับความต้องการ	21 (11.7)	38 (21.1)	106 (58.9)	15 (8.3)		2.64 (0.796)	ปานกลาง	
กระบวนการ	32 (17.8)	48 (26.7)	81 (45.0)	18 (10.0)	1 (0.6)	2.49 (0.918)	น้อย	
2. ส่งเสริมไม่เอื้อให้ สมาชิกมีส่วนร่วม								
5. ด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการ						3.31 (0.937)	ปานกลาง	1
1. มีความเป็นอยู่ที่ดี ขึ้น มีอาหารบริโภค เพียงพอ	15 (8.3)	12 (6.7)	76 (42.2)	72 (40.0)	5 (2.8)	3.22 (0.931)	ปานกลาง	2

2. สมาชิกใน ครอบครัวอยู่ ร่วมกันอย่างมี ความสุข	16 (8.9)	10 (5.6)	63 (35.0)	70 (38.9)	21 (11.7)	3.39 (1.059)	ปานกลาง	1
6. ด้านประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ						2.90 (0.792)	ปานกลาง	2
1. สมาชิกได้รับ ผลประโยชน์ไม่ ทั่วถึง	28 (15.6)	35 (19.4)	96 (53.3)	16 (8.9)	5 (2.8)	2.64 (0.944)	ปานกลาง	2
2. ผลประโยชน์ที่ ได้รับ	17 (9.4)	12 (6.7)	86 (47.8)	55 (30.6)	10 (5.6)	3.16 (0.975)	ปานกลาง	1
รวมเฉลี่ย		2.65 (0.556)					ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.16 ปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมระดับปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยร้อยละ 2.65) เมื่อพิจารณาระดับปัญหาแต่ละประเด็นหลัก พบว่า ระดับปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการ (ค่าเฉลี่ย 3.31) ด้านประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ (ค่าเฉลี่ย 2.90) ด้านปัจจัยสนับสนุน (ทุน วัสดุ/อุปกรณ์) (ค่าเฉลี่ย 2.73) ด้านผู้ส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.67) ด้านกระบวนการ/วิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.56) และด้านสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 1.73) ตามลำดับ รายละเอียดแต่ละประเด็น ดังนี้

ด้านปัจจัยสนับสนุน (ทุน วัสดุ/อุปกรณ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.73) และถือว่าเป็นระดับปัญหาอันดับสามของประเด็นปัญหาทั้งหมด โดยแยกระดับปัญหาย่อยอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น เรียงตามลำดับ ดังนี้ โครงการขาดการสนับสนุนทุน (ค่าเฉลี่ย 2.79) การสนับสนุนปัจจัยไม่ตรงช่วงเวลาที่ต้องการ (ค่าเฉลี่ย 2.72) และ ทุน/วัสดุอุปกรณ์ ที่ได้รับไม่ตรงตามที่ต้องการ (ค่าเฉลี่ย 2.68) ตามลำดับ

ด้านผู้ส่งเสริม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.67) และถือว่าเป็นระดับปัญหาอันดับสี่ของประเด็นปัญหาทั้งหมด โดยแยกระดับปัญหาย่อยอยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ระดับน้อย 1 ประเด็น เรียงตามลำดับ ดังนี้ เจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมการเกษตรเปลี่ยนบ่อย (ค่าเฉลี่ย 2.79) เจ้าหน้าที่ที่มีภารกิจอื่นมากจนเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 2.66) การติดตามการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย

2.66) และเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานขาดความรู้และทักษะด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 2.59) ตามลำดับ

ด้านสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.73) และถือว่าเป็นระดับปัญหาอันดับหกของประเด็นปัญหาทั้งหมด โดยแยกระดับปัญหาย่อยอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น เรียงตามลำดับ ดังนี้ การไม่สามารถเข้าถึงสื่อการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.65) และสื่อการส่งเสริมไม่ตรงความต้องการ (ค่าเฉลี่ย 2.54) ตามลำดับ

ด้านกระบวนการ/วิธีการส่งเสริม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.56) และถือว่าเป็นระดับปัญหาอันดับห้าของประเด็นปัญหาทั้งหมด โดยแยกระดับปัญหาย่อยอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น และระดับน้อย 1 ประเด็น เรียงตามลำดับ ดังนี้ วิธีการ/ระยะเวลาการส่งเสริมไม่สอดคล้องกับความต้องการ (ค่าเฉลี่ย 2.64) และกระบวนการส่งเสริมไม่เอื้อให้สมาชิกมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 2.49) ตามลำดับ

ด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.31) และถือว่าเป็นระดับปัญหาอันดับหนึ่งของประเด็นปัญหาทั้งหมด โดยแยกระดับปัญหาย่อยอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 ประเด็น เรียงตามลำดับ ดังนี้ สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (ค่าเฉลี่ย 3.39) และสมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอาหารบริโภคเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.22) ตามลำดับ

ด้านประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.90) และถือว่าเป็นระดับปัญหาอันดับสองของประเด็นปัญหาทั้งหมด โดยแยกระดับปัญหาย่อยอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 ประเด็น เรียงตามลำดับ ดังนี้ ผลประโยชน์ที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 3.16) และสมาชิกได้รับผลประโยชน์ไม่ทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 2.64) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 สรุประดับปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ

n=180				
ด้าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1.ปัจจัยสนับสนุน	2.73	0.686	ปานกลาง	3
2.ผู้ส่งเสริม	2.67	0.791	ปานกลาง	4
3.สื่อส่งเสริม	1.73	0.626	น้อยที่สุด	6
4.กระบวนการ/วิธีการ	2.56	0.788	น้อย	5
5.ผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการ	3.31	0.937	ปานกลาง	1
6.ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ	2.90	0.792	ปานกลาง	2
รวม	2.65	0.556	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.17 สรุประดับปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงส่วนใหญ่ของในระดับน้อย และปานกลาง

ภาพที่ 4.19 สรุประดับปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ตารางที่ 4.18 ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ ให้ข้อมูล ดังนี้

n = 180

ข้อเสนอแนะ	ระดับข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย (2)	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. ผู้ประสานงานต้องเข้าใจบริบทชุมชนมากกว่านี้	3 (1.7)	13 (7.2)	109 (60.6)	42 (23.3)	13 (7.2)	3.27 (0.768)	ปานกลาง	14
2. ควรใช้สื่อการส่งเสริมที่ตรงกับความต้องการมากกว่านี้	0 (0.0)	13 (7.2)	82 (45.6)	68 (37.8)	17 (9.4)	3.49 (0.766)	มาก	13
3. ควรส่งเสริมกิจกรรมต่อยอดของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	1 (0.6)	4 (2.2)	71 (39.4)	83 (46.1)	21 (11.7)	3.66 (0.734)	มาก	5
4. ควรสนับสนุนงบประมาณให้ต่อเนื่อง	0 (0.0)	5 (2.8)	47 (26.1)	96 (53.3)	32 (17.8)	3.86 (0.734)	มาก	1

5.ควรมีหลักสูตรถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง	0 (0.0)	6 (3.3)	70 (38.9)	83 (46.1)	21 (11.7)	3.66 (0.726)	มาก	5
6. คำนวณสมาชิกศึกษาดูงานให้มากขึ้น	3 (1.7)	1 (0.6)	91 (50.6)	61 (33.9)	24 (13.3)	3.57 (0.792)	มาก	11
7.ควรรจัดงานประชุมวิชาการประจำปีอย่างต่อเนื่อง	3 (1.7)	16 (8.9)	77 (42.8)	71 (39.4)	13 (7.2)	3.42 (0.818)	มาก	12
8.ควรรเปิดโอกาสให้สมาชิกแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันให้มากขึ้น	1 (0.6)	3 (1.7)	85 (47.2)	69 (38.3)	22 (12.2)	3.60 (0.744)	มาก	10
9. ควรรพัฒนาศักยภาพของผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	2 (1.1)	7 (3.9)	70 (38.9)	81 (45.0)	20 (11.1)	3.61 (0.780)	มาก	8
10. การจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการสร้างผู้นำกลุ่มรุ่นใหม่	2 (1.1)	3 (1.7)	69 (38.3)	84 (46.7)	22 (12.2)	3.67 (0.754)	มาก	4
11. ควรรให้ผู้มีความรู้และประสบการณ์เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ได้จริง	2 (1.1)	2 (1.1)	76 (42.2)	79 (43.9)	21 (11.7)	3.64 (0.746)	มาก	7
12. หน่วยงานจากส่วนกลาง/ผู้วางนโยบายควรลงไปสัมผัสสมาชิกกลุ่มให้มากกว่านี้	0 (0.0)	1 (0.6)	72 (40.0)	78 (43.3)	29 (16.1)	3.75 (0.724)	มาก	2
13. หน่วยงานควรมีแผนการส่งเสริมและพัฒนาที่ชัดเจนทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว								
14. ผู้ส่งเสริมควรช่วยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น	0 (0.0)	4 (2.2)	66 (36.7)	86 (47.8)	24 (13.3)	3.72 (0.717)	มาก	3

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิก เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรสนับสนุนงบประมาณให้ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.86) รองลงมา หน่วยงานควรมี

แผนการส่งเสริมและพัฒนาที่ชัดเจนทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว (ค่าเฉลี่ย 3.75) ผู้ส่งเสริมควรช่วยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.72) ควรจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการสร้างผู้นำกลุ่มรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.67) ควรส่งเสริมกิจกรรมต่อยอดของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.66) ควรมีหลักสูตรถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.66) ควรให้ผู้มีความรู้และประสบการณ์เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ได้จริง (ค่าเฉลี่ย 3.64) หน่วยงานจากส่วนกลาง/ผู้วางนโยบายควรลงไปสัมผัสสมาชิกกลุ่มให้มากกว่านี้ (ค่าเฉลี่ย 3.61) หน่วยงานจากส่วนกลาง/ผู้วางนโยบายควรลงไปสัมผัสสมาชิกกลุ่มให้มากกว่านี้ (ค่าเฉลี่ย 3.61) ควรพัฒนาศักยภาพของผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.60) ควรนำสมาชิกศึกษาดูงานให้มากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.57) ควรจัดงานประชุมวิชาการประจำปีอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.42) ควรใช้สื่อการส่งเสริมที่ตรงกับความต้องการมากกว่านี้ (ค่าเฉลี่ย 3.49) และผู้ประสานงานต้องเข้าใจบริบทชุมชนมากกว่านี้ (ค่าเฉลี่ย 3.27) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้และแหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ 2) ความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ 3) การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ 4) ความเข้มแข็งของกลุ่ม การสร้างเครือข่ายและความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ 5) เพื่อศึกษาศักยภาพการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ 6) ปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่วิจัย หมายถึง กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ จำนวน 5 ชุมชน ได้แก่ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้าน โพนสูง อำเภอเมืองนครราชสีมา จำนวน 47 ราย กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 30 ราย กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 20 ราย กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 201 ราย และกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำนวน 30 ราย รวมจำนวน 328 ราย

1) **กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์** กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.88 ของสมาชิกทั้งหมด และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากตามสัดส่วนของจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่ม

2) **กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่ม** ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงผู้แทนกลุ่ม ได้แก่ ผู้นำ ผู้มีบทบาทในกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม กลุ่มละ 10 ราย รวม 50 ราย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามแบบปลายปิด (closed-ended question) และคำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) แบ่งออกเป็น 7 ตอน ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และได้แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) ได้ค่า IOC = 0.91 และทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ ไปทำการทดสอบ (pretest) กับเกษตรกรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 ราย นำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาค่าความเชื่อถือได้ (reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ cronbach's alpha) โดยค่า Cronbach's alpha ในแต่ละตอน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.795 - 0.969 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงจึงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ในชุมชนต้นแบบ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการทดสอบเรียบร้อยแล้วไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 ราย และทำการสนทนากับกลุ่มตัวอย่าง

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก

1) **สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล** พบว่า สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงที่ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี มีอายุเฉลี่ย 58.72 ปี มีสถานภาพการสมรสเป็นส่วนใหญ่ ระดับการศึกษา สมาชิกส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4

2) **สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิก** พบว่า มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.01 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.01 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.57 คน มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 153,433.3 บาทต่อปี มีรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย 102,750.0 บาทต่อปี มีเงินออมเฉลี่ย 39,361.1 บาทต่อปี มีหนี้สินเฉลี่ย 115,305.6 บาท สมาชิกส่วนใหญ่มีที่ทำกรเกษตรของตนเองเฉลี่ยครัวเรือนละ 17.2 ไร่ สมาชิกที่เช่าที่เฉลี่ย 1.6 ไร่ มีโดยสมาชิกร้อยละ 77.2 ทำกิจกรรมเกษตรมากกว่า 1 กิจกรรม โดยส่วนใหญ่ทำนา รองลงมาเลี้ยงสัตว์ ทำสวน (พืชผัก ไม้ผล สมุนไพร) ทำประมง ทำไร่ และค้าขาย ตามลำดับ แหล่งน้ำทำการเกษตร พบว่าสมาชิกร้อยละ 83.9 อาศัยน้ำฝน รองลงมามีสระน้ำ บ่อขุดในพื้นที่ของตนเองเพียงพอ มีแหล่งน้ำธรรมชาติตลอดปี มีสระน้ำ บ่อขุดในพื้นที่ของชุมชน ร้อยละ 16.1 มีชลประทาน ใช้น้ำบาดาล และมีสระน้ำของตนเองแต่ไม่เพียงพอ ตามลำดับ ปัญหาสภาพดินทำการเกษตร มีปัญหาดิน ดินเค็ม กรวด/ลูกรัง ดินเหนียว และดินทราย

3) *สภาพทางสังคมของสมาชิก* พบว่า สมาชิกส่วนมากดำรงตำแหน่งทางสังคม โดยมีตำแหน่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) มากที่สุด รองลงมา มีตำแหน่งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิก อบต./เทศบาล และมีตำแหน่งเป็นกำนัน ทั้งนี้ สมาชิกทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร โดยเป็นสมาชิกมากกว่า 1 กลุ่ม ถึงร้อยละ 83.4 โดยส่วนมากทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. รองลงมา สมาชิกวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มอาชีพเกษตร สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และสมาชิกกลุ่มทอผ้า ตามลำดับ

1.3.2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

1) *ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง* จากการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ในภาพรวมสมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ระดับมาก และระดับปานกลาง ตามลำดับ

2) *แหล่งความรู้* ที่ได้สมาชิกได้รับจากสื่อต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยได้รับจากสื่อกลุ่มมากที่สุด รองลงมา คือ สื่อบุคคล สื่อออนไลน์ และสื่อมวลชน ตามลำดับ อาจเป็นเพราะกระบวนการเรียนรู้ถูกออกแบบให้เรียนรู้ผ่านสื่อกลุ่มมากที่สุด

1.3.3 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

1) *ความพึงพอใจ* ในภาพรวมระดับความความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก โดยสมาชิกพึงพอใจด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการมากที่สุด รองลงมา ด้านกลุ่มและสมาชิกเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงผู้ส่งเสริมและการส่งเสริม ด้านผู้ส่งเสริมและการส่งเสริม ด้านสื่อในการส่งเสริม และพึงพอใจด้านปัจจัยสนับสนุน ตามลำดับ โดยเฉพาะประเด็นที่ทำให้สมาชิกมีความสุข มีอาหารปลอดภัยบริโภค

1.3.4 การใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

1) *การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของสมาชิก* สมาชิกมีการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตในระดับมากที่สุด ดังนี้

(1) *ความพอประมาณ* สมาชิกส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรในครัวเรือน/ชุมชนในการผลิตทางการเกษตร รองลงมา มีการผลิตพืชผักบริโภคเพียงพอในครัวเรือนเหลือจำหน่าย และมีการ ทำการเกษตรตามกำลังทุน แรงงานในครอบครัว ตามลำดับ

(2) *ความมีเหตุผล* พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ทำกิจกรรมที่ช่วยลดรายจ่าย/ลดต้นทุนการผลิต เช่น ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ไว้บริโภคในครัวเรือน มีการผลิตปุ๋ยหมัก สารชีวภัณฑ์ เก็บเมล็ดพันธุ์พืชไว้ใช้เอง มีการทำกิจกรรมที่เกื้อกูลกัน ทำบัญชีครัวเรือนเพื่อตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น และมีการ ทำกิจกรรมเพิ่มรายได้ เช่น แปรรูปเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ มีอาชีพเสริม

(3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีการช่วยเหลือและแบ่งปันในชุมชน หลังจากเข้าร่วมโครงการทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนหรืออื่น ๆ มีรายได้ในและนอกภาคการเกษตร มีการรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิตหรือจำหน่ายผลผลิต และมีการวางแผนดำเนินงานหลายกิจกรรมและทำปฏิทินผลิตช่วงขายได้ราคาดี

(4) *เงื่อนไขด้านความรู้* พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีการนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกันอยู่เสมอ เข้าร่วมการอบรม ศึกษาดูงาน ตามที่หน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุน และมีการศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น บุคคล วิทยุทัศน์อย่างต่อเนื่อง

(5) *เงื่อนไขด้านคุณธรรม* พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ดำรงชีวิตตามหลักศาสนา ลด ละ เลิกอบายมุข ประกอบอาชีพสุจริต มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตามกฎ กติกา ของกลุ่ม/ชุมชน และมีจิตอาสา เสียสละ และเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชนเสมอ

2) *การดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ* จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำ ผู้มีบทบาทของกลุ่ม จำนวน 10 คนต่อกลุ่ม และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในพบว่า แต่ละชุมชนมีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่แตกต่างกันซึ่งสามารถนำสู่แนวทางการส่งเสริมต่อไป ดังนี้

(1) กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพนสูง จุดเด่นคือ ผู้นำกลุ่มมีวิสัยทัศน์ดีมาก สมาชิกมีส่วนร่วม ชุมชนมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมโบราณ โอกาส เป็นชุมชนใกล้เมือง ใกล้สถาบันศึกษา และเป็นชุมชนเกษตรขอบเมืองหนึ่งเดียว จุดอ่อน คือ สมาชิกอายุมาก อุปสรรค มูลค่าที่ดินสูงขึ้นทำเกษตรขายผลผลิตอาจไม่คุ้มค่ากับมูลค่าที่ดินที่เพิ่มขึ้น

(2) กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทย จุดแข็ง ผู้นำกลุ่มเข้มแข็ง สมาชิกให้ความร่วมมือ กลุ่มมีการเชื่อมโยงกิจกรรมชัดเจน มีน้ำทำเกษตรเพียงพอ จุดอ่อน ผู้นำกลุ่มดำเนินกิจกรรมเองมากเกินไป สมาชิกมีการกิจของตัวเองมากจนเวลาทำกิจกรรมน้อย (ทำสวนยางพารา ปาล์ม น้ำมัน) โอกาส หน่วยงานให้การสนับสนุนดี ตลาดให้การตอบรับดีตลอดทั้งปี คู่แข่งในตลาดน้อย อุปสรรค สภาพพื้นที่ฝนตก ปัญหาโรคพืชผัก

(3) กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทับไทย จุดแข็ง ผู้นำกลุ่มเก่ง มีวิสัยทัศน์ สมาชิกกลุ่มเชี่ยวชาญการทำเกษตรอินทรีย์ มีคนรุ่นใหม่เข้าร่วมกิจกรรม มีเครือข่ายการผลิตและตลาดหลายกลุ่ม จุดอ่อน สมาชิกอายุมาก ผู้นำกลุ่มดำเนินกิจกรรมเองมากเกินไป สมาชิกส่วนใหญ่ยังค้าขาย/ทำตลาดไม่ได้ โอกาส หน่วยงานให้การสนับสนุน มีตลาดรองรับดีทั้งในและต่างประเทศ อุปสรรค ภัยแล้ง / การขาดแคลนน้ำ

(4) กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาผาง ผู้นำกลุ่มเข้มแข็ง สมาชิกให้ความร่วมมือ กลุ่มมีกิจกรรมชัดเจน กลุ่มเชื่อมโยงเครือข่าย ชาวอินทรีย์ แปลงใหญ่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตร จุดอ่อน สมาชิกอายุมาก มีรายได้น้อย โอกาส หน่วยงานให้การสนับสนุนดี เจ้าหน้าที่ส่งเสริมคนเดิม ตลาดให้การตอบรับผลิตภัณฑ์ดี อุปสรรคสภาพแวดล้อม/ฝนตก ทำให้ผลิตวันสั้นไม่ได้

(5) กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ จุดแข็งผู้นำกลุ่มเข้มแข็งมีวิสัยทัศน์ดี สมาชิกให้ความร่วมมือมีส่วนร่วม มีภูมิปัญญาท้องถิ่น/การทอดผ้า มีลูกหลานเข้ามาพัฒนากิจกรรมกลุ่ม จุดอ่อนสมาชิกอายุมาก มีทำดินทำเกษตรต่อรายน้อย โอกาสหน่วยงาน/เทศบาล ให้การสนับสนุน ชุมชนใกล้เคียงอุปสรรค เจ้าหน้าที่ส่งเสริมคนเดิม อุปสรรค ขาดแคลนนํ้า ขาดแคลนงบประมาณต่อยอดกิจกรรม

1.3.5 ด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นกลุ่มต้นแบบ

1) **ด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม** พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าการรวมกลุ่มเข้มแข็ง และมีการประชุมใหญ่ประจำปีเพื่อรายงานผลการดำเนินงานทุก รองลงมา กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมของกิจกรรม (ร่วมคิด วางแผน ดำเนินงาน และร่วมประเมินและรับผลประโยชน์) กลุ่มมีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง มีการออมเงินและบริหารจัดการเงินออมเพื่อประโยชน์ของสมาชิกและต่อยอดกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มมีการสร้างเยาวชนเป็นผู้นำรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดกิจกรรมของกลุ่ม กลุ่มมีการทำกิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างน้อย 6 ครั้งต่อปี และมีกิจกรรมเพิ่มขึ้นทุกปี มีการบริหารเงินกองทุนพระราชทานตามวัตถุประสงค์ของกองทุน กลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพผู้นำกลุ่มด้วยการพาไปศึกษาดูงาน/จัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง และกลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกด้วยการพาไปศึกษาดูงาน/จัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยน/เชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือหน่วยงานมาให้ความรู้อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง ตามลำดับ

2) **ด้านการสร้างเครือข่าย** พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า มีกลุ่มภายนอกชุมชนเข้ามาเชื่อมโยงกับกลุ่ม กลุ่มมีการประสานงานและทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มพัฒนาต่าง ๆ และกลุ่มมีการประสานงานและทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นทุกปี ตามลำดับ

3) **ด้านความพร้อมของการเป็นกลุ่มต้นแบบ** พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า กลุ่มมีสถานที่เรียนรู้ จุดสาธิต และการฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ด้าน เศรษฐกิจพอเพียงครบถ้วน กลุ่มมีสภาพแวดล้อม เช่น เส้นทางคมนาคม สาธารณูปโภค เอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมา กลุ่มตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความพร้อมในการสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น มีกลุ่มต่าง ๆ เข้มแข็ง ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่นพร้อมสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จำนวนสมาชิกมากกว่าร้อยละ 80 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง กลุ่มมีแผนการพัฒนาที่ เกิดจากสมาชิกอย่างชัดเจนและต่อเนื่องมาโดยตลอด กลุ่มมีองค์ความรู้ที่สามารถเป็นต้นแบบให้กลุ่มอื่น ๆ มากกว่า 5 ด้าน เช่น การผลิตพืช การแปรรูป การจัดการดินและน้ำ การทำบัญชีครัวเรือน การจัดการสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวชุมชน การเชื่อมโยงภูมิปัญญา วัฒนธรรมและวิถีชีวิต การบริหารจัดการกลุ่ม เป็นต้น กลุ่มมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมกลุ่มให้ภายนอกทราบอย่างต่อเนื่องตลอดปี และ กลุ่มมีวิทยากรผู้มีความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นได้มากกว่า 6 คน ตามลำดับ

1.3.6 ศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

1) ด้านเทคโนโลยี พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีการแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยีระหว่างสมาชิก รองลงมา มีการนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในการทำเกษตร และใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรมของตนเอง ตามลำดับ

2) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ รองลงมา มีการรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ สมาชิกมีตลาดรองรับผลผลิตชัดเจน มีอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ และสมาชิกมีรายได้มากกว่า 180,000 บาทต่อปี ตามลำดับ

3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีกิจกรรมดูแลรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง รองลงมา มีทรัพยากรในการผลิตทางการเกษตรเพียงพอ และมีการจัดการของเสียจากการผลิต ตามลำดับ

4) ด้านจิตใจ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด รองลงมา มีการสืบทอดประเพณีในชุมชน และสมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ตามลำดับ

5) ด้านด้านสังคม/การเชื่อมโยงหน่วยงาน พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเสมอ รองลงมา สมาชิก มีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเสมอ ตามลำดับ

1.3.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

1) ปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏ ดังนี้

(1) ด้านปัจจัยสนับสนุน (ทุน วัสดุ/อุปกรณ์) พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาระดับปานกลางทั้งหมด คือ โครงการขาดการสนับสนุนทุน รองลงมา การสนับสนุนปัจจัยไม่ตรงช่วงเวลาที่ต้องการ และทุน/วัสดุอุปกรณ์ ที่ได้รับไม่ตรงตามที่ต้องการ ตามลำดับ

(2) ด้านผู้ส่งเสริม พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาระดับปานกลาง คือ เจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมการเกษตรเปลี่ยนบ่อย เจ้าหน้าที่มีภารกิจอื่นมากจนเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน การติดตามการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง และปัญหาระดับน้อย คือ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานขาดความรู้และทักษะด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ

(3) ด้านสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาระดับปานกลาง คือ ปัญหาการไม่สามารถเข้าถึงสื่อการส่งเสริม และระดับน้อย คือ สื่อการส่งเสริมไม่ตรงความต้องการ

(4) ด้านกระบวนการ/วิธีการส่งเสริม พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาระดับปานกลาง คือ วิธีการ/ระยะเวลาการส่งเสริมไม่สอดคล้องกับความต้องการ และระดับน้อย คือ กระบวนการส่งเสริมไม่เอื้อให้สมาชิกมีส่วนร่วม

(5) *ด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการ* พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาระดับปานกลางทั้งหมด คือ สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และสมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอาหารบริโภคเพียงพอ

(6) *ด้านประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ* พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาระดับปานกลางทั้งหมด คือ สมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาระดับน้อย ผลประโยชน์ที่ได้รับ และสมาชิกได้รับผลประโยชน์ไม่ทั่วถึง

2) *ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง* พบว่า สมาชิกให้ข้อเสนอแนะเรียงลำดับจากความเห็นมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ ควรสนับสนุนงบประมาณให้ต่อเนื่อง หน่วยงานควรมีแผนการส่งเสริมและพัฒนาที่ชัดเจนทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ผู้ส่งเสริมควรช่วยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น การจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการสร้างผู้นำกลุ่มรุ่นใหม่ ควรส่งเสริมกิจกรรมต่อยอดของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ควรมีหลักสูตรถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง ควรให้ผู้มีความรู้และประสบการณ์เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ได้จริง หน่วยงานจากส่วนกลาง/ผู้วางนโยบายควรลงไปสัมผัสสมาชิกกลุ่มให้มากกว่านี้ หน่วยงานจากส่วนกลาง/ผู้วางนโยบายควรลงไปสัมผัสสมาชิกกลุ่มให้มากกว่านี้ ควรพัฒนาศักยภาพของผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ควรนำสมาชิกศึกษาดูงานให้มากขึ้น ควรจัดงานประชุมวิชาการประจำปีอย่างต่อเนื่อง ควรใช้สื่อการส่งเสริมที่ตรงกับความต้องการมากกว่านี้ และผู้ประสานงานต้องเข้าใจบริบทชุมชนมากกว่านี้ ตามลำดับ

2. การอภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง การดำรงชีวิตของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ ด้านความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่ของกลุ่ม การสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ ศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของสมาชิก และปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของโครงการส่งเสริมการเกษตร

2.1.1 *สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล* ของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของโครงการส่งเสริมการเกษตร ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกที่ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ถกมนพรรณ ชุมผาง (2560, น.47) วิจัยเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 67.9) สมาชิกมีอายุเฉลี่ย 58.72 ปี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สัจจา บรรจง

ศิริ บำเพ็ญ เขียวหวาน และบุญญฤทธิ์ มุ่งจงกลาง (2552, น. 47) เรื่องการพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.9 ปี สมาชิกส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และคณะ (2561, น.42) เรื่องการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยที่เกษตรกรมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 50.6) จบการศึกษาระดับประถมที่ 4 หรือ 6

2.1.2 สภาพทางด้านเศรษฐกิจ ของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร ผลการวิจัยพบว่า มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.01 คน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และคณะ (2561, น.44) ที่มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.37 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.57 คน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สัจจา บรรจงศิริ บำเพ็ญ เขียวหวาน และบุญญฤทธิ์ มุ่งจงกลาง (2552, น. 47) ที่มีแรงงานเฉลี่ย 2.2 คนต่อครัวเรือน มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 153,433.3 บาทต่อปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทวน จันทรดี (2555, น.91) พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 153,351.11 บาทต่อปี มีรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย 102,750.0 บาทต่อปี มีเงินออมเฉลี่ย 39,361.1 บาทต่อปี มีหนี้สินเฉลี่ย 115,305.6 บาท สมาชิกส่วนใหญ่มีที่ทำการเกษตรของตนเองเฉลี่ยครัวเรือนละ 17.2 ไร่ สมาชิกที่เช่าที่เฉลี่ย 1.6 ไร่ มีโดยสมาชิกร้อยละ 77.2 ทำกิจกรรมเกษตรมากกว่า 1 กิจกรรม โดยส่วนใหญ่ทำนา รองลงมาเลี้ยงสัตว์ ทำสวน (พืชผัก ไม้ผล สมุนไพร) ทำประมง ทำไร่ และค้าขาย ตามลำดับ แหล่งน้ำทำการเกษตร พบว่าสมาชิกร้อยละ 83.9 อาศัยน้ำฝน รองลงมามีสระน้ำ บ่อขุดในพื้นที่ของตนเองเพียงพอ มีแหล่งน้ำธรรมชาติตลอดปี มีสระน้ำ บ่อขุดในพื้นที่ของชุมชน ร้อยละ 16.1 มีชลประทาน ใช้น้ำบาดาล และมีสระน้ำของตนเองแต่ไม่เพียงพอ ตามลำดับ ปัญหาสภาพดินทำการเกษตร มีปัญหาดิน ดินเค็ม กรวด/ลูกรัง ดินเหนียว และดินทราย

2.1.3 สภาพทางสังคม ของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า สมาชิกทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรโดยเป็นสมาชิกมากกว่า 1 กลุ่ม ถึงร้อยละ 83.4 ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ ประทวน จันทรดี (2555, น.91) เรื่องรูปแบบการดำรงชีวิตของชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดน่าน ที่สมาชิกร้อยละ 96.7 เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร

2.2 ความรู้และแหล่งความรู้ เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร

2.1.1 ความรู้ พบว่าสมาชิกมากกว่าครึ่ง มีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด รองลงมา ระดับมาก และระดับปานกลาง โดยข้อความรู้ที่มีผู้ตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันเป็นเส้นทางที่ถูกต้อง รองลงมา เกษตรกรผลิตอาหารเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน คือ ความพอเพียงขั้นต้น กิจกรรมที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำกิจกรรมที่เกื้อกูลกัน ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่า ยังมีข้อความรู้ที่สมาชิกตอบผิด เช่น การทำเกษตรโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นขั้นต้นของการเดินไปสู่ความร่ำรวย การดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียงไม่

จำเป็นต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม และคนเราไม่สามารถสร้างปัจจัยสี่ได้เองครบโดยที่ไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌดา จันท์สม และอดิษฐ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555, น.29) เรื่องการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คนทั่วไปได้ยื่นและรู้จักคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง รับรู้คำว่า 3 ห่วง 2 เงื่อนไข แต่คนส่วนใหญ่ยังตีความในด้านแคบ นึกถึงด้านการประหยัดเป็นส่วนใหญ่ ความใส่ใจเรื่องในเรื่องของภูมิคุ้มกันและคุณธรรมยังน้อย และสมจิต บุทธิจักร (2558, น.48) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาหนองแคน ตำบลหนองสูง อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร พบว่า เกษตรกรส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก โดยส่วนมากปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน โดยใช้ด้านคุณธรรมมากที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์ (2553, น.51) เรื่องพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากและมีการนำเงื่อนไขด้านคุณธรรมไปใช้มากที่สุด

2.1.2 แหล่งความรู้ ความที่สมาชิกได้รับจากแหล่งความรู้จากสื่อต่าง ๆ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยได้รับจากสื่อกลุ่มมากที่สุด เช่น การประชุม การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงาน รองลงมาคือบุคคล เช่น ผู้นำชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของประทวน จันท์ดี (2555, น.121) พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อบุคคล เช่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐ มากที่สุด

2.2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยสมาชิกพึงพอใจด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการมากที่สุด เช่น การมีความสุข มีอาหารปลอดภัยบริโภคเพียงพอ ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของภคมนพรธณ ชุมผาง (2560, น.53) ที่พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความยั่งยืนและมั่นคงในด้านอาชีพ ต้องการมีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้อย่างยั่งยืน และสนใจดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 การดำรงชีวิตของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

2.3.1 การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของสมาชิก
สมาชิกมีการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตในระดับมากที่สุด โดยพบว่า สมาชิกนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันในระดับมากที่สุด คือ เงื่อนไขด้านคุณธรรม ใช้หลักปรัชญาด้านคุณธรรมมากที่สุด รองลงมา ด้านความรู้ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ ศศิธร แปลงไธสง (2558, น.90) ที่กล่าวว่า การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในระดับมากที่สุดคือ ด้านเงื่อนไขการมีคุณธรรม สอดคล้องกับ Komikawa (2013, น.10 - 15) และ Ministry of Land, Infrastructure, Transport and Tourism (2013, น.27) ได้กล่าวเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ชีวิตและพฤติกรรมกรบริโภคของคนญี่ปุ่นรุ่นใหม่ มีความพึง

พอใจในชีวิตและให้ความสำคัญกับความจำเป็นในการบริโภคและหันมาเก็บออมมากกว่าการใช้บริโภคอย่างฟุ่มเฟือย

2.3.2 การดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน พบว่า แต่ละชุมชนมีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถนำสู่แนวทางการส่งเสริมต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

1) **กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้าน โพนสูง** แนวทางการส่งเสริม ควรส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงวิถีชีวิต เกษตรกรรม และวัฒนธรรมโบราณ ทั้งนี้เพราะหากจะขายสินค้าเกษตรเพียงอย่างเดียวจะไม่คุ้มกับมูลค่าที่ดิน และพัฒนาให้เป็นพื้นที่สีเขียว ในขณะเดียวกันจุดอ่อน คือ สมาชิกอายุมาก ดังนั้น การส่งเสริมการสืบทอดกิจ

2) **กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร** เสริมจุดแข็งที่สมาชิกสามารถผลิตผักปลอดภัยได้ในโอกาสที่ตลาดให้การยอมรับผักปลอดภัยดี มีคู่แข่งตลาดน้อย และบรรเทาอุปสรรคโดยการปลูกผักปลอดภัยในโรงเรือน โดยการวางแผนการผลิตให้มีผลผลิตต่อเนื่อง และขายในช่วงราคาดี ในขณะเดียวกันสมาชิกบ้านบางไทรมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตและการประกอบอาชีพทำให้มีรายได้ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความสุข ทำให้คนในชุมชนข้างเคียงสนใจศึกษาดูงาน จึงเป็นโอกาสต่อยอดให้เป็นสถานที่ดูงานเศรษฐกิจพอเพียงโดยการเชื่อมโยงวิถีชีวิต เกษตร วัฒนธรรม การใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) **กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทับไทย** เสริมจุดแข็งที่สมาชิกเชี่ยวชาญการผลิตเกษตรอินทรีย์ ผู้นำกลุ่มเก่งมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ในชุมชน มีคนรุ่นใหม่เข้ามาต่อยอดกิจกรรมโดยใช้โอกาสที่ตลาดให้การตอบรับดีทั้งในและตลาดประเทศ ด้วยการส่งเสริมการผลิตและการต่อยอดข้าวอินทรีย์ ผลิตภัณฑ์แปรรูป รวมทั้งรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ โดยการใช้คนรุ่นใหม่มาเสริมทั้งเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และช่องทางตลาดใหม่ ๆ

4) **กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาผาง** ใช้โอกาสที่ตลาดให้การยอมรับผลิตภัณฑ์วันเส้นถั่วเขียวดี และบรรเทาอุปสรรคที่สภาพแวดล้อม/ฝนตก แปรรูปวันเส้นไม่ได้ ด้วยการวางแผนการปลูกถั่วเขียว ให้มีผลผลิตป้อนโรงงานของชุมชนได้ตลอด ในขณะเดียวกันต้อง

5) **กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้าน โพธิ์ศรีสำราญ** เสริมจุดแข็งที่อยู่ใกล้เมือง มีโอกาสที่ลูกค้ามาซื้อสินค้าถึงชุมชน ด้วยการพัฒนาให้แปลงรวมของกลุ่มเป็นแปลงเรียนรู้ทั้งการผลิตผักปลอดภัย กา โดยต่อยอดท่องเที่ยววิถีเกษตร ใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการเชื่อมโยงกับกิจกรรมของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นการทำเตาอั้งโล่ การทอผ้าย้อมสีธรรมชาติที่หาได้จากชุมชน ในขณะเดียวกันการที่มีคนรุ่นใหม่มาช่วยสานกิจกรรมและคนรุ่นสูงวัยมีภูมิปัญญาทอผ้าและอื่น ๆ ดังนั้น ควรจัดกิจกรรมสืบสานภูมิปัญญาหรือการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น

ชุมชนต้นแบบมีวิถีชีวิต เอกลักษณะของชุมชนที่มีเสน่ห์เฉพาะตัว ดังนั้น จึงควรส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเชื่อมโยงคน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สอดคล้องกับ เบญจมาศ

อยู่ประเสริฐ และคณะ (2555, น. 113) เรื่อง โครงการพัฒนาชุมชนด้านการจัดการท่องเที่ยวด้วยโมเดิร์นจิต พบว่า ชุมชนที่สมาชิกร่วมกันสำรวจทรัพยากร วิเคราะห์ศักยภาพ ความพร้อม จุดเด่นของตนเอง ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรของตนเอง ร่วมกันกำหนดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน กล่าวคือ สอดคล้องศักยภาพของพื้นที่ และเชื่อมโยงคน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม

2.5 ด้านความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่ของกลุ่ม การสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นศูนย์กลางแบบ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความพร้อมของการเป็นกลุ่มต้นแบบ รองลงมา ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม สมาชิกร้อยละ 99.4 กลุ่มมีสถานที่เรียนรู้ จุดสาธิต และการฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ด้าน เศรษฐกิจพอเพียงครบถ้วน ร้อยละ 99.4 กลุ่มมีสภาพแวดล้อม เช่น เส้นทางคมนาคม สาธารณูปโภค เอื้อต่อการเรียนรู้ กลุ่มตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความพร้อมในการสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น มีกลุ่มต่าง ๆ เข้มแข็ง ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่นพร้อมสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ แพรดว พุพานิชย์พฤกษ์ (2562, น.17) พบว่า การพัฒนาและการบริหารจัดการกลุ่ม จัดการชุมชนบนหลักธรรมาภิบาล ซึ่งตั้งอยู่บนหลักของความเป็นธรรม เป็นการสร้างความเข้มแข็งมั่นคงให้กับชุมชน เป็นไปในทางเดียวกับ จุฑารัตน์ ชมพันธุ์ (2562, น.21) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน พบว่า การดำเนินกิจกรรมของชุมชนเป็น 3 ด้าน คือ ด้านสังคม เน้นการพัฒนาคน และสังคมเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนให้ดีขึ้น โดยใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาสร้างรายได้ ด้านเศรษฐกิจ มีการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

2.6 ศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของสมาชิก พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ อัญชัญ อยู่สบาย (2556, น.90) เรื่องการปฏิบัติปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งพาตนเองของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มไม้ ตำบลท่ากระดาศ อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 75.4 มีการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด

2.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ปัญหาของการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านปัจจัยสนับสนุน (ทุน วัสดุ/อุปกรณ์) คือ โครงการขาดการสนับสนุนทุน (ค่าเฉลี่ย 2.79) ด้านผู้ส่งเสริม คือ เจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมการเกษตรเปลี่ยนบ่อย (ค่าเฉลี่ย 2.79) เจ้าหน้าที่มีภารกิจอื่นมากจนเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน การติดตามการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง และปัญหาระดับน้อย คือ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานขาดความรู้และทักษะด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ จึงควรสนับสนุนงบประมาณให้ต่อเนื่องโดยหน่วยงานควรมีแผนการส่งเสริมและพัฒนาที่ชัดเจนทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ผู้ส่งเสริมควรช่วยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น การจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการสร้างผู้นำกลุ่มรุ่นใหม่ ควรส่งเสริมกิจกรรมต่อยอดของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ควรให้ผู้มีความรู้และประสบการณ์เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ได้จริง หน่วยงานส่วนกลาง/ผู้วางนโยบายควรลงไปสัมผัสสมาชิกกลุ่มให้มากกว่านี้ ควรพัฒนาศักยภาพของ

ผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ควรนำสมาชิกศึกษาดูงานให้มากขึ้น ควรจัดงานประชุมวิชาการประจำปีอย่างต่อเนื่อง ควรใช้สื่อการส่งเสริมที่ตรงกับความต้องการมากกว่านี้ และผู้ประสานงานต้องเข้าใจบริบทชุมชนมากกว่านี้ ตามลำดับ

ซึ่งสอดคล้องกับ ฌ็อง-ฌัก ทองกักดี และประสพ โชนก มั่งสวัสดิ์ (2560, น. 15) ผลงานวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง : ส่งเสริมหรือขัดขวางการพัฒนาเศรษฐกิจ กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางเลือกที่จะอุดช่องโหว่ของเศรษฐกิจกระแสหลักที่มุ่งพัฒนาการเติบโตด้านตัวเลข โดยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้การตัดสินใจที่ชาญฉลาดที่มีผลต่อตนเองและคนในสังคม ช่วยสร้างนิสัยความพอเพียงตามหลักสามห่วงสองเงื่อนไขให้ติดอยู่ในความพอใจของคน แบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์พื้นฐานละเอียดประณีตนี้ไป โดยใช้แรงจูงใจที่เป็นตัวเงิน ซึ่งแรงจูงใจที่เป็นตัวเงินอย่างเดียวจะไม่เพียงพอในการสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสม เพราะถ้าใครมิได้ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินอาจจะไม่ทำในสิ่งที่เหมาะสม เพราะใช้เงินเป็นตัวตั้ง ค่านิยมของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยทำให้คนเรามีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ ดังนั้น ต้องให้ทุกคนมีความรู้และเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง ว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่เพียงเกี่ยวกับเกษตรกร แต่เกี่ยวกับประเทศชาติและโลกโดยรวม ซึ่งเป็นเรื่องของผู้นำคนนโยบายและนักส่งเสริมการเกษตรทุกคน

และควรส่งเสริมการค้นหาคำหลักชัยในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และคณะ (2555, น.113) โครงการพัฒนาชุมชนด้านการจัดการท่องเที่ยวด้วยโมดริจิต พบว่าชุมชนที่สมาชิกร่วมกันสำรวจทรัพยากร วิเคราะห์ศักยภาพ ความพร้อม จุดเด่นของตนเอง ร่วมกันกำหนดเป้าหมายวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรของตนเอง ร่วมกันกำหนดรูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน กล่าวคือ สอดคล้องศักยภาพของพื้นที่ และเชื่อมโยงคน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกในกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ /เกษตรกรอื่น

1) จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกให้ข้อเสนอแนะสมาชิกมีอายุมากและยังจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการสร้างผู้นำกลุ่มรุ่นใหม่มีน้อย ดังนั้น สมาชิกควรเชิญชวนลูกหลานเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มให้มากขึ้น อาจจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น

2) จากผลการวิจัยพบว่า ควรให้ผู้มีความรู้และประสบการณ์เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ได้จริง ดังนั้น กลุ่มควรใช้ฐานทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญแต่ละด้านมาเป็นวิทยากรถ่ายทอดสู่สมาชิกและเกษตรกรทั่วไป

3) จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพของผู้นำกลุ่มยังมีไม่มาก ดังนั้น ทางกลุ่มควรพัฒนาศักยภาพของผู้นำกลุ่มและสร้างผู้นำรุ่นใหม่ให้เข้าร่วมกิจกรรม

4) จากผลการวิจัยพบว่า รายได้ของสมาชิกอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น สมาชิกและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพด้านการผลิตสินค้าของตนเองและกลุ่ม ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการผลิต การตลาด การต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยอยู่บนพื้นฐานทรัพยากรของตนเองหรือของกลุ่ม

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) จากผลการวิจัยพบว่า ยังมีสมาชิกบางส่วนที่เข้าใจเรื่องของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผิดพลาด เช่น เข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกรเท่านั้น การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหน้าที่ของภาครัฐเท่านั้น การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้องอยู่ได้ด้วยตัวเองโดยไม่พึ่งพาปัจจัยภายนอก การทำการเกษตรโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่สนใจการทำเกษตรแบบสมัยใหม่ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจึงควรให้ความรู้เรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงให้ถูกต้อง วิทยากรที่รู้จริงเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ให้เห็นภาพตัวอย่างการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งเกษตรกร องค์กร หรือบุคคลตัวอย่างที่หลากหลาย

2) จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเสนอแนะว่า ผู้ส่งเสริมยังประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ไม่มากนัก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรสร้างพันธมิตรเพื่อประสานงานหน่วยงานในพื้นที่เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงให้ชัดเจน

3) จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเสนอแนะว่าขึ้นชอบกิจกรรมศึกษาดูงาน ดังนั้น จึงควรจัดกิจกรรมศึกษาดูงานให้ต่อเนื่อง และควรเป็นสถานที่หรือประเด็นตามที่สมาชิกต้องการ

4) จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเสนอแนะว่า การส่งเสริมกิจกรรมต่อยอดของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ควรมีหลักสูตรถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง

5) จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเสนอแนะว่า บางครั้งการใช้สื่อการส่งเสริมยังไม่ตรงกับความต้องการมากนัก ดังนั้น ผู้ส่งเสริมจึงต้องใช้สื่อที่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรให้มากกว่านี้

6) จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเสนอแนะว่า ผู้ส่งเสริมบางคนยังไม่เข้าใจบริบทชุมชนดีนัก ดังนั้น ผู้ส่งเสริมหรือผู้ประสานงานต้องศึกษาบริบทพื้นที่ บริบทชุมชนให้มากกว่านี้เพื่อที่จะส่งเสริมได้ตรงจุด

7) จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเสนอแนะเรื่องงบประมาณในการสนับสนุนโครงการฯ ยังน้อยและไม่ต่อเนื่อง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนการดำเนินงานให้มากกว่านี้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรประสานงานเพื่อบูรณาการงานด้านความรู้ งบประมาณกับหน่วยงานภาคีในพื้นที่ด้วย เพื่อที่จะช่วยกันสนับสนุนกิจกรรมให้สมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง

8) จากผลการวิจัยพบว่า ชุมชนต้นแบบมีวิถีชีวิต เอกลักษณ์ของชุมชนที่มีเสน่ห์เฉพาะตัว ดังนั้น จึงควรส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเชื่อมโยงคน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรเสนอแนะว่า การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินโครงการไม่ต่อเนื่อง ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรวางแผนการดำเนินงานให้ชัดเจนทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว เพื่อร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทั้งด้านความรู้ และงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

2) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรเสนอแนะว่านโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนในบางช่วงไม่ตรงกับความต้องการมากนัก ดังนั้น หน่วยงานจากส่วนกลางหรือผู้กำหนดนโยบายควรลงไปสัมผัสสมาชิกกลุ่มให้มากกว่านี้

3) จากผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานจากส่วนกลางหรือผู้กำหนดนโยบายควรลงไปสัมผัสสมาชิกกลุ่มให้มากกว่านี้ ดังนั้น หน่วยงานส่วนกลาง/ผู้วางนโยบายควรลงไปติดตามให้กำลังพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ

4) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรเสนอแนะให้จัดประชุมวิชาการเหมือน ปี 2558 ที่เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้าร่วมอย่างพร้อมเพียง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันจัดงานประชุมวิชาการประจำปีอย่างต่อเนื่อง

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการขยายผลชุมชนต้นแบบออกไปในวงกว้าง เพราะจะได้ขยายผลแนวคิดการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มากยิ่งขึ้น

3.2.2 ควรมีการศึกษาชีวิตคนต้นแบบที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้และเกิดความมั่นคงในชีวิต ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยศึกษาให้หลากหลายอาชีพ เพราะคนส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกร เป็นเรื่องการปลูกผักไว้กินเอง ใช้เศรษฐกิจพอเพียงแล้วต้องอยู่กับตัวเองไม่สนใจโลกภายนอกซึ่งเป็นความเข้าใจในวงแคบ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2556). *แผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. 2556 - 2559*
- กรมสามัญศึกษา (2544). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กรุงเทพฯ. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2558). เกษตรกรรมยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ใน *เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2560). คู่มือและวิธีการปฏิบัติงานระบบส่งเสริมการเกษตร (Training and Visit System : T & V System)
- กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์. (2553). *พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร*. (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพมหานคร.
- เกษณี ไถยเกษ. (2559). *การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเศรษฐกิจพอเพียงบ้าน โปธิ์ศรีสำราญ ตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เกษม วัฒนชัย. (2550).11 – 17 พฤษภาคม. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. มติชนสุดสัปดาห์: 18
- จินดา ขลิบทอง. (2561). การตรวจสอบความเที่ยงในการวัดของเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* หน้าที่ 6 หน้า 49 -59, บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2562). ปาฐกถาพิเศษ “ปรัชญาพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา : สืบสานสู่การปฏิบัติ” ใน *งานสัมมนาวิชาการ “งานวิจัยเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยปรัชญาพอเพียง”* วันที่ 6 มิถุนายน 2562 ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หน้า 5
- จุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2562). แนวทางการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวทางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโนนดินแดง. ใน *งานสัมมนาวิชาการ “งานวิจัยเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่*

ยั่งยืนด้วยปรัชญาพอเพียง” วันที่ 6 มิถุนายน 2562 ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 6
รอบ พระชนมพรรษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หน้า 21

ณดา จันทร์สม และอดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2555). การสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
เศรษฐกิจพอเพียง อ้างใน “ตัวชี้วัดและกรอบการติดตามและประเมินผลตามเป้าหมาย
การพัฒนาที่ยั่งยืน ความเชื่อมโยงในบริบทของไทย” ใน รายงานสืบเนื่องการสัมมนา
วิชาการ (Proceeding) เรื่อง “พัฒนาบริหารศาสตร์กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
และการพัฒนาที่ยั่งยืน” วันที่ 24 เมษายน 2560 ศูนย์ศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน และคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์ หน้า 55

ณัฐพล กิตติบุญญวัฒน์. (2560). การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร
อำเภอจุน จังหวัดพะเยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ณัฐพงษ์ ทองภักดี และประสพโชค มั่งสวัสดิ์. (2560). “เศรษฐกิจพอเพียง : ส่งเสริมหรือขัดขวาง
การพัฒนาการเศรษฐกิจ” ใน รายงานสืบเนื่องการสัมมนาวิชาการ (Proceeding) เรื่อง
“พัฒนาบริหารศาสตร์กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน” วันที่
24 เมษายน 2560 ศูนย์ศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน และ
คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หน้า 21

บัวกนก วัชรปรีดา (2545) "การผสมผสานทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านท่ามะไฟหวาน อำเภอ
แก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม" วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม 20, 2 (พฤศจิกายน
2544-เมษายน 2545): 50-61

บุญธรรม จิตต่อนันต์. (2543). แนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตร ใน *ประมวลสาระชุด
วิชาการบริหารงานส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 2 นนทบุรี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

บุญทวี จำปา. (2548). การใช้แนวทางการส่งเสริมแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน:
ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการจัดการที่ดินบนพื้นที่ลาดชันในประเทศไทย
(วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

บุญดี บุญญาติ, นางลักขณ์ ประสพสุข โชคชัย, ดิสพงศ์ พรชนกนาถ และปรียวรรณ กรรณล้วน.

(2547). *การจัดการความรู้ : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และคณะ. (2561). *การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, บำเพ็ญ เขียวหวาน, สุรีย์ เข้มทอง, รลิกา อังกูร และวราภรณ์ คำรงรัตน์.

(2555). *โครงการพัฒนาชุมชนด้านการจัดการท่องเที่ยวด้วยโมดริจิต*.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

บำเพ็ญ เขียวหวาน. (2562). *รูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ในงานส่งเสริมและ*

พัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการความรู้ ภูมิปัญญา และ*

นวัตกรรมเกษตร (หน่วยที่ 2) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์, นนทบุรี:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประทวน จันทร์ดี. (2555). *รูปแบบการดำรงชีวิตของชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ*

พอเพียงในจังหวัดน่าน. (ปริญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

ประสาร ไตรรัตน์วรกุล (2562) ใน *งานสัมมนาวิชาการ “งานวิจัยเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน*

ด้วยปรัชญาพอเพียง” วันที่ 6 มิถุนายน 2562 ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ

พระชนมพรรษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, หน้า 10

ปริญานุษ ธรรมปียา (2562) “มุ่งสืบสานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคน พัฒนาชาติอย่าง

ยั่งยืน” ใน *งานสัมมนาวิชาการ “งานวิจัยเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยปรัชญา*

พอเพียง” วันที่ 6 มิถุนายน 2562 ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระ

ชนมพรรษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, หน้า 8.

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2545). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร*. ใน *ประมวลสาระ*

ชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 4) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2556). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร*. ใน

ประมวลสาระ ชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 4). นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). *การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.
- แพรวดาว พุพานิชย์พุกชัย. (2562). การเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชุมชน. ใน *งานสัมมนาวิชาการ “งานวิจัยเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยปรัชญาพอเพียง”* วันที่ 6 มิถุนายน 2562 ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หน้า 17
- ภคมนพรรณ ชุมผาง. (2560). *การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ภรณี ต่างวิวัฒน์. (2554). แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้ ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการระบบสารสนเทศและการวิจัยทางการเกษตร เล่ม 1 (หน่วยที่ 1) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2552). *วารสารมูลนิธิชัยพัฒนา*. ฉบับเดือนธันวาคม 2552.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2541). "ทศวรรษแรกของ มสธ.: ปมประวัติ มสธ." ใน *20 ปี มสธ. แห่งการพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2531-2541* หน้า 15-28 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศศิธร แปลงไธสง. (2558). *การส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านน้อย ตำบลจันทุมอำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สมจิต บุทธิจักร์. (2558). *การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาหนองแคน ตำบลหนองสูง อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร*. (ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2562). *การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการท่องเที่ยวบนฐานของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน* ใน *งานสัมมนาวิชาการ “งานวิจัยเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยปรัชญาพอเพียง”* วันที่ 6 มิถุนายน 2562 ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, หน้า 19.

สมยศ นาวิการ. (2546). *การบริหารและพฤติกรรมองค์กร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและ
ไซเท็กซ์.

สุวิทย์ มูลคำ (2545). *21 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพมหานคร, ภาพพิมพ์.

สัจจา บรรจงศิริ บำเพ็ญ เขียวหวาน บุญญฤทธิ มุ่งจงกลาง. (2552). *การพัฒนาชุมชนตามแนวทาง
เศรษฐกิจพอเพียง : กรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2543). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ : สำนักงาน
กปร. (2560). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการประกวดผลงานตามปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง กรุงเทพมหานคร, หน้า 31.*

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และกรมส่งเสริมการเกษตร
(2561) *แผนพัฒนากลุ่มโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ตามพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พ.ศ. 2561 -2564* พิมพ์ครั้งแรก
กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
กรมการปกครอง และกรมส่งเสริมการเกษตร.(2558). *คู่มือปฏิบัติงาน โครงการส่งเสริม
เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี, กรุงเทพฯ*

สำนักราชบัณฑิตยสถาน. (ม.ป.ป.). *สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2563 จาก พจนานุกรม ฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 : <https://dictionary.orst.go.th/>*

อัญชัญ อยู่สบาย. (2556). *การปฏิบัติปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งพาตนเองของสมาชิก
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มไม้ ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา.*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ,
นนทบุรี.

อำพน กิตติอำพล. (2550). *แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อ
ค้นหาความสุขอย่างยั่งยืนในสังคมยุคโลกาภิวัตน์*.กรุงเทพมหานคร. สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Komikawa, Koichiro. (2013). *Wakamono no Shouhi Koudou ni Miru Nihon Shakai no Miraikei
M0uretsu kara Beautiful he karano Heibonna Nichijyou*. AD Study. 43, 10 -15.

Ministry of Land, Infrastructure, Transport and Tourism.(2013). *Kokudo Koutsuu Hakushiho*.
Tokyo (in Japanese).

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย
เรื่อง แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ
ของกรมส่งเสริมการเกษตร

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ หน้าข้อความที่ต้องการหรือเติมข้อความในช่องว่าง (.....) ที่กำหนดให้

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบของ กรมส่งเสริมการเกษตร โดยนางสาวกรกัญญา อักษรเนียม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะนำมาใช้ประโยชน์ในการหาแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของกรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. เลขที่แบบสัมภาษณ์มีไว้เพื่อการติดตามแบบสัมภาษณ์เท่านั้น

3. แบบสัมภาษณ์มี 7 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา สังคม เศรษฐกิจ รายได้ หนี้สิน เงินออม

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของสมาชิกเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 4 การดำรงชีวิตของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

ตอนที่ 5 ด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม การสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นศูนย์ต้นแบบ

ตอนที่ 6 ศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

ตอนที่ 7 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

เลขที่แบบสัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์...../...../.....

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์: ชื่อ – สกุล.....

บ้านเลขที่..... หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร**1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล**

- 1.1 เพศ 1. ชาย 2. หญิง
- 1.2 ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)
- 1.3 สถานภาพ 1. โสด 2. สมรส 3. หย่า 4. หม้าย
- 1.4 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือ
1. ไม่ได้รับการศึกษา 2. ประถมศึกษาปีที่ 4
3. ประถมศึกษาปีที่ 6 4. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
5. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)
6. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)
- 7.ปริญญาตรี 8. อื่น ๆ (ระบุ).....

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

- 2.1 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมท่านด้วย)
1. ชาย.....คน 2. หญิง.....คน
- 2.2 จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร
1. ชาย.....คน 2. หญิง.....คน
- 2.3 รายได้ครัวเรือนต่อปี บาท
- 2.4 รายจ่ายครัวเรือนต่อปี บาท
- 2.5 เงินออมครัวเรือนต่อปี บาท
- 2.6 หนี้สินครัวเรือน..... บาท
- 2.7 ที่ดินในความครอบครองของท่านและสมาชิกครัวเรือนเดียวกัน ครัวเรือนของท่านมีที่ดินเพื่อทำการเกษตรเป็นของตนเองหรือไม่

1) จำนวนแปลง

- ไม่มี มี ระบุ จำนวน.....แปลง รวม.....ไร่
 เข้าพื้นที่ ระบุจำนวน.....แปลง รวม.....ไร่

2) สิทธิถือครอง

- ไม่มีเอกสารสิทธิ รวม.....ไร่ มีเอกสารสิทธิ ระบุ รวม.....ไร่

3) ลักษณะการใช้ที่ดิน แหล่งน้ำ และปัญหาที่ดินทำการเกษตร

รายการ	ไม่มี	มี	ไร่
1. ลักษณะการใช้ที่ดิน			
1.1 ทำนา			
1.2 ทำไร่			
1.3 ทำสวน (พืชผัก ไม้ผล สมุนไพร)			
1.4 การเลี้ยงสัตว์			
1.5 การทำประมง			
1.6 อื่นๆ (โปรดระบุ).....			
2. แหล่งน้ำ			
2.1 อาศัยน้ำฝน			
2.2 แหล่งน้ำธรรมชาติตลอดปี			
2.3 ชลประทานตลอดปี			
2.4 มีสระน้ำ บ่อขุดในพื้นที่ของชุมชน			
2.5 มีสระน้ำ บ่อขุดในพื้นที่ของตนเองเพียงพอ			
2.6 อื่นๆ (โปรดระบุ).....			
3. ปัญหาสภาพดินทำการเกษตร			
3.1 ดินเค็ม			
3.2 ดินเปรี้ยว			
3.3 ดินกรวด/ลูกรัง			
3.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....			

3. สภาพทางสังคมของสมาชิก

3.1 ตำแหน่งทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ไม่มีตำแหน่ง
2. มีตำแหน่ง
- 2.1 กำนัน 2.2 ผู้ใหญ่บ้าน
- 2.3 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2.4 สมาชิก อบต.
- 2.5 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) 2.6 อาสาสมัครหมู่บ้าน (อสม.)
- 2.7 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3.2 เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพหรือไม่

1. ไม่เป็น
2. เป็น ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 2.1 กลุ่มเกษตรกร 2.2 กลุ่มสหกรณ์ 2.3 วิสาหกิจชุมชน
- 2.4 กลุ่มอาชีพเกษตร 2.5 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 2.6 กลุ่มยุวเกษตรกร
- 2.7 กลุ่มลูกค้า ธกส. 2.8 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

2.1 ความรู้ของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง : ท่านมีความรู้ในประเด็นต่อไปนี้หรือไม่ โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตาราง ตามความรู้ ความเข้าใจ ของท่าน

คำถาม	ถูก	ผิด
1. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกรเท่านั้น		
2. เกษตรกรผลิตอาหารเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน คือ ความพอเพียงขั้นต้น		
3. เมื่อผลิตอาหารเพียงพอบริโภคในครัวเรือนแล้วเกิดการรวมกลุ่มเป็นความพอเพียงขั้นที่สอง		
4. เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้ผลิตเพื่อบริโภคเองเท่านั้น แต่ไม่ส่งเสริมการผลิตเพื่อการค้าขาย		
5. การแปรรูปผลิตภัณฑ์มุ่งเป้าเพื่อค้าขายให้ได้รายได้ไม่ใช่หลักของเศรษฐกิจพอเพียง		

6. กิจกรรมที่ยืดหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือ การทำกิจกรรมที่เกื้อกูลกัน		
7. การทำกิจกรรมเกษตรแบบพอเพียงควรพึงพาปัจจัยภายในชุมชนเท่านั้น		
8. การทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่สนใจการทำเกษตรแบบสมัยใหม่		
9. ทำการเกษตรตามกำลังทุน แรงงานในครอบครัว เป็นหลักความพอประมาณ		
10. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันเป็นเส้นทางที่ถูกต้อง		
11. การมีรายได้หลายทางเป็นการสร้างความคุ้มกันที่ดี		
12. หน่วยงานภาครัฐเท่านั้นที่จะเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนได้		
13. การทำเกษตรโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่คำนึงถึงความร่ำรวย		
14. การดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียงต้องอยู่โดยไม่พึ่งพาภายนอกและอยู่ด้วยตนเอง		
15. เศรษฐกิจพอเพียงไม่ควรสะสมทรัพย์สินและใช้จ่ายเกินตัว		

2.2 แหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง : ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งต่างๆ ต่อไปนี้ในระดับใด

โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1 = น้อยที่สุด : 2 = น้อย : 3 = ปานกลาง : 4 = มาก : 5 = มากที่สุด

แหล่งความรู้	ระดับความรู้ที่ได้รับ				
	1 (น้อย ที่สุด)	2 (น้อย)	3 (ปาน กลาง)	4 (มาก)	5 (มากที่สุด)
บุคคล					
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
2. เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นๆ					
3. เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น					
4. ผู้นำชุมชน					

5. ญาติ พี่น้อง					
6. เกษตรกรในเครือข่าย					
7. อาสาสมัครเกษตร					
8. เพื่อนบ้าน					
9. คณาจารย์สถาบันการศึกษาต่างๆ					
10. อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
กลุ่ม					
1. การประชุม					
2. การฝึกอบรม					
3. การสัมมนา					
4. การศึกษาดูงาน					
5. การจัดเวทีชุมชน					
6. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
แหล่งความรู้	ระดับความรู้ที่ได้รับ				
	1 (น้อย ที่สุด)	2 (น้อย)	3 (ปาน กลาง)	4 (มาก)	5 (มากที่สุด)
มวลชน					
1. หนังสือพิมพ์					
2. วารสาร/นิตยสาร					
3. วิทยุกระจายเสียง					
4. วิทยุชุมชน					
5. หอกระจายข่าว					
6. โทรทัศน์					
7. วีดิทัศน์ (เช่น จาก มสธ. และอื่นๆ)					

8. อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
สื่อออนไลน์					
1. ยูทูป (Youtube)					
2. เฟซบุ๊ก (Facebook)					
3. เว็บไซต์					
4. ไลน์					
5. เว็บไซต์					
อื่นๆ (โปรดระบุ.....)					

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1 = น้อยที่สุด : 2 = น้อย : 3 = ปานกลาง : 4 = มาก : 5 = มากที่สุด

รายการ	ระดับความเกี่ยวข้อง				
	1 (น้อยที่สุด)	2 (น้อย)	3 (ปานกลาง)	4 (มาก)	5 (มากที่สุด)
1. ด้านกลุ่มและสมาชิก					
1.1 ผู้นำกลุ่มและกรรมการ					
1.2 สมาชิกกลุ่ม					
1.3 เครือข่ายกลุ่ม					
1.4 สภาพแวดล้อมของชุมชน					
1.5 พัฒนาการของกลุ่ม					
1.6 กิจกรรมกลุ่ม					
1.7 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่ม					
1.8 ระเบียบ กฎ กติกา กลุ่ม					
1.9 ผลการดำเนินงานกลุ่ม					

2. ด้านผู้ส่งเสริมและการส่งเสริม					
2.1 เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร					
2.2 เจ้าหน้าที่หน่วยงานสนับสนุน ต่าง ๆ					
2.3 คณะจารย์สถาบันการศึกษา (เช่น มสธ. และสถาบันอื่นๆ)					
2.4 กระบวนการ/วิธีการส่งเสริม					
2.5 อื่นๆ (โปรด ระบุ).....					
3. ด้านสื่อในการส่งเสริม					
3.1 ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ					
3.2 ปัจจัยที่ได้รับ					
3.3 อื่นๆ (โปรด ระบุ).....					
4. ด้านผลการส่งเสริม/เข้าร่วมโครงการ					
4.1 ความภาคภูมิใจ					
4.2 กองทุนพระราชทาน					
4.3 การมีความสุข					
4.4 การมีอาหารปลอดภัยบริโภค เพียงพอ					
4.5 เครือข่ายที่ได้รับ					
4.6 ตลาดที่ได้รับ					
4.7 ด้านประโยชน์โดยรวมที่สมาชิก ได้รับ					
4.8 อื่นๆ (โปรดระบุ)					

5. ด้านปัจจัยสนับสนุน					
5.1 ทุน					
5.2 วัสดุ อุปกรณ์					
5.3 อื่น ๆ					

ตอนที่ 4 การดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน
ต้นแบบ

คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. ความพอประมาณ		
1.1 มีการผลิตพืชผักบริโภคเพียงพอในครัวเรือน เหลือจำหน่าย		
1.2 ทำการเกษตรตามกำลังทุน แรงงานในครอบครัว		
1.3 ใช้ทรัพยากรในครัวเรือน/ชุมชนในการผลิตทางการเกษตร		
2. ความมีเหตุผล		
2.1 ทำบัญชีครัวเรือนเพื่อตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น		
2.2 ทำกิจกรรมลดรายจ่าย /ลดต้นทุนการผลิต เช่น ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ไว้บริโภคในครัวเรือน ผลิตปุ๋ยหมัก สารชีวภัณฑ์ เก็บเมล็ดพันธุ์พืช		
2.3 ทำกิจกรรมเพิ่มรายได้ เช่น แปรรูปเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ มีอาชีพเสริม		
2.4 มีการสร้างกิจกรรมที่เกื้อกูลกัน		
3. มีภูมิคุ้มกันที่ดี		
3.1 มีการวางแผนดำเนินงานหลายกิจกรรมและทำปฏิทินผลิตช่วงขายได้ราคาดี		
3.2 มีเงินออมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนหรืออื่นๆ		
3.3 มีการช่วยเหลือและแบ่งปันในชุมชน		
3.4 มีรายได้ในและนอกภาคการเกษตร		
3.5 มีการรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิตหรือจำหน่ายผลผลิต		
4. ด้านความรู้		
4.1 เข้าร่วมการอบรม ศึกษาดูงาน ตามที่หน่วยงานต่างๆ สนับสนุน		

4.2 มีการศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ ผ่านสื่อต่างๆ เช่น บุคคล วีดิทัศน์ อย่างต่อเนื่อง		
4.3 มีการนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ		
4.4 มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกันอยู่เสมอ		
5. ด้านคุณธรรม		
5.1 ปฏิบัติตามกฎ กติกา ของกลุ่ม/ชุมชน		
5.2 ดำรงชีวิตตามหลักศาสนา ลด ละ เลิก อบายมุข		
5.3 ประกอบอาชีพสุจริต มีความขยันหมั่นเพียร		
5.4 มีจิตอาสา เสียสละ และเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชนเสมอ		

ตอนที่ 5 ด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านความพร้อมของการเป็นกลุ่มต้นแบบ
 คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1.ด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม	มี	ไม่มี
1.1 กลุ่มมีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง		
1.2 กลุ่มมีการทำกิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างน้อย 6 ครั้งต่อปี และมีกิจกรรมเพิ่มขึ้นทุกปี		
1.3 กรรมการกลุ่มเข้มแข็ง และมีการประชุมใหญ่ประจำปีเพื่อรายงานผลการดำเนินงานทุกปี		
1.4 มีการบริหารเงินกองทุนพระราชทานตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ		
1.5 มีการออมเงินและบริหารจัดการเงินออมเพื่อประโยชน์ของสมาชิกและต่อยอดกิจกรรมกลุ่ม		
1.6 กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมของกิจกรรม (ร่วมคิด วางแผน ดำเนินงาน และร่วมประเมินและรับผลประโยชน์)		
1.ด้านความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่ม (ต่อ)	มี	ไม่มี
1.7 กลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพผู้นำกลุ่มด้วยการพาไปศึกษาดูงาน/จัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง		
1.8 กลุ่มมีการสร้างเยาวชนเป็นผู้นำรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดกิจกรรมของกลุ่ม		
1.9 กลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกด้วยการพาไปศึกษาดูงาน/จัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยน/เชิญ ปราชญ์ชาวบ้านหรือหน่วยงานมาให้ความรู้อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง		
2. ด้านการสร้างเครือข่าย	มี	ไม่มี
2.1 กลุ่มมีการประสานงานและทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่ม		

พัฒนาต่างๆ		
2.2 มีกลุ่มภายนอกชุมชนเข้ามาเชื่อมโยงกับกลุ่ม		
2.3 กลุ่มมีการประสานงานและทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นทุกปี		
3.ด้านความพร้อมของการเป็นกลุ่มต้นแบบ	มี	ไม่มี
3.1 กลุ่มมีองค์ความรู้ที่สามารถเป็นต้นแบบให้กลุ่มอื่นๆ มากกว่า 5 ด้าน เช่น การผลิตพืช การแปรรูป การจัดการดินและน้ำ การทำบัญชีครัวเรือน การจัดการสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวชุมชน การเชื่อมโยงภูมิปัญญา วัฒนธรรมและวิถีชีวิต การบริหารจัดการกลุ่ม เป็นต้น		
3.2 กลุ่มมีวิทยากรผู้มีความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นได้มากกว่า 6 คน		
3.3 กลุ่มมีสถานที่เรียนรู้ จุดสาธิต และการฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงครบถ้วน		
3.4 กลุ่มมีสภาพแวดล้อม เช่น เส้นทางคมนาคม สาธารณูปโภค เอื้อต่อการเรียนรู้		
3.5 กลุ่มตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความพร้อมในการสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น มีกลุ่มต่างๆ เข้มแข็ง ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่นพร้อมสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง		
3.6 จำนวนสมาชิกมากกว่าร้อยละ 80 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง		
3.7 กลุ่มมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมกลุ่มให้ภายนอกทราบอย่างต่อเนื่องตลอดปี		
3.8 กลุ่มมีแผนการพัฒนาที่มาจากสมาชิกอย่างชัดเจนและต่อเนื่องมาโดยตลอด		

ตอนที่ 6 เรื่องศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน
ต้นแบบ

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การพึ่งพาตนเอง	มี	ไม่มี
1.ด้านเทคโนโลยี		
1.1 มีการนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในการทำเกษตร		
1.2 ใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรมของตนเอง		
1.3 มีการแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยีระหว่างสมาชิก		
1.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....		

2. ด้านเศรษฐกิจ		
2.1 มีรายได้มากกว่า 180,000 บาทต่อปี		
2.2 มีอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้		
2.3 มีตลาดรองรับผลผลิตชัดเจน		
2.4 มีการรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์		
2.5 มีการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ		
2.6 อื่นๆ (โปรด ระบุ).....		
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ		
3.1 มีทรัพยากรในการผลิตทางการเกษตรเพียงพอ		
3.2 มีกิจกรรมดูแลรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง		
3.3 มีการจัดการของเสียจากการผลิต		
3.4 อื่นๆ (โปรด ระบุ).....		
4.ด้านจิตใจ		
4.1 มีการปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด		
4.2 มีการสืบทอดประเพณีในชุมชน		
4.3 สมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข		
4.4 อื่นๆ (โปรด ระบุ).....		
5. ด้านสังคม /การเชื่อมโยงหน่วยงาน		
5.1 เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเสมอ		
5.2 เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเสมอ		
5.3 มีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง		
5.4 อื่นๆ (โปรด ระบุ).....		

ตอนที่ 7 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

7.1 ท่านพบปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในระดับใด

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ปัญหา	ระดับปัญหา				
	1 (น้อย ที่สุด)	2 (น้อย)	3 (ปาน กลาง)	4 (มาก)	5 (มาก ที่สุด)
1. ด้านปัจจัยสนับสนุน (ทุน วัสดุอุปกรณ์)					
1.1 โครงการขาดการสนับสนุนทุน					
1.2 ทุน/วัสดุอุปกรณ์ ที่ได้รับไม่ตรงตามที่ต้องการ					
1.3 การสนับสนุนปัจจัยไม่ตรงช่วงเวลาที่ต้องการ					
2. ด้านผู้ส่งเสริม					
2.1 เจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมการเกษตรเปลี่ยนบ่อย					
2.2 เจ้าหน้าที่มีภารกิจอื่นมากจนเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน					
2.3 เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานขาดความรู้และทักษะด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง					
2.4 การติดตามการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง					
3. ด้านสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้					
3.1 สื่อการส่งเสริมไม่ตรงความต้องการ					
3.2 การไม่สามารถเข้าถึงสื่อการส่งเสริม					
4. ด้านกระบวนการ/วิธีการส่งเสริม					
4.1 วิธีการ/ระยะเวลาการส่งเสริมไม่สอดคล้องกับความต้องการ					
4.2 กระบวนการส่งเสริมไม่เอื้อให้สมาชิกมีส่วนร่วม					
5. ด้านผลการส่งเสริม					
5.1 ีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอาหารบริโภคเพียงพอ					
5.2 สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข					

6. ด้านประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ					
6.1 สมาชิกได้รับผลประโยชน์ไม่ทั่วถึง					
6.2 ผลประโยชน์ที่ได้รับ					

7.2 ท่านมีความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในระดับใด

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ	ระดับความเห็น				
	1 (น้อย ที่สุด)	2 (น้อย)	3 (ปาน กลาง)	4 (มาก)	5 (มาก ที่สุด)
1. ผู้ประสานงานต้องเข้าใจบริบทชุมชนมากกว่านี้					
2. ควรใช้สื่อการส่งเสริมที่ตรงกับความต้องการมากกว่านี้					
3. ควรส่งเสริมกิจกรรมต่อยอดของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง					
4. ควรสนับสนุนงบประมาณให้ต่อเนื่อง					
5. ควรมีหลักสูตรถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง					
6. ควรนำสมาชิกศึกษาดูงานให้มากขึ้น					
7. ควรจัดงานประชุมวิชาการประจำปีอย่างต่อเนื่อง					
8. ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันให้มากขึ้น					
9. ควรพัฒนาศักยภาพของผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง					
10. การจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการสร้างผู้นำกลุ่มรุ่นใหม่					
11. ควรให้ผู้มีความรู้และประสบการณ์เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมา แนะแนวทางการประยุกต์ใช้ได้จริง					
12. หน่วยงานจากส่วนกลาง/ผู้วางนโยบายควรลงไปสัมผัสสมาชิก กลุ่มให้มากกว่านี้					
13. หน่วยงานควรมีแผนการส่งเสริมและพัฒนาที่ชัดเจนทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว					

14. ผู้ส่งเสริมควรช่วยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น					
15. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

...*** ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์***

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวกรกัญญา อักษรเนียม
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 6 เมษายน 2521
สถานที่เกิด	อำเภอองครักษ์ จังหวัดพิจิตร
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี 2544
สถานที่ทำงาน	กรมส่งเสริมการเกษตร เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

